

Přehled tematického okruhu

ZNEUŽÍVAJÍCÍ UJEDNÁNÍ

Ochrana spotřebitele je jedním ze základních požadavků unijního práva, který je zakotven ve Smlouvě o fungování Evropské unie (SFEU) i v Listině základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).

Článek 169 SFEU stanoví, že k podpoře zájmů spotřebitelů a k zajištění vysoké úrovně jejich ochrany přispívá Unie k ochraně zdraví, bezpečnosti a hospodářských zájmů spotřebitelů, jakož i k podpoře jejich práva na informace, vzdělávání a práva sdružovat se k ochraně svých zájmů. Článek 38 Listiny zase stanoví, že v unijních politikách je zajištěna vysoká úroveň ochrany spotřebitele.

Právě s ohledem na tento cíl ochrany zájmů spotřebitelů zavedla Unie ve směrnici 93/13/EHS¹ systém boje proti zneužívajícím ujednáním. Uvedená směrnice stanoví minimální harmonizaci režimu zneužívajících ujednání tím, že stanoví definice a kritéria pro posuzování zneužívající povahy smluvních ujednání, reguluje účinky těchto ujednání a zavádí přiměřené a účinné prostředky ochrany ve formě procesních prostředků, které mohou být podány k soudnímu nebo správnímu orgánu za účelem zamezení jejich dalšímu používání.

Takto zavedený systém ochrany spočívá na myšlence, že spotřebitel se nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli služby z hlediska vyjednávací síly i úrovně informovanosti, což ho vede k tomu, že přistoupí na podmínky jimi předem vyhotovené, aniž by mohl ovlivnit jejich obsah.

Tento tematický přehled poskytuje syntetický pohled na hlavní přínosy judikatury Soudního dvora v této oblasti.

¹ Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst, 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288, a oprava Úř. věst 2016, L 303, s. 26).

OBSAH

I. PŮSOBNOST SMĚRNICE 93/13	3
1. Územní působnost: použití směrnice 93/13 při absenci přeshraničního prvku	3
2. Věcná působnost: pojmy „prodávající nebo poskytovatel“ a „spotřebitel“	3
3. Výluky z působnosti směrnice 93/13	7
3.1. Smluvní ujednání, která odrážejí závazné právní nebo správní předpisy	7
3.2. Smluvní ujednání definující hlavní předmět smlouvy nebo týkající se ceny či odměny a služeb nebo zboží poskytovaných jako protiplnění“	11
4. Vnitrostátní právní úprava zajišťující větší ochranu spotřebitelů	15
II. KVALIFIKACE „ZNEUŽÍVAJÍCÍHO UJEDNÁNÍ“ VE SMYSLU ČLÁNKU 3 SMĚRNICE 93/13.....	17
1. Pojem „zneužívající ujednání“	17
2. Pojem „ujednání, které nebylo individuálně sjednáno“	21
3. Pojem „významná nerovnováha v neprospěch spotřebitele“	22
III. POSOUZENÍ ZNEUŽÍVAJÍCÍ POVAHY SMLUVNÍHO UJEDNÁNÍ	24
1. Kritéria pro posouzení	24
2. Požadavky dobré víry, vyváženosti a transparentnosti.....	26
IV. PRAVOMOCI A POVINNOSTI VNITROSTÁTNÍHO SOUDU	32
1. Pravomoc vnitrostátního soudu	32
2. Povinnost zkoumat i bez návrhu zneužívající povahu smluvního ujednání	33
2.1. Rozsah povinnosti“	33
2.2. Meze povinnosti.....	36
3. Přiznání předběžných opatření.....	42
4. Posouzení zneužívající povahy rozhodčí doložky	43
V. ÚČINKY KONSTATOVÁNÍ ZNEUŽÍVAJÍCÍ POVAHY UJEDNÁNÍ	45
1. Osud smlouvy obsahující zneužívající ujednání.....	45
2. Nahrazení zneužívajícího ujednání.....	47
3. Další účinky.....	52
4. Časové omezení účinků konstatované neplatnosti	57
VI. PROSTŘEDKY URČENÉ K ZABRÁNĚNÍ DALŠÍMU POUŽÍVÁNÍ ZNEUŽÍVAJÍCÍHO UJEDNÁNÍ	60
1. Kolektivní žaloby nebo žaloby ve veřejném zájmu	60
2. Záruka práva na účinný opravný prostředek	64
3. Zvláštní procesní podmínky	69

I. Působnost směrnice 93/13

1. Územní působnost: použití směrnice 93/13 při absenci přeshraničního prvku

Rozsudek ze dne 31. května 2018, Sziber (C-483/16, [EU:C:2018:367](#))²

Smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně – Vnitrostátní právní úprava, která stanoví zvláštní procesní požadavky pro napadení zneužívající povahy

V původním řízení měl spotřebitel spor s maďarskou bankou, který vyústil v návrh na určení zneužívající povahy určitých ujednání, která byla vložena do smlouvy o úvěru uzavřené za účelem pořízení bydlení, přičemž tento úvěr, ač byl poskytnut a splácen v maďarských forintech (HUF), byl veden ve švýcarských francích (CHF) na základě směnného kursu platného v den platby.

Pokud jde o působnost směrnice 93/13, Soudní dvůr upřesnil, že tato se použije i na situace bez přeshraničního prvku. Podle Soudního dvora měla být pravidla obsažená v unijní právní úpravě, která harmonizuje určitou oblast práva mezi členskými státy, použita bez ohledu na čistě vnitrostátní povahu situace ve věci v původním řízení (bod 58).

2. Věcná působnost: pojmy „prodávající nebo poskytovatel“ a „spotřebitel“

Rozsudek ze dne 22. listopadu 2001, Cape a další (spojené věci C-541/99 a C-542/99, [EU:C:2001:625](#))

Pojem „spotřebitel“ – Podnik, který uzavírá s jiným podnikem formulářovou smlouvu o nákupu zboží nebo služeb určených výhradně pro vlastní zaměstnance

Základem sporů byly dvě smlouvy na dodání nápojových automatů, které společnost Société Idealservice nainstalovala v prostorách společností OMAI a Cape a které byly určeny k výhradnímu užívání jejich zaměstnanci. Dvě posledně uvedené společnosti tvrdily, že ve smlouvách obsažená doložka o příslušnosti smírčího soudu ve Viadaně (Mantova, Itálie) je zneužívající ve smyslu italského občanského zákoníku, a v důsledku toho se jí nelze dovolávat vůči smluvním stranám.

Před smírčím soudcem ve Viadaně společnost Idealservice tvrdila, že Cape a OMAI nemohly být pro účely použití směrnice 93/13 považovány za „spotřebitele“, neboť se jednalo o společnosti, a nikoli o fyzické osoby, které by smlouvy podepsaly při výkonu podnikatelské činnosti.

Italský soud se tedy Soudního dvora dotázal, zda se pojem „spotřebitel“, jak je definován uvedenou směrnicí, vztahuje výlučně na fyzické osoby.

² Rozsudek je uveden rovněž v oddílu VI.3 „Zvláštní procesní podmínky“.

Soudní dvůr uvedl, že ze znění článku 2 směrnice 93/13 jasně vyplývá, že jiná než fyzická osoba, která uzavírá smlouvu s prodávajícím nebo poskytovatelem, nemůže být považována za spotřebitele ve smyslu uvedeného ustanovení (bod 16).

Soudní dvůr měl tedy za to, že pojem „spotřebitel“, jak je definován v čl. 2 písm. b) směrnice 93/13, musí být vykládán v tom smyslu, že se vztahuje výlučně na fyzické osoby (bod 17 a výrok).

Rozsudek ze dne 17. května 2018, Karel de Grote– Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen (C-147/16, [EU:C:2018:320](#))³

Pojem „prodávající nebo poskytovatel“ – Vysokoškolská instituce, jejíž financování je z podstatné části zajišťováno z veřejných prostředků – Smlouva o kalendáři bezúročných splátek studijních poplatků a příspěvku na studijní cestu

V původním řízení se projednával spor mezi vzdělávacím zařízením a jednou z jeho studentek, která uvedenému zařízení dlužila určitou částku za studijní poplatky a příspěvky na studijní cestu. Strany sporu uzavřely smlouvu o splácení, ve které byl pro případ nezaplacení stanoven úrok ve výši 10 % p. a. a náhrada nákladů spojených s vymáháním dlužné částky.

Soudní dvůr byl dotázán, zda musí být vzdělávací zařízení, jež na základě smlouvy poskytlo jedné ze svých studentek výhodné podmínky splácení částek, které dotyčná studentka dlužila, v rámci této smlouvy považováno za „prodávajícího nebo poskytovatele“ ve smyslu čl. 2 písm. c) směrnice 93/13, takže by uvedená smlouva spadala do působnosti směrnice.

Soudní dvůr v této souvislosti zdůraznil, že unijní normotvůrce zamýšlel dát tomuto pojmu široký význam (bod 48).

Jedná se totiž o funkční pojem vyžadující posouzení, zda smluvní vztah spadá do rámce obchodní či výrobní činnosti nebo povolání dané osoby. Soudní dvůr dospěl k závěru, že vzdělávací zařízení, které v rámci uvedené smlouvy poskytuje plnění, jež je doplňkové a vedlejší ve vztahu k jeho vzdělávací činnosti, jedná jakožto „prodávající nebo poskytovatel“ ve smyslu směrnice 93/13 (bod 55).

Rozsudek ze dne 21. března 2019, Pouvin a Dijoux (C-590/17, [EU:C:2019:232](#))

Pojmy „spotřebitel“ a „prodávající nebo poskytovatel“ – Financování koupě nemovitosti určené k bydlení – Půjčka na koupi nemovitosti poskytnutá zaměstnavatelem zaměstnanci a jeho manželce, která je solidárním spoludlužníkem

Podle ujednání smlouvy o půjčce měla její platnost automaticky skončit, kdyby její příjemce přestal být z jakéhokoli důvodu zaměstnancem dotčené společnosti. Po podání výpovědi přestali zaměstnanec a jeho manželka půjčku splácet. Společnost na ně podala na základě uvedeného ujednání žalobu na zaplacení zbývajících dlužných částek tvořených jistinou, úroky a smluvní pokutou.

³ Rozsudek je uveden rovněž v oddílu VI.2. 2.1. „Povinnost zkoumat i bez návrhu zneužívající povahu smluvního ujednání – Rozsah povinnosti“

Soud prvního stupně, kterému byla tato věc předložena, rozhodl, že ujednání o automatickém ukončení platnosti dotyčné smlouvy o půjčce mělo zneužívající povahu. Tento rozsudek byl následně zrušen odvolacím soudem, který rozhodl, že k automatickému ukončení platnosti dotčené smlouvy došlo k okamžiku podání výpovědi zaměstnance. Vzhledem k tomu, že bývalý zaměstnanec a jeho manželka měli za to, že jednali v postavení spotřebitelů, a poukazovali na skutečnost, že takové ujednání, jako bylo ujednání dotčené v původním řízení, které stanoví zesplatnění půjčky z vnější příčiny, která nesouvisí se smlouvou, je zneužívající, podali proti posledně uvedenému rozsudku kasační opravný prostředek.

Pokud šlo zaprvé o pojem „spotřebitel“ ve smyslu čl. 2 písm. b) směrnice 93/13, Soudní dvůr rozhodl, že se vztahuje na zaměstnance společnosti a jeho manžela či manželku, kteří uzavřou s touto společností smlouvu o půjčce vyhrazenou v první řadě jejím zaměstnancům a určenou k financování koupě nemovitosti pro soukromé účely. Upřesnil, že skutečnost, že fyzická osoba uzavře jinou než pracovní smlouvu se svým zaměstnavatelem, nebrání sama o sobě tomu, aby byla tato osoba považována za „spotřebitele“ ve smyslu směrnice 93/13. Pokud jde o vyloučení pracovních smluv z působnosti směrnice, rozhodl, že smlouva o půjčce na koupi nemovitosti poskytnuté zaměstnavatelem zaměstnanci a jeho manželce či manželovi nemůže být kvalifikována jako „pracovní smlouva“, neboť neupravuje pracovní poměr ani podmínky zaměstnání (body 29, 32, 43 a výrok).

Pokud jde zadruhé o pojem „prodávající nebo poskytovatel“ ve smyslu čl. 2 písm. c) směrnice 93/13, Soudní dvůr měl za to, že se vztahuje i na společnost, která uzavře s jedním ze svých zaměstnanců a jeho manželem či manželkou v rámci obchodní nebo výrobní činnosti smlouvu o půjčce vyhrazené v první řadě zaměstnancům, ačkoli poskytování půjček nepředstavuje její hlavní činnost. V tomto ohledu upřesnil, že i když hlavní činnost takového zaměstnavatele spočívá nikoliv v poskytování finančních nástrojů, nýbrž v dodávkách energie, má tento zaměstnavatel k dispozici informace a odborné znalosti i lidské a hmotné zdroje, které fyzická osoba, jakožto druhá strana smlouvy, nemůže mít. A dodal, že nabízení smluv o půjčce svým zaměstnancům jakožto benefitu, jehož prostřednictvím mají možnost nabýt nemovitost, má přilákat a udržet kvalifikovanou a odborně vyškolenou pracovní sílu, která napomáhá podnikání zaměstnavatele. V této souvislosti Soudní dvůr zdůraznil, že existence nebo neexistence jakéhokoli eventuálního přímého příjmu vyplývajícího pro tohoto zaměstnavatele z této smlouvy nemá na kvalifikaci tohoto zaměstnavatele jako „prodávajícího nebo poskytovatele“ ve smyslu směrnice 93/13 vliv. A dále zdůraznil, že široký výklad pojmu „prodávající nebo poskytovatel“ přispívá k dosažení cíle této směrnice, kterým je ochrana spotřebitele jako slabší strany smlouvy uzavřené s prodávajícím nebo poskytovatelem a nastolení rovnováhy mezi smluvními stranami (body 40, 42, 43 a výrok).

Rozsudek ze dne 2. dubna 2020, Condominio di Milano, via Meda (C-329/19, [EU:C:2020:263](#))

Pojem „spotřebitel“ – Společenství vlastníků nemovitosti

Společenství vlastníků nemovitosti, condominio di Milano, via Meda (dále jen „condominio Meda“), zastoupené správcem nemovitosti, uzavřelo se společností Eurothermo smlouvu o dodávkách tepla. Podle jednoho z ujednání uvedené smlouvy měl dlužník v případě prodlení s platbou zaplatit úroky z prodlení ve výši 9,25 % počítané od uplynutí lhůty splatnosti dlužné částky. Condominio Meda podalo k předkládajícímu soudu odpor proti platebnímu rozkazu

k zaplacení úroků z prodlení podle uvedeného ujednání, přičemž tvrdilo, že toto ujednání mělo zneužívající povahu a že condominio Meda mělo postavení spotřebitele ve smyslu směrnice o zneužívajících ujednáních. V daném případě měl předkládající soud za to, že předmětné ujednání mělo zneužívající povahu, avšak měl pochybnosti o možnosti považovat takové společenství vlastníků, jako je v italském právu condominio, za spotřebitele ve smyslu směrnice. Podle informací sdělených Soudnímu dvoru bylo condominio v italském právu právním subjektem, který není fyzickou ani právnickou osobou.

Pokud jde zaprvé o pojem „spotřebitel“, Soudní dvůr připomněl, že k tomu, aby se na určitou osobu vztahoval, musí být splněny dvě kumulativní podmínky, a sice že se jedná o fyzickou osobu a že tato osoba vykonává dotčenou činnost pro jiné než profesní účely. Pokud šlo o první z těchto podmínek, Soudní dvůr uvedl, že za daného stavu vývoje práva Evropské unie nebyl pojem „vlastnictví“ na unijní úrovni harmonizován a mezi členskými státy mohly přetrvávat rozdíly. V důsledku toho upřesnil, že záleží na uvedených státech, zda společenství vlastníků ve vnitrostátních právních řádech označí za „právnickou osobu“. Soudní dvůr tedy rozhodl, že takové společenství vlastníků, jako je v italském právu condominio, nesplňuje první z obou podmínek, a nespadá tudíž pod pojem „spotřebitel“, takže smlouva uzavřená mezi takovým společenstvím a podnikatelem je z působnosti uvedené směrnice vyloučena (body 24 a 27–29).

Zadruhé Soudní dvůr zkoumal, zda vnitrostátní judikatura, která uplatňuje pravidla na ochranu spotřebitele na smlouvu uzavřenou condominiem s dodavatelem, je v souladu s duchem systému ochrany spotřebitelů v Unii. V tomto ohledu Soudní dvůr připomněl, že směrnice provedla pouze částečnou a minimální harmonizaci vnitrostátních právních předpisů týkajících se zneužívajících ujednání s tím, že ponechala členským státům možnost, aby zajistily spotřebitelům vyšší úroveň ochrany prostřednictvím přísnějších vnitrostátních ustanovení za podmínky, že budou slučitelná se Smlouvou o FEU⁴. Soudní dvůr zdůraznil, že linie judikatury, v jejímž rámci došlo za účelem větší ochrany spotřebitele k rozšíření působnosti této ochrany na takový právní subjekt, jakým je v italském právu condominio, které podle vnitrostátního práva není fyzickou osobou, splňuje cíl ochrany spotřebitelů sledovaný směrnicí. Z toho vyplývá, že i když takový právní subjekt nespadá pod pojem „spotřebitel“ ve smyslu směrnice, mohou členské státy použít ustanovení směrnice na oblasti, které nespadají do její působnosti, pokud takový výklad zajistí spotřebitelům vyšší úroveň ochrany a není v rozporu s ustanoveními Smluv (body 31 a 33–35).

⁴ Článek 169 odst. 4 SFEU; bod 12 odůvodnění a článek 8 směrnice 93/13.

3. Výluky z působnosti směrnice 93/13

3.1. Smluvní ujednání, která odrážejí závazné právní nebo správní předpisy

Rozsudek ze dne 21. března 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, [EU:C:2013:180](#))⁵

Jednostranná změna ceny služby poskytovatelem – Odkaz na kogentní právní úpravu určenou pro jinou kategorii spotřebitelů – Použitelnost směrnice 93/13

Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen (sdružení spotřebitelů v Severním Porýní-Vestfálsku) napadlo před německými soudy standardizované smluvní ujednání, kterým si RWE, společnost dodávající v Německu mj. zemní plyn, vyhradila právo jednostranně změnit jeho cenu pro zákazníky, na něž se vztahuje zvláštní tarif (Sonderkunden). Vzhledem k tomu, že sdružení mělo za to, že dotčené ujednání je zneužívající, požádalo jménem 25 spotřebitelů o vrácení doplatků, které tito uhradili uvedené společnosti na základě čtyř zvýšení cen v letech 2003 až 2005 v celkové výši 16 128,63 eura.

RWE měla především za to, že napadené ujednání, které bylo součástí všeobecných obchodních podmínek použitelných na dotčené zákazníky, nemohlo být podrobeno přezkumu jeho zneužívající povahy. Toto ustanovení totiž pouze odkazovalo na německou právní úpravu použitelnou na smlouvy se standardním tarifem. Uvedená právní úprava umožňovala dodavateli ceny plynu jednostranně změnit bez uvedení důvodu, podmínek nebo rozsahu takové změny, nicméně současně zaručovala, že zákazníci budou o uvedené změně informováni a budou mít případně možnost smlouvu vypovědět.

Vzhledem k tomu, že RWE neměla u soudů nižšího stupně úspěch, obrátila se na Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo), který se Soudního dvora dotázal na výklad čl. 1 odst. 2 a článků 3 a 5 směrnice 93/13, jejichž cílem je ochrana spotřebitelů proti zneužívajícím nebo netransparentním standardizovaným smluvním ujednáním. Německý soud se zabýval zejména rozsahem vyloučení přezkumu zneužívající povahy standardizovaných ujednání, která pouze přebírají závazné právní a správní předpisy ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13.

Soudní dvůr upřesnil, že vyloučení přezkumu zneužívající povahy smluvních ujednání odrážejících ustanovení vnitrostátní právní úpravy upravující určitou kategorii smluv je odůvodněno tím, že lze legitimně předpokládat, že vnitrostátní zákonodárce nastolil rovnováhu mezi všemi právy a povinnostmi stran těchto smluv. Tyto úvahy se však neuplatní na ujednání jiných smluv. Vyloučení přezkumu zneužívající povahy ujednání obsaženého v takové smlouvě pouze z toho důvodu, že přebírá právní úpravu, která se má použít toliko na jinou kategorii smluv, by totiž zpochybnilo ochranu spotřebitelů zamýšlenou unijním právem.

⁵ Rozsudek je uveden rovněž v oddílu III.2. „Požadavky dobré víry, vyváženosti a transparentnosti“

Rozsudek ze dne 20. září 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, [EU:C:2018:750](#))⁶***Působnost – Článek 1 odst. 2 – Právní nebo správní předpisy***

V únoru 2008 uzavřel manželský pár spotřebitelů s maďarskou bankou smlouvu o poskytnutí úvěru vyjádřeného ve švýcarských francích (CHF). Smlouva obsahovala ujednání, že měsíční splátky budou placeny v maďarských forintech (HUF), avšak jejich výše bude vypočítávána na základě aktuálního směnného kursu mezi maďarským forintem a švýcarským frankem. Smlouva mj. zmiňovala kursové riziko v případě možného kolísání směnného kursu těchto dvou měn.

Směnný kurs se následně výrazně změnil v neprospěch dlužníků, což vedlo ke značnému zvýšení jejich měsíčních splátek. V květnu 2013 dlužníci podali k maďarským soudům proti OTP Bank a OTP Faktoring, dvěma společnostem, kterým byly postoupeny pohledávky plynoucí z úvěrové smlouvy. V průběhu dotčeného řízení vyvstala otázka, zda bylo ujednání o kursovém riziku sepsáno bankou jasně a srozumitelně, a nemohlo by tedy být považováno za zneužívající ve smyslu směrnice o zneužívajících ujednáních.

Maďarsko mezitím přijalo v roce 2014 právní úpravu, jejímž cílem bylo odstranit určitá zneužívající ujednání ze smluv o úvěru vyjádřeném v cizí měně, virtuálně konvertovat veškeré dlužné částky plynoucí z těchto smluv do HUF a použít směnný kurs stanovený maďarskou národní bankou. Cílem této právní úpravy bylo rovněž provést rozhodnutí Kúria (Nejvyšší soud, Maďarsko), že některá ujednání vkládaná do smluv o úvěru vyjádřeném v cizí měně byla neslučitelná se směrnicí 93/13⁷ (toto rozhodnutí bylo vydáno v návaznosti na rozsudek Soudního dvora ve věci Kásler a Káslerné Rábai)⁸. Tato nová právní úprava však nezměnila to, že spotřebitel nesl kursové riziko představované devalvací maďarského forintu oproti švýcarskému franku.

Fővárosi Ítéltábla (regionální odvolací soud v Budapešti, Maďarsko), kterému byla věc předložena, se Soudního dvora dotázal, zda může posuzovat zneužívající povahu ujednání, pokud nebylo sepsáno jasně a srozumitelně, třebaže maďarský zákonodárce tím, že v tomto ohledu nezasáhl, souhlasil s tím, aby spotřebitel i nadále nesl kursové riziko představované devalvací maďarského forintu oproti dotyčné cizí měně.

Soudní dvůr ve svém rozsudku zdůraznil, že pravidlo vylučující z působnosti směrnice 93/13 smluvní ujednání, která odrážejí závazné právní nebo správní předpisy, je odůvodněno tím, že lze legitimně předpokládat, že vnitrostátní zákonodárce nastolil rovnováhu mezi všemi právy a povinnostmi smluvních stran. To však neznamená, že jiná smluvní ujednání, neupravená právními předpisy, jako tomu bylo v dotčeném případě u ujednání o kursovém riziku, jsou jako celek z působnosti směrnice rovněž vyloučena. Zneužívající povaha takového ujednání může být

⁶ Rozsudek je uveden rovněž v oddílu II.2. „Pojem ‚ujednání, které nebylo sjednáno individuálně“ a oddílu III.2 „Požadavky dobré víry, vyváženosti a transparentnosti“.

⁷ Rozhodnutí č. 2/2014, PJE (Magyar Közlöny 2014/91, s. 10975).

⁸ Rozsudek ze dne 30. dubna 2014, [Kásler a Káslerné Rábai](#) (C-26/13, EU:C:2014:282), uvedený v oddílu I.3. 3.2 „Vyluky z působnosti směrnice 93/13 – Smluvní ujednání definující hlavní předmět smlouvy nebo týkající se ceny či odměny a služeb nebo zboží poskytovaných jako protiplnění“.

tedy vnitrostátním soudem zkoumána, jestliže má tento na základě posouzení konkrétního případu za to, že není sepsáno jasně a srozumitelně⁹ (body 53, 65 a 68).

Rozsudek (velkého senátu) ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch (C-125/18, [EU:C:2020:138](#))¹⁰

Smlouva o hypotečním úvěru – Pohyblivá úroková sazba – Referenční index založený na hypotečních úvěrech spořitelen – Index vyplývající z právního nebo správního ustanovení

Jednotlivec podal ke španělskému prvoinstančnímu soudu žalobu týkající se údajné zneužívající povahy ujednání o pohyblivé smluvní úrokové sazbě obsaženého ve smlouvě o hypotečním úvěru, kterou uzavřel s bankovním ústavem Bankia SA. Podle tohoto ujednání se úroková sazba, kterou měl spotřebitel nést, měnila v závislosti na referenčním indexu. Tento referenční index byl stanoven vnitrostátní právní úpravou a úvěrové instituce jej mohly použít na hypoteční úvěry. Španělský soud nicméně uvedl, že indexace pohyblivých úroků referenčním indexem byla méně příznivá než indexace průměrnou sazbou evropského mezibankovního trhu (Euribor) používaná u 90 % hypotečních úvěrů poskytnutých ve Španělsku, s dodatečnými náklady ve výši přibližně 18 000 až 21 000 eur na úvěr.

Soudní dvůr připomněl, že ujednání, která odrážejí závazné právní a správní předpisy, jsou vyloučena z působnosti směrnice 93/13¹¹. Podotkl však, že s výhradou ověření španělským soudem vnitrostátní právní úprava použitelná v dané věci neukládala pro úvěry s pohyblivou úrokovou sazbou použití oficiálního referenčního indexu, ale pouze stanovila podmínky, které musí „referenční indexy nebo sazby“ splňovat k tomu, aby je úvěrové instituce mohly použít. Z toho důvodu Soudní dvůr dospěl k závěru, že ujednání obsažené ve smlouvě o hypotečním úvěru, které stanoví, že úroková sazba použitelná na úvěr je založena na jednom z oficiálních referenčních indexů stanovených vnitrostátní právní úpravou, které mohou úvěrové instituce použít na hypoteční úvěry, spadá do působnosti směrnice, pokud tato právní úprava nestanoví imperativní použití tohoto indexu bez ohledu na volbu smluvních stran ani jeho dispozitivní použití v případě neexistence odlišného ujednání mezi stranami (body 34, 37 a výrok 1).

Rozsudek ze dne 9. července 2020, Banca Transilvania (C-81/19, [EU:C:2020:532](#))

Působnost – Článek 1 odst. 2 – Pojem „závazné právní nebo správní předpisy“ – Dispozitivní ustanovení – Smlouva o úvěru vyjádřeném v cizí měně – Ujednání týkající se kursového rizika

V roce 2006 uzavřely dvě osoby úvěrovou smlouvu o úvěru se společností Banca Transilvania, na jejímž základě jim tato banka půjčila částku 90 000 rumunských lei (RON) (přibližně 18 930 eur). V roce 2008 uzavřeli jinou smlouvu o úvěru, vyjádřeném ve švýcarských francích (CHF) a určeném k refinancování původního úvěru.

⁹ Rozsudek ze dne 20. září 2017, [Andriiciuc a další](#), (C-186/16, EU:C:2017:703) uvedený v oddílu I.3. 3.2. Výluky z působnosti směrnice 93/13 – Smluvní ujednání definující hlavní předmět smlouvy nebo týkající se ceny či odměny a služeb nebo zboží poskytovaných jako protiplnění“.

¹⁰ Tento rozsudek je uveden rovněž v oddílu V.2 „Nahrazení zneužívajícího ujednání“.

¹¹ Článek 1 odst. 2 směrnice 93/13.

V důsledku silné devalvace rumunského lei se částka, kterou měly splatit, v následujících letech téměř zdvojnásobila.

Dne 23. března 2017 podali dlužníci žalobu k Tribunalul Specializat Cluj (specializovaný soud v Kluži, Rumunsko), kterou se domáhali konstatování zneužívající povahy části smlouvy o refinancování, která sice stanovovala, že splácení má probíhat v měně, v níž byl úvěr vyjádřen, avšak také to, že dlužníci mohli banku požádat, aby byl úvěr vyjádřen v jiné měně, aniž by banka byla povinna s tím souhlasit. Bylo rovněž upřesněno, že banka byla dlužníky zmocněna k tomu, aby splatné závazky vypořádávala s použitím vlastního směnného kursu.

Dlužníci rovněž tvrdili, že Banca Transilvania nesplnila svou informační povinnost, jelikož je při sjednávání a uzavírání smlouvy neupozornila na rizika konverze měny z původní smlouvy na cizí měnu. Mimo to ujednání o splácení v cizí měně podle nich vytvořilo nerovnováhu v jejich neprospěch, jelikož kursové riziko nesli jen oni.

V této souvislosti se Curtea de Apel Cluj (odvolací soud v Kluži, Rumunsko) dotazoval Soudního dvora zaprvé na to, zda se směrnice 93/13 použije na smluvní ujednání týkající se kursového rizika, které nebylo individuálně sjednáno, ale odráží dispozitivní ustanovení vnitrostátního práva, a použije se tedy mezi smluvními stranami, pokud v tomto ohledu nebylo ujednáno jinak. Zadruhé se tento soud dotazoval na to, jaké důsledky musí vnitrostátní soud případně vyvodit z konstatování zneužívající povahy takového ujednání.

Soudní dvůr nejprve připomněl, že se směrnice nepoužije, jsou-li splněny dvě podmínky: zaprvé musí být smluvní ujednání odrazem právního nebo správního ustanovení a zadruhé musí být toto ustanovení závazné. Důvodem k tomuto vyloučení bylo, že lze v zásadě legitimně předpokládat, že vnitrostátní zákonodárce nastolil rovnováhu mezi všemi právy a povinnostmi stran určitých smluv (body 24 a 26).

Za účelem určení, zda jsou tyto podmínky splněny, Soudní dvůr připomněl, že je na vnitrostátním soudu, aby ověřil, zda dotčené smluvní ujednání odráží ustanovení vnitrostátního práva, jež se použijí na smluvní strany kogentně a bez ohledu na jejich volbu, anebo dispozitivní ustanovení, která se tudíž použijí subsidiárně, tedy v případě neexistence odlišného ujednání mezi smluvními stranami (bod 28).

Předkládající soud v tomto ohledu zdůraznil, že ujednání o kursovém riziku odráží zásadu měnového nominalismu, která byla zakotvena v článku 1578 občanského zákoníku. Podle uvedeného článku „dlužník vrátí půjčenou částku a je povinen tak učinit výlučně v měně platné v okamžiku platby“. Uvedený soud kromě toho kvalifikoval uvedený článek jako dispozitivní právní ustanovení, tedy ustanovení, které se použije na úvěrové smlouvy, pokud se strany nedohodly jinak (bod 30).

Co se týkalo první podmínky, jelikož podle předkládajícího soudu ujednání obsažené ve všeobecných podmínkách, o němž žalobci v původním řízení tvrdili, že mělo zneužívající povahu, odráželo dispozitivní ustanovení vnitrostátního práva, vztahovala se na něj směrnici 93/13 stanovená výlučka (bod 31).

Co se týkalo druhé podmínky, Soudní dvůr podotkl, že výraz „závazné právní nebo správní předpisy“ ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 zahrnuje také pravidla, která se v souladu

s vnitrostátními právními předpisy použijí mezi smluvními stranami v případě, že nebylo ujednáno jinak. Z tohoto hlediska přitom toto ustanovení nijak nerozlišuje mezi ustanoveními, která se použijí nezávisle na volbě smluvních stran, a dispozitivními ustanoveními (bod 34).

V tomto ohledu není okolnost, že se lze od dispozitivního ustanovení vnitrostátního práva odchýlit, relevantní pro účely ověření, zda je smluvní ujednání, které odráží takové ustanovení, z působnosti směrnice vyloučeno. A dále skutečnost, že smluvní ujednání odrážející některé z ustanovení uvedených ve směrnici 93/13 nebylo individuálně sjednáno, nemá na jeho vyloučení z této působnosti vliv (bod 35).

Soudní dvůr dospěl k závěru, že směrnice 93/13 se nepoužije na smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, ale odráží pravidlo, jež se v souladu s vnitrostátními právními předpisy použije mezi smluvními stranami, pokud nebylo v tomto ohledu ujednáno jinak (bod 37).

3.2. Smluvní ujednání definující hlavní předmět smlouvy nebo týkající se ceny či odměny a služeb nebo zboží poskytovaných jako protiplnění

Rozsudek ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, [EU:C:2014:282](#))¹²

Vyloučení ujednání týkajících se hlavního předmětu smlouvy nebo přiměřenosti ceny či odměny, jsou-li sepsána jasným a srozumitelným jazykem – Smlouvy o spotřebitelském úvěru vyjádřeném v cizí měně – Ujednání týkající se směnného kursu

Dne 29. května 2008 uzavřela dvojice spotřebitelů s maďarskou bankou smlouvu o hypotečním úvěru vyjádřeném v cizí měně. Banka jim poskytla půjčku ve výši 14 400 000 maďarských forintů (HUF) (přibližně 46 867 eur).

Smlouva stanovovala, že určení výše úvěru ve švýcarských francích mělo proběhnout podle nákupního směnného kursu této měny vyhlášeného bankou v den uvolnění peněžních prostředků. Na základě tohoto ujednání byla výše úvěru stanovena na 94 240,84 CHF. Podle smlouvy však měla být výše měsíční splátky v maďarských forintech vždy stanovena den před splatností na základě bankou vyhlášeného prodejního kursu švýcarského franku.

Dlužníci před maďarskými soudy napadli ujednání, které bance umožňovalo stanovovat měsíční splátky na základě tohoto prodejního kursu švýcarského franku. Dovolávali se zneužívající povahy tohoto ujednání, jelikož pro splacení úvěru stanovovalo použití jiného kursu než pro jeho uvolnění.

Kúria (maďarský nejvyšší soud), kterému byl předložen kasační opravný prostředek, se Soudního dvora dotázal, zda se ujednání týkající se směnných kursů použitelných na smlouvu o úvěru vyjádřeném v cizí měně dotýká hlavního předmětu smlouvy nebo poměru kvalita/cena plnění.

¹² Tento rozsudek je uveden rovněž v oddílu III.2 „Požadavky dobré víry, vyváženosti a transparentnosti“ a v oddílu V.2 „Nahrazení zneužívajícího ujednání“.

Rovněž se snažil zjistit, zda napadené ujednání mohlo být považováno za jasné a srozumitelné, takže by mohlo být vyloučeno posuzování jeho zneužívající povahy podle směrnice. A konečně, maďarský nejvyšší soud si přál vědět, zda v případě, že smlouva nemůže po zrušení zneužívajícího ujednání nadále existovat, je vnitrostátní soud oprávněn ji změnit nebo doplnit.

Soudní dvůr zaprvé připomněl, že zákaz posuzování zneužívající povahy ujednání týkajících se hlavního předmětu smlouvy musí být vykládán striktně a může být uplatněn pouze na ujednání, která stanoví hlavní plnění smlouvy. Bylo tedy na předkládajícím soudu, aby určil, zda sporné ujednání představuje podstatný prvek smlouvy uzavřené dlužníky (body 49 a 51).

Soudní dvůr kromě toho uvedl, že přezkum zneužívající povahy dotčeného ujednání nelze vyloučit z důvodu, že se ujednání týká přiměřenosti ceny a odměny za služby nebo zboží poskytované jako protiplnění. Dané ujednání se totiž omezovalo na určení směnného kursu mezi maďarským forintem a švýcarským frankem za účelem stanovení výše splátek, aniž stanovovalo, že věřitel poskytne směnárenskou službu. Při absenci takové služby přitom nemůže být finanční zátěž vyplývající z rozdílu mezi nákupním a prodejním kursem, který musí nést dlužník, považována za odměnu za službu (body 54 a 58).

Rozsudek ze dne 20. září 2017, *Andriuc a další* (C-186/16, [EU:C:2017:703](#))¹³

Kursově riziko, které nese výhradně spotřebitele – Dosah pojmu „ujednání sepsaná jasným a srozumitelným jazykem“ – Rozsah informací, jež musí banka poskytnout

V letech 2007 a 2008 uzavřeli spotřebitelé, kteří tehdy měli příjmy v rumunských lei (RON), u rumunské banky Banca Românească úvěry denominované ve švýcarských francích (CHF) za účelem pořízení nemovitého majetku, refinancování jiných úvěrů nebo uspokojení osobních potřeb.

Podle uzavřených úvěrových smluv byli dlužníci povinni platit měsíční splátky v CHF a souhlasili s tím, že ponесou riziko spojené s případným kolísáním směnného kursu RON vůči CHF.

Následně se dotčený směnný kurz výrazně změnil v jejich neprospěch. Dlužníci se obrátili na rumunské soudy, aby konstatovaly, že ujednání, podle něhož musel být úvěr splácen v CHF bez ohledu na případnou ztrátu, kterou mohli utrpět na základě kursového rizika, mělo zneužívající povahu, takže je v souladu s ustanoveními směrnice 93/13 nezavazovalo. Dlužníci především tvrdili, že při uzavírání smluv prezentovala banka svůj produkt zkresleně, když zdůraznila pouze výhody, které z něj dlužníci mohli získat, a neuvedla potenciální rizika, jakož i pravděpodobnost jejich naplnění. Podle dlužníků mělo být sporné ujednání s ohledem na tuto praxi banky považováno za zneužívající.

V této souvislosti se Curtea de Apel Oradea (odvolací soud v Oradei, Rumunsko) dotázal Soudního dvora na rozsah povinnosti bank informovat klienty o kursovém riziku spojeném s úvěry vyjádřenými v cizí měně.

¹³ Tento rozsudek je uveden rovněž v oddílu III.2 „Požadavky dobré víry, vyváženosti a transparentnosti“.

Soudní dvůr konstatoval, že předmětné ujednání bylo součástí hlavního předmětu úvěrové smlouvy, takže jeho zneužívající povahu bylo možné zkoumat z hlediska směrnice 93/13 pouze v případě, že nebylo sepsáno jasným a srozumitelným jazykem. Povinnost splatit úvěr v určité měně totiž představuje podstatný prvek úvěrové smlouvy, jelikož se týká nikoliv akcesorické podmínky platby, ale samotné povahy závazku dlužníka (bod 38).

Rozsudek ze dne 3. září 2020, Profi Credit Polska a další (C-84/19, C-222/19 a C-252/19, EU:C:2020:631)¹⁴

Článek 4 odst. 2 – Povinnost jasného a srozumitelného znění smluvních ujednání – Smluvní ujednání, která nespecifikují služby, za něž má být na jejich základě placeno

Společnost Profi Credit Polska poskytla přes zprostředkovatele jisté osobě spotřebitelský úvěr. Uvedená smlouva stanovovala úrokovou sazbu 9,83 % p. a., jakož i poplatek za zpracování úvěru ve výši 129 polských zlotých (PLN) (přibližně 30 eur), provizi ve výši 7 771 PLN (přibližně 1 804 eur) a částku ve výši 1 100 PLN (přibližně 255 eur) za finanční produkt nazvaný „Tvůj balíček – Extra balíček“.

Profi Credit Polska podala k předkládajícímu okresnímu soudu ve Štětíně, příslušnému pro oblast pravého břehu a západ (Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, Polsko), návrh na vydání platebního rozkazu na základě směnky na řad vystavené dlužníkem. Uvedený soud vydal rozsudek pro zmeškání, proti němuž podal dlužník odpor. V jeho rámci argumentoval zneužívající povahou ustanovení úvěrové smlouvy.

Předkládající soud konstatoval, že uvedená smlouva nedefinovala pojmy „poplatek za zpracování úvěru“ nebo „provize“ ani neupřesňovala, jakým konkrétním plněním tyto pojmy odpovídají.

Soudního dvora se dotázal, zda čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že se na ujednání smlouvy o spotřebitelském úvěru, která přenášejí na spotřebitele jiné náklady než zaplacení smluvních úroků, vztahuje výjimka stanovená v tomto ustanovení, pokud tato ujednání neupřesňují povahu těchto nákladů ani služby, za něž má být na jejich základě placeno. Podle předkládajícího soudu je posouzení zneužívající povahy těchto ujednání možné s ohledem na znění uvedeného čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13. Podle daného soudu se na otázku výše plateb mohla vztahovat výjimka týkající se „hlavního předmětu smlouvy“ nebo „přiměřenosti mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé“ ve smyslu uvedeného ustanovení.

Předkládající soud v tomto ohledu uvedl, že existují značné rozdíly mezi zněním čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 a zněním čl. 3851 odst. 1 polského občanského zákoníku, který první z těchto ustanovení provedl do vnitrostátního práva. Z daného článku občanského zákoníku totiž podle jeho názoru vyplývalo, že posouzení zneužívající povahy vnitrostátním soudem je vyloučeno pouze stran přiměřenosti ceny a odměny za hlavní plnění.

¹⁴ Tento rozsudek je uveden rovněž v oddílu I.4 „Vnitrostátní právní úprava zajišťující větší ochranu spotřebitelů“.

Podle Soudního dvora musí být daný čl. 4 odst. 2 vykládán v tom smyslu, že se na tato ujednání nevztahuje výjimka stanovená v tomto ustanovení, pokud tato ujednání neupřesňují povahu těchto nákladů ani služby, za které stanoví odměnu, a jsou formulována tak, že uvádí spotřebitele v omyl ohledně jeho povinností a hospodářských důsledků těchto ujednání, což musí ověřit předkládající soud (bod 86 a výrok 3).

Rozsudek ze dne 12. ledna 2023, D. V. (Odměna advokáta – Princip hodinové sazby) (C-395/21, [EU:C:2023:14](#)), a tisková zpráva č. 10/23¹⁵

Smlouva o poskytování právních služeb uzavřená mezi advokátem a spotřebitelem – Článek 4 odst. 2 – Vyloučení ujednání týkajících se hlavního předmětu smlouvy – Ustanovení, které stanoví platbu odměny advokáta podle zásady hodinové sazby

M. A. uzavřel v postavení spotřebitele s advokátem D. V. pět smluv o poskytování právních služeb. V každé z těchto smluv bylo stanoveno, že se odměna advokáta vypočítá na základě hodinové sazby, stanovené na částku 100 eur za konzultace nebo poskytování právních služeb M. A.

Vzhledem k tomu, že D. V. neobdržel všechny požadované odměny, podal k soudu prvního stupně žalobu, ve které se domáhal toho, aby bylo M. A. uloženo dlužné odměny za poskytnuté právní služby uhradit. Soud prvního stupně žalobě D. V. částečně vyhověl, ale rozhodl, že smluvní ujednání týkající se ceny poskytovaných služeb má zneužívající povahu, a požadované odměny snížil o polovinu. Vzhledem k tomu, že tento rozsudek byl potvrzen odvolacím soudem, podal D. V. kasační opravný prostředek k Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší soud Litvy).

Soudní dvůr, jemuž uvedený soud předložil žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, měl rozhodnout o výkladu směrnice 93/13.

Soudní dvůr konstatoval, že ujednání smlouvy o poskytování právních služeb uzavřené mezi advokátem a spotřebitelem, které stanoví cenu poskytovaných služeb na základě hodinové sazby, spadá podle směrnice 93/13 pod „hlavní předmět smlouvy“ (výrok 1).

¹⁵ Tento rozsudek je uveden rovněž v oddílu II.1 „Pojem ‚zneužívající ujednání‘“, oddílu III.2 „Požadavky dobré víry, vyváženosti a transparentnosti“ a oddílu V.2 „Nahrazení zneužívajícího ujednání“.

4. Vnitrostátní právní úprava zajišťující větší ochranu spotřebitelů

Rozsudek ze dne 3. června 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, [EU:C:2010:309](#))

*Ujednání, která definují hlavní předmět smlouvy – Soudní přezkum jejich zneužívající povahy –
Vyloučení – Přísnější vnitrostátní ustanovení k zajištění větší ochrany spotřebitele*

Společnost Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (dále jen „Caja de Madrid“) uzavřela se spotřebiteli úvěrové smlouvy s variabilní úrokovou sazbou sloužící ke koupi nemovitostí určených k bydlení. Tyto smlouvy obsahovaly ujednání, podle kterého měla být smluvně stanovená nominální úroková sazba, která se měla periodicky měnit podle dohodnutého referenčního indexu, počínaje první úpravou zaokrouhlena o čtvrt procentního bodu nahoru (dále jen „ujednání o zaokrouhlení“).

Juzgado de Primera Instancia n° 50 de Madrid (soud prvního stupně č. 50 v Madridu, Španělsko) rozhodl v rámci žaloby podané Asociación de Usuarios de Servicios Bancarios (španělské sdružení uživatelů bankovních služeb), že ujednání o zaokrouhlování bylo zneužívající ve smyslu vnitrostátních právních předpisů, kterými byla provedena směrnice 93/13. Po zamítnutí odvolání proti tomuto rozsudku podala Caja de Madrid kasační opravný prostředek k předkládajícímu soudu, Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko).

Soudní dvůr připomněl, že systém ochrany zavedený směrnicí 93/13 vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli služby z hlediska vyjednávací síly i úrovně informovanosti, což ho vede k tomu, že přistoupí na podmínky předem vyhotovené prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž by mohl ovlivnit jejich obsah. Uvedená směrnice stanovila pouze částečnou a minimální harmonizaci vnitrostátních právních předpisů týkajících se zneužívajících ujednání, přičemž ponechala členským státům možnost, aby spotřebitelům zajistily větší ochranu, než jakou sama stanoví.

Soudní dvůr zdůraznil, že členské státy mohou ponechat v platnosti nebo přijmout v celé oblasti působnosti uvedené směrnice přísnější ustanovení, než jaká sama obsahuje, pokud je jejich cílem zajištění vyššího stupně ochrany spotřebitele. Proto Soudní dvůr rozhodl, že směrnice 93/13 nebrání vnitrostátní právní úpravě, která připouští soudní přezkum zneužívající povahy smluvních ujednání týkajících se vymezení hlavního předmětu smlouvy nebo přiměřenosti ceny a odměny za služby nebo zboží poskytované jako protiplnění, i když jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem (body 27, 28, 40, 44 a výrok 1).

Rozsudek ze dne 3. září 2020, Profi Credit Polska a další (C-84/19, C-222/19 a C-252/19, EU:C:2020:631)

Vnitrostátní ustanovení určující maximální výši neúrokových nákladů úvěru – Článek 3 odst. 1 – Smluvní ujednání přenášející náklady hospodářské činnosti věřitele na spotřebitele – Významná nerovnováha v právech a povinnostech stran – Článek 4 odst. 2

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše¹⁶, Soudní dvůr rovněž uvedl, že jestliže čl. 3851 odst. 1 občanského zákoníku, kterým byl do polského práva proveden čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, přiznal výjimce zakotvené v tomto ustanovení unijního práva omezenější rozsah, čímž zajišťuje vyšší úroveň ochrany spotřebiteli, což však měl ověřit předkládající soud, umožnil širší přezkum případné zneužívající povahy smluvních ujednání, která spadají do působnosti směrnice (bod 83).

V tomto ohledu článek 8 směrnice 93/13 stanoví, že členské státy mohou přijmout nebo ponechat v platnosti přísnější ustanovení slučitelná se Smlouvou o FEU v oblasti působnosti této směrnice, aby zajistily vyšší stupeň ochrany spotřebitele. To odráží myšlenku uvedenou ve dvanáctém bodě odůvodnění směrnice, podle kterého tato provádí pouze částečnou a minimální harmonizaci vnitrostátních právních předpisů týkajících se zneužívajících ujednání (bod 84). Soudní dvůr totiž ve své judikatuře již dříve rozhodl, že ustanovení vnitrostátního práva, které výjimce stanovené v čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 přiznává omezenější rozsah, slouží cíli ochrany spotřebitele sledovanému touto směrnicí (bod 85).

¹⁶ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl I.3. 3.2 „Výluky z působnosti směrnice 93/13 – Smluvní ujednání definující hlavní předmět smlouvy nebo týkající se ceny či odměny a služeb nebo zboží poskytovaných jako protiplnění“, s. 14.

II. Kvalifikace „zneužívajícího ujednání“ ve smyslu článku 3 směrnice 93/13

1. Pojem „zneužívající ujednání“

Rozsudek ze dne 27. června 2000, *Océano Grupo Editorial (C-240/98 až C-244/98, EU:C:2000:346)*¹⁷

Ujednání o soudní příslušnosti

Smlouvy o prodeji encyklopedií spotřebitelům obsahovaly ujednání zakládající příslušnost soudů v Barceloně (Španělsko), tedy městě, v němž neměl bydliště žádný ze spotřebitelů, ale kde se nacházelo sídlo společností, které byly žalobkyněmi v původních řízeních.

Vzhledem k tomu, že kupující nezaplatili ve sjednaných lhůtách dlužné částky, obrátili se prodejci v období od 25. července do 19. prosince 1997 v rámci řízení „juicio de cognición“ (zjednodušené řízení vyhrazené pro spory týkající se nižších částek) na Juzgado de Primera Instancia n° 35 de Barcelona (soud prvního stupně č. 35 v Barceloně, Španělsko) s cílem dosáhnout toho, aby byla žalovaným v původním řízení uložena povinnost zaplatit dotčené částky.

Tyto návrhy žalovaným nebyly doručeny, jelikož předkládající soud měl pochybnosti o své příslušnosti k rozhodnutí těchto sporů. Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) totiž opakovaně prohlásil taková ujednání o soudní příslušnosti, jako byla ujednání dotčená ve sporech, které byly soudu prvního stupně předloženy, za zneužívající.

Vzhledem k tomu, že Juzgado de Primera Instancia n° 35 de Barcelona (soud prvního stupně č. 35 v Barceloně) měl za to, že pro rozhodnutí o sporech, které mu byly předloženy, byl nezbytný výklad směrnice, rozhodl se přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru otázku, zda ochrana poskytovaná spotřebitelům směrnicí 93/13 umožňuje vnitrostátnímu soudu při přezkumu přípustnosti žaloby podané k obecným soudům posoudit i bez návrhu zneužívající povahu ujednání smlouvy, která mu byla předložena.

Soudní dvůr tímto rozsudkem rozhodl, že ujednání o soudní příslušnosti, které se stalo součástí smlouvy mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž bylo individuálně sjednáno, a které svěřuje výlučnou příslušnost soudu, v jehož obvodu má tento prodávající nebo poskytovatel sídlo, je třeba považovat za zneužívající ve smyslu směrnice, neboť v rozporu s požadavkem dobré víry způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele (bod 24).

Soudní dvůr upřesnil, že takové ujednání nutí spotřebitele, aby uznal výlučnou příslušnost soudu, který může být vzdálený od místa jeho bydliště, takže pro něj může být obtížnější se k soudu dostavit. U sporů týkajících se nižších částek mohou být náklady spotřebitele na

¹⁷ Rozsudek je uveden rovněž v oddílu IV.2. 2.1. „Povinnost zkoumat i bez návrhu zneužívající povahu smluvního ujednání – Rozsah povinnosti“.

dostavení se k soudu odrazující a vést k tomu, že se spotřebitele vzdá všech možností podání žaloby k soudu nebo hájení svých práv. Takové ujednání patří do skupiny ujednání uvedených v bodě 1 písm. q) přílohy směrnice, jejichž cílem nebo účinkem je, že spotřebiteli bude upřena nebo ztížena možnost podat žalobu k soudu. Naproti tomu prodávajícímu nebo poskytovateli toto ujednání umožňuje, aby veškeré právní spory, které se týkají jeho podnikání, sdružil u soudu, v jehož obvodu má sídlo, což mu jednak organizačně usnadňuje dostavit se k soudu a jednak umožňuje snížení souvisejících nákladů (body 22 a 23).

Rozsudek ze dne 7. srpna 2018, Banco Santander (C-96/16 a C-94/17, [EU:C:2018:643](#))¹⁸

Postoupení pohledávky – Smlouva o spotřebitelském úvěru – Kritéria pro posouzení zneužívající povahy ujednání smlouvy, které stanoví sazbu úroků z prodlení

Spotřebitel uzavřel s úvěrovou institucí, z níž se později stala Banco de Sabadell, smlouvu o hypotečním úvěru splatném v měsíčních splátkách. Ve smlouvě bylo obsaženo ujednání, že výše úroků z prodlení činí 25 % p. a.

Dlužník, který se dostal do prodlení se splácením, podal u Juzgado de Primera Instancia (soud prvního stupně, Španělsko) proti Banco de Sabadell žalobu, kterou se domáhal zrušení mj. posledně uvedeného ujednání z důvodu jeho zneužívající povahy. Jelikož ujednání úvěrové smlouvy dotčené ve věci v původním řízení, které stanoví sazbu úroků z prodlení, bylo dle něj prohlášeno za zneužívající, nemohla již kromě jiného ze smlouvy plynout nejen povinnost k úrokům z prodlení, ale ani k běžným úrokům.

Podle ustálené judikatury Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) jsou totiž za zneužívající považována ujednání, která spotřebiteli, který neplní své povinnosti, ukládají nepřiměřeně vysokou náhradu. Za zneužívající tak musí být soudy nižších stupňů prohlášena individuálně nesjednaná ujednání smluv o osobním nebo hypotečním úvěru uzavřených se spotřebiteli, která stanoví úroky z prodlení splňující kritérium, podle něhož jejich sazba překračuje o více než dva procentní body sazbu běžných úroků, která byla dohodnuta mezi stranami smlouvy.

Tribunal Supremo (Nejvyšší soud), kterému byl spor předložen v rámci kasačního opravného prostředku, se dotázal Soudního dvora, zda je taková judikatura v rozporu se směrnicí 93/13.

Uvedeným rozsudkem Soudní dvůr rozhodl, že směrnice 93/13 nebrání takové vnitrostátní judikatuře, jako je judikatura Tribunal Supremo (Nejvyšší soud), podle níž je nesjednané ujednání ve smlouvě o spotřebitelském úvěru stanovující použitelnou sazbu úroků z prodlení zneužívající povahy z důvodu, že spotřebiteli v případě prodlení se splácením ukládá nepřiměřeně vysokou náhradu, pokud tato sazba překračuje o více než dva procentní body sazbu běžných úroků stanovených v této smlouvě (výrok 2).

V tomto ohledu nelze vyloučit, že takové soudy nejvyšších instancí členského státu, jako je Tribunal Supremo (Nejvyšší soud), mohou při sjednocování výkladu práva a v zájmu právní jistoty vypracovat při zachování souladu se směrnicí 93/13 určitá kritéria, podle nichž musí soudy

¹⁸ Tento rozsudek je uveden rovněž v oddílu V.3 „Další účinky“.

nižších stupňů posuzovat zneužívající povahu smluvních ujednání. Ačkoli judikatura Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) nepatří podle všeho mezi přísnější ustanovení, která mohou být přijata členskými státy na základě článku 8 směrnice za účelem zajištění vyšší ochrany spotřebitele, jelikož zejména nemá sílu zákona ani ve španělském právním řádu nepředstavuje pramen práva, nic to nemění na tom, že vytvoření takového judikurního kritéria, jako bylo kritérium vyvozené v daném případě Tribunal Supremo (Nejvyšší soud), odpovídá cíli ochrany spotřebitelů sledovanému uvedenou směrnicí (bod 68).

Z článku 3 odst. 1 směrnice 93/13, jakož i její obecné systematiky totiž vyplývá, že jejím cílem není ani tak zaručit celkovou smluvní rovnováhu mezi právy a povinnostmi smluvních stran, jako spíše zabránit tomu, aby docházelo k nerovnováze mezi těmito právy a těmito povinnostmi na úkor spotřebitelů (bod 69).

Rozsudek ze dne 9. července 2020, Ibercaja Banco (C-452/18, [EU:C:2020:536](#))¹⁹

Smlouva o hypotečním úvěru – Ujednání o omezení pohyblivosti úrokové sazby (ujednání o minimálním úroku) – Dohoda o novaci – Vzdání se práva podat žalobu na neplatnost smluvních ujednání – Neexistence závazné povahy

Spotřebitel nabyl od realitního developera nemovitost, čímž nahradil tohoto developera v postavení dlužníka z hypotečního úvěru týkajícího se této nemovitosti a poskytnutého úvěrovou institucí Caja de Ahorros de la Inmaculada de Aragón, z níž se později stala Ibercaja Banco. Dlužník tak přijal všechny dohody a podmínky týkající se tohoto hypotečního úvěru, tak jak byly vymezeny mezi původním dlužníkem a úvěrovou institucí.

Dne 9. května 2013 prohlásil Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) ujednání o minimální úrokové sazbě obsažená v hypotečních smlouvách za neplatná z důvodu nesplnění požadavků jasnosti a transparentnosti. Na základě této judikatury zahájila Ibercaja Banco proces nového sjednávání těchto ujednání ve smlouvách o hypotečním úvěru, které předtím uzavřela.

Smlouva o hypotečním úvěru uzavřená mezi dlužníkem a Ibercaja Banco byla předmětem dohody o novaci týkající se zejména sazby stanovené v ujednání o minimální úrokové sazbě, která byla snížena. Dohoda o novaci mimoto obsahovala ujednání, kterým se dlužník vzdává uplatnění účinků, které by mělo prohlášení uvedeného ujednání za zneužívající.

Věřitel podal žalobu k předkládajícímu soudu, Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 3 de Teruel (soud prvního stupně příslušný k vyšetřování č. 3 v Teruelu, Španělsko), kterou se domáhal určení, že ujednání o minimální úrokové sazbě obsažené ve smlouvě o hypotečním úvěru bylo zneužívající, jakož i toho, aby byla úvěrové instituci uložena povinnost zrušit toto ujednání a vrátit mu částky zaplacené bez spravedlivého důvodu na základě uvedeného ujednání ode dne sjednání úvěru.

¹⁹ Tento rozsudek je uveden rovněž v oddílu II.2 „Pojem „ujednání, které nebylo sjednáno individuálně“, oddílu III.2. „Požadavky dobré víry, vyváženosti a transparentnosti“ a oddílu V.3 „Další účinky“.

Vzhledem k tomu, že Ibercaja Banco namítla proti nárokům dlužníka ujednání dohody o novaci, požádala předkládající soud, aby upřesnil, v jakém rozsahu jsou právní akty, jimiž se mění smlouva, a konkrétně některé z jejích ujednání, v souvislosti s nímž je uplatňována zneužívající povaha, tímto ujednáním rovněž „kontaminovány“, a tudíž nejsou závazné.

Předkládající soud měl však pochybnosti o tom, zda je sjednání změny zneužívajícího ujednání slučitelné se zásadou stanovenou v čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13, podle níž nejsou zneužívající ujednání pro spotřebitele závazná.

Uvedeným rozsudkem Soudní dvůr rozhodl, že je třeba rozlišovat mezi vzdáním se práva podat žalobu, je-li obsahem takových dohod, jako je narovnání, jehož předmětem je právě urovnání sporu mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, od vzdání se předem jakékoli možnosti podat žalobu zahrnutého ve smlouvě uzavřené mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem (bod 67).

Měl za to, že ujednání obsažené ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem za účelem vyřešení stávajícího sporu, kterým se tento spotřebitel vzdává možnosti uplatnit před vnitrostátním soudem nároky, které by mohl uplatnit v případě neexistence tohoto ujednání, může být kvalifikováno jako „zneužívající“, zejména pokud uvedený spotřebitel neměl k dispozici relevantní informace, které by mu umožnily pochopit právní důsledky, které z toho pro něj vyplývají (výrok 4 první odrážka). Skutečnost, že se prodávající nebo poskytovatel a spotřebitel vzájemně vzdají práva podat žalobu na neplatnost smluvního ujednání, totiž nebrání tomu, aby vnitrostátní soud přezkoumal zneužívající povahu takového ujednání, pokud toto ujednání může mít pro spotřebitele závazné účinky (bod 64).

A dále měl Soudní dvůr za to, že ujednání, kterým se spotřebitel ohledně budoucích sporů vzdává možnosti podat žalobu z titulu práv, která jsou mu přiznána směrnicí 93/13, není pro spotřebitele závazné (výrok 4 druhá odrážka). Ten se nemůže platně zavázat, že se do budoucna vzdává právní ochrany a práv vyplývajících ze směrnice 93/13. Soudní dvůr upřesnil, že spotřebitel nemůže z podstaty věci předvídat důsledky přistoupení na takové ujednání, pokud jde o spory, která mohou vyvstat v budoucnu (bod 75).

Rozsudek ze dne 12. ledna 2023, D. V. (Odměna advokáta – Princip hodinové sazby) (C-395/21, EU:C:2023:14)

Smlouva o poskytování právních služeb uzavřená mezi advokátem a spotřebitelem – Článek 4 odst. 2 – Posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání – Ustanovení, které stanoví platbu odměny advokáta podle zásady hodinové sazby

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše²⁰, Soudní dvůr rovněž připomněl, že posouzení zneužívající povahy ujednání spotřebitelské smlouvy je v zásadě založeno na celkovém posouzení, které nezohledňuje pouze případnou netransparentnost tohoto ujednání. Členské státy však mohou zajistit spotřebitelům vyšší úroveň ochrany (bod 49).

²⁰ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl I.3. 3.2 „Vyluky z působnosti směrnice 93/13 – Smluvní ujednání definující hlavní předmět smlouvy nebo týkající se ceny či odměny a služeb nebo zboží poskytovaných jako protiplnění“, s. 15. Rozsudek je uveden rovněž v oddílu III.2 „Požadavky dobré víry, vyváženosti a transparentnosti“ a oddílu V.2 „Nahrazení zneužívajícího ujednání“.

Soudní dvůr proto konstatoval, že ujednání smlouvy o poskytování právních služeb uzavřené mezi advokátem a spotřebitelem, jež na základě hodinové sazby stanoví cenu těchto služeb, a tedy tvoří hlavní předmět této smlouvy, nesmí být považováno za zneužívající pouze proto, že nesplňuje požadavek transparentnosti, ledaže členský stát, jehož vnitrostátní právo se na danou smlouvu vztahuje, výslovně stanoví, tak jako v dané věci, že ujednání musí být kvalifikováno jako „zneužívající“ již z tohoto samotného důvodu (výrok 3).

2. Pojem „ujednání, které nebylo individuálně sjednáno“

Rozsudek ze dne 20. září 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, [EU:C:2018:750](#))

Článek 3 odst. 1 – Pojem „smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno“ – Ujednání začleněné do smlouvy po jejím uzavření v návaznosti na zásah vnitrostátního zákonodárce

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše²¹, Soudní dvůr rovněž zdůraznil, že pojem „smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno“, uvedený v čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 se vztahuje mj. na smluvní ujednání změněné kogentním vnitrostátním právním ustanovením přijatým po uzavření smlouvy se spotřebitelem, kterým se nahrazuje neplatné ujednání obsažené v uvedené smlouvě (výrok 1).

Rozsudek ze dne 9. července 2020, Ibercaja Banco (C-452/18, [EU:C:2020:536](#))

Smlouva o hypotečním úvěru – Ujednání o omezení pohyblivosti úrokové sazby (ujednání o minimálním úroku) – Dohoda o novaci

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše²², Soudní dvůr dále upřesnil, že ujednání ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem s cílem pozměnit potenciálně zneužívající ujednání obsažené v předchozí smlouvě, kterou tyto strany uzavřely, nebo s cílem upravit důsledky zneužívající povahy tohoto jiného ujednání může být samo o sobě považováno za nesjednané individuálně, a případně může být prohlášeno za zneužívající (výrok 2).

Soudní dvůr uvedl, že okolnost, že nové ujednání má za cíl změnu předchozího ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, sama o sobě nezavazuje vnitrostátní soud povinnosti ověřit, zda nedošlo k tomu, že spotřebitel nemohl mít skutečný vliv na obsah tohoto nového ujednání ve smyslu čl. 3 odst. 2 směrnice 93/13. Předkládajícímu soudu proto příslušelo zohlednit všechny okolnosti, za kterých bylo takové ujednání spotřebiteli předloženo, za účelem určení, zda tento spotřebitel mohl mít vliv na jeho obsah (body 34 a 35).

²¹ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl I.3.3.1 „Výluky z působnosti směrnice 93/13 – Smluvní ujednání, která odrážejí závazné právní nebo správní předpisy“, s. 8. Rozsudek je uveden rovněž v oddílu III.2 „Požadavky dobré víry, vyváženosti a transparentnosti“.

²² Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl II.1 „Pojem ‚zneužívající ujednání‘“, s. 20. Rozsudek je uveden rovněž v oddílu III.2 „Požadavky dobré víry, vyváženosti a transparentnosti“ a v oddílu V.3 „Další účinky“.

3. Pojem „významná nerovnováha v neprospěch spotřebitele“

Rozsudek ze dne 14. března 2013, Aziz (C-415/11, [EU:C:2013:164](#))²³

Smlouva o hypotečním úvěru – Řízení o výkonu exekučního titulu prodejem nemovitosti zatížené hypotékou – Pravomoci vnitrostátního soudu rozhodujícího ve věci samé – Zneužívající ujednání – Kritéria pro posouzení

Tato věc vycházela z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce španělského soudu, u něhož podal spotřebitel žalobu na určení zneužívající povahy několika ujednání obsažených ve smlouvě o úvěru zajištěném hypotékou a na zrušení řízení o výkonu rozhodnutí, které bylo proti uvedenému spotřebiteli zahájeno.

Tato ujednání se týkala stanovení úroků z prodlení, které bylo možné uplatnit automaticky na včas nezaplacené částky, aniž bylo třeba zasílat upomínku, předčasné splatnosti obsažené v dlouhodobých smlouvách, jakož i jednostranného stanovení mechanismu vyčíslení celého dluhu poskytovatelem úvěru formou příslušného osvědčení uvádějícího požadovanou částku. Vzhledem k tomu, že předkládající soud měl pochybnosti o slučitelnosti uvedených ujednání s ustanoveními směrnice 93/13, předložil Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce (bod 30).

Soudní dvůr v této souvislosti rozhodl, že k pojmu „významná nerovnováha v neprospěch spotřebitele“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice je třeba přistupovat na základě analýzy vnitrostátních právních předpisů, které by se použily v případě neexistence dohody stran, aby bylo možné posoudit, zda a případně do jaké míry je právní postavení spotřebitele smlouvou zhoršeno ve srovnání s právním postavením, které by měl podle platné vnitrostátní právní úpravy. Stejně tak by za tímto účelem mělo být přezkoumáno právní postavení, v němž se daný spotřebitel nachází s ohledem na prostředky, které má podle vnitrostátních právních předpisů k dispozici pro zabránění dalšímu používání zneužívajících ujednání (výrok 2).

Rozsudek ze dne 16. ledna 2014, Constructora Principado (C-226/12, [EU:C:2014:10](#))

Smlouva o prodeji nemovitosti – Zneužívající ujednání – Kritéria pro posouzení

Dne 26. června 2005 uzavřel spotřebitel se společností Constructora Principado smlouvu o koupi nemovitosti určené k bydlení. Jedno ze smluvních ujednání na něj přenášelo obecní daň ze zvýšení hodnoty majetku městské povahy, jakož i platbu za připojení nemovitosti k vodovodní a kanalizační síti, což jsou náklady, které ze zákona měla nést prodávající společnost.

Kupující podal k Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Oviedo (soud prvního stupně č. 2 v Oviedo, Španělsko) žalobu na uvedenou společnost, kterou se domáhal vrácení uvedených

²³ Rozsudek je uveden rovněž v oddílu IV.3 „Přiznání předběžných opatření“.

částek. Žaloba byla založena na tom, že sporné ujednání, podle kterého měl tyto částky zaplatit kupující, je třeba považovat za zneužívající, jelikož nebylo individuálně sjednáno a způsobovalo významnou nerovnováhu v právech a povinnostech smluvních stran.

Constructora Principado tvrdila, že mezi smluvními stranami neexistovala žádná významná nerovnováha, jelikož se taková nerovnováha musí posuzovat nejen s ohledem na konkrétní ujednání, ale rovněž s ohledem na smlouvu jako celek a váhu jednotlivých ujednání.

Audiencia Provincial de Oviedo (provinční soud v Oviedu, Španělsko), kterému byl spor předložen ve fázi odvolání, se Soudního dvora dotázal, zda nerovnováhu, na kterou odkazuje čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, je třeba vykládat v tom smyslu, že je způsobena samotným přenesením povinnosti úhrady, která podle zákona přísluší prodávající společnosti, na spotřebitele, nebo skutečnost, že směrnice vyžaduje, aby nerovnováha byla významná, znamená, že je navíc vyžadován významný ekonomický dopad na spotřebitele ve vztahu k celkové výši transakce.

Svým rozsudkem Soudní dvůr rozhodl, že existence významné nerovnováhy nutně nevyžaduje, aby náklady, které spotřebitel musí na základě smluvního ujednání nést, na něj měly s ohledem na výši dotčené transakce významný ekonomický dopad, nýbrž že tato existence může vyplývat ze samotného dostatečně závažného zásahu do právní situace, v níž se spotřebitel jakožto smluvní strana v souladu s platnými vnitrostátními ustanoveními nachází, ať již ve formě omezení obsahu práv, která podle těchto ustanovení z této smlouvy vyvozuje, nebo překážky výkonu těchto práv či uložení dodatečné povinnosti, kterou vnitrostátní pravidla nestanoví (výrok).

Soudní dvůr upřesnil, že je na předkládajícím soudu, aby případnou existenci významné nerovnováhy posoudil s ohledem na povahu zboží nebo služeb, které jsou předmětem smlouvy, a s ohledem na všechny okolnosti, které provázely její uzavření, jakož i na všechny její další ujednání (výrok).

III. Posouzení zneužívající povahy smluvního ujednání

1. Kritéria pro posouzení

Rozsudek (velkého senátu) ze dne 9. listopadu 2010, VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659)²⁴

Kritéria pro posouzení – Přezkum zneužívající povahy smluvního ujednání o soudní příslušnosti z úřední povinnosti

Účastníci původního řízení uzavřeli smlouvu o úvěru na koupi vozidla.

Jelikož druhá smluvní strana přestala plnit své smluvní závazky, vypověděla žalobkyně, VB Pénzügyi Lízing, tuto úvěrovou smlouvu a podala k předkládajícímu soudu návrh na zaplacení pohledávky ve výši 317 404 maďarských forintů (HUF), jakož i splatných úroků z nesplacené částky a nákladů.

Žalující společnost nepodala návrh na vydání platebního rozkazu u soudu příslušného v místě, ve kterém měl žalovaný bydliště, ale dovolávala se ujednání o soudní příslušnosti vloženého do uvedené úvěrové smlouvy, podle které byl k rozhodování případného sporu mezi stranami příslušný Budapešti II. és III. kerületi bíróság (soud pro II. a III. budapeštský obvod, Maďarsko), předkládající soud v dané věci.

Ten konstatoval, že žalovaný neměl bydliště v jeho soudním obvodu, třebaže občanský soudní řád stanovoval, že místně příslušným soudem pro rozhodování takového sporu, jako byl spor, který mu byl předložen, je soud, v jehož obvodu se nachází bydliště žalovaného.

Předkládající soud si nicméně přál dotázat se Soudního dvora na to, jaká kritéria může vnitrostátní soud brát do úvahy v rámci přezkumu zneužívající povahy ujednání, zejména když smluvní ujednání zakládá místní příslušnost nikoli soudů, v jejichž obvodu se nachází sídlo prodávajícího zboží nebo poskytovatele služeb, nýbrž soudů jiného obvodu, třebaže se nacházejí v blízkosti tohoto sídla?

Soudní dvůr svým rozsudkem prohloubil rozsudek Pannon GSM (C-243/08)²⁵. Rozhodl, že článek 267 SFEU je třeba vykládat v tom smyslu, že výklad pojmu „zneužívající ujednání“ uvedeného v čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 a v její příloze, jakož i stanovení kritérií, která vnitrostátní soud může nebo musí použít při přezkumu smluvního ujednání s ohledem na ustanovení směrnice, spadají do pravomoci Soudního dvora, přičemž je věcí vnitrostátního soudu, aby s přihlédnutím k uvedeným kritériím rozhodl o konkrétní kvalifikaci předmětného ujednání v závislosti na okolnostech daného případu (výrok 2).

²⁴ Rozsudek je uveden rovněž v oddílu IV.2. 2.1 «Povinnost zkoumat i bez návrhu zneužívající povahu smluvního ujednání – Rozsah povinnosti».

²⁵ Rozsudek ze dne 4. června 2009, [Pannon GSM](#) (C-243/08, EU:C:2009:350), uvedený v oddílu IV.2. 2.1 „Povinnost zkoumat i bez návrhu zneužívající povahu smluvního ujednání – Rozsah povinnosti“.

Zneužívající povaha smluvního ujednání se musí posuzovat s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s ohledem na všechny okolnosti, které v době uzavření smlouvy toto uzavření provázely, včetně skutečnosti, že ujednání obsažené ve smlouvě uzavřené mezi spotřebitelem a poskytovatelem nebo prodávajícím, které zakládá výlučnou příslušnost soudu, v jehož obvodu se nachází sídlo poskytovatele nebo prodávajícího, bylo vloženo do smlouvy, aniž bylo individuálně sjednáno (body 42 a 43).

Rozsudek ze dne 26. dubna 2012, Invitel (C-472/10, [EU:C:2012:242](#))²⁶

Jednostranná změna podmínek smlouvy prodávajícím nebo poskytovatelem – Žaloba na zdržení se jednání podaná ve veřejném zájmu, jménem spotřebitelů, entitou určenou vnitrostátními právními předpisy – Konstatování zneužívající povahy ujednání

Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság (národní úřad na ochranu spotřebitelů, dále jen „NFH“) má pravomoc navrhopvat maďarským soudům, aby prohlásily zneužívající ujednání obsažené ve spotřebitelské smlouvě za neplatné, pokud se použití takového ujednání prodávajícím nebo poskytovatelem týká velkého počtu spotřebitelů nebo způsobuje značnou újmu. Podle maďarských právních předpisů se prohlášení zneužívajícího ujednání za neplatné soudem na základě takové žaloby ve veřejném zájmu (*popularis actio*) vztahuje na každého spotřebitele, který uzavřel smlouvu s prodávajícím či poskytovatelem, v níž je takové ujednání obsaženo.

NFH obdržel od spotřebitelů řadu stížností na operátora poskytujícího fixní telefonní služby, který do obecných podmínek účastnických smluv jednostranně začlenil ujednání, jež mu v případě úhrady faktur prostřednictvím poštovní poukázky přiznávalo právo fakturovat zákazníkům dodatečné náklady. Způsob výpočtu těchto nákladů na platbu poštovní poukázkou nebyl navíc v těchto smlouvách upřesněn.

Vzhledem k tomu, že NFH měl za to, že dotčené ujednání představuje zneužívající smluvní ujednání, a že ho operátor odmítl změnit, podal žalobu k Pest Megyei Bíróság (soud v Pešti, Maďarsko), v níž se domáhal prohlášení sporného ujednání za neplatné z důvodu jeho zneužívající povahy, jakož i automatického a zpětného vrácení částek neoprávněně obdržených a fakturovaných z titulu „nákladů na platbu poštovní poukázkou“. Uvedený soud měl nicméně za to, že řešení sporu záviselo na výkladu relevantních ustanovení směrnice 93/13.

Co se týče posouzení zneužívající povahy ujednání, které mu bylo předloženo k posouzení, Soudní dvůr uvedl, že to spadá do příslušnosti vnitrostátního soudu, který rozhoduje v řízení zahájeném ve veřejném zájmu a jménem spotřebitelů entitou určenou vnitrostátními právními předpisy. Tomu přísluší posoudit zneužívající povahu takového ujednání, jako bylo ujednání dotčené v dané věci, s ohledem na čl. 3 odst. 1 a 3 směrnice 93/13. V rámci tohoto posouzení musí uvedený soud zejména ověřit, zda jsou ve světle všech ujednání uvedených ve všeobecných podmínkách spotřebitelských smluv a použitelných vnitrostátních právních předpisů důvody nebo způsob změny nákladů souvisejících se službou, která má být poskytována, formulovány jasným a srozumitelným jazykem a zda spotřebitelé mají právo od smlouvy případně odstoupit (výrok 1).

²⁶ Rozsudek je uveden rovněž v oddílu VI.1 „Kolektivní žaloby nebo žaloby ve veřejném zájmu“.

2. Požadavky dobré víry, vyváženosti a transparentnosti

Rozsudek ze dne 21. března 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, [EU:C:2013:180](#))

Směrnice 2003/55/ES – Vnitřní trh se zemním plynem – Směrnice 93/13/EHS – Smlouvy uzavřené mezi prodávajícími nebo poskytovateli a spotřebiteli – Jednostranná změna ceny služby poskytovatelem – Odkaz na kogentní právní úpravu určenou pro jinou kategorii spotřebitelů – Použitelnost směrnice 93/13 – Povinnost jasného a srozumitelného znění a transparentnosti

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše²⁷, Soudní dvůr konstatoval v souvislosti s případnou zneužívající povahou sporného ujednání, že unijní normotvůrce uznal, že v rámci smluv na dobu neurčitou, jako jsou smlouvy o dodávkách plynu, má dodavatelský podnik legitimní zájem na změně poplatků za své služby. Standardizované ujednání umožňující takovou jednostrannou změnu musí nicméně splňovat požadavky dobré víry, vyváženosti a transparentnosti. V tomto ohledu Soudní dvůr připomněl, že v konečném důsledku přísluší nikoliv Soudnímu dvoru, ale vnitrostátnímu soudu, aby v každém konkrétním případě určil, zda se jedná o takový případ. Při tomto přezkumu musí vnitrostátní soud přiznat zásadní význam určitým kritériím upřesněným Soudním dvorem (body 45 až 48).

Smlouva musí transparentním způsobem uvádět důvod a způsob změny uvedených poplatků, tak aby spotřebitel mohl na základě jasných a srozumitelných kritérií předvídat jejich případné změny (bod 49).

Soudní dvůr v tomto ohledu zdůraznil, že nedostatek příslušných informací před uzavřením smlouvy nemůže být v zásadě kompenzován pouhou skutečností, že spotřebitelé budou v průběhu realizace smlouvy v přiměřeném předstihu informováni o změně výše poplatků a právu smlouvu vypovědět, pokud nebudou chtít tuto změnu přijmout (bod 51).

Pokud šlo o možnost výpovědi přiznanou spotřebitelům, tu musí být možno za konkrétních podmínek skutečně využít. Tak by tomu nebylo v případě, že by z důvodů spojených se způsoby výpovědi nebo podmínkami dotčeného trhu neměl uvedený spotřebitel skutečnou možnost změnit dodavatele nebo by nebyl o změně přiměřeně a včas informován (bod 54).

²⁷ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl I.3. 3.1 „Výluky z působnosti směrnice 93/13 – Smluvní ujednání, která odrážejí závazné právní nebo správní předpisy“, s. 7.

Rozsudek ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, [EU:C:2014:282](#))

Vyloučení ujednání týkajících se hlavního předmětu smlouvy nebo přiměřenosti ceny či odměny, jsou-li sepsány jasným a srozumitelným jazykem – Smlouvy o spotřebitelském úvěru vyjádřeném v cizí měně – Ujednání týkající se směnného kursu

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše²⁸, Soudní dvůr upřesnil, že na ujednání definující hlavní předmět smlouvy se neuplatní posouzení zneužívajícího povahy pouze tehdy, bylo-li sepsáno jasně a srozumitelně. V tomto ohledu Soudní dvůr zdůraznil, že takový požadavek se neomezuje na pouhou srozumitelnost z formálního a gramatického hlediska. Naopak úvěrová smlouva musí transparentním způsobem uvádět důvod a způsob konverze cizí měny. Je tedy na vnitrostátním soudu, aby určil, zda si běžně informovaný a přiměřeně pozorný spotřebitel mohl na základě propagačních materiálů a informací poskytnutých věřitelem při sjednávání úvěrové smlouvy nejen uvědomit existenci rozdílu mezi nákupním a prodejním kursem cizí měny, ale rovněž vyhodnotit účinky použití posledně uvedeného kursu pro stanovení výše splátek a pro celkové náklady své půjčky (body 73 a 76).

Rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriuc a další (C-186/16, [EU:C:2017:703](#))

Kurové riziko, které nese výhradně spotřebitele – Kurové riziko, které nese výhradně spotřebitel – Významná nerovnováha v právech a povinnostech stran, které vyplývají ze smlouvy – Okamžik, ke kterému musí být nerovnováha posouzena – Dosah pojmu „ujednání sepsané jasným a srozumitelným jazykem“ – Rozsah informací, jež musí banka poskytnout

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše²⁹, Soudní dvůr připomněl, že požadavek, podle kterého musí být smluvní ujednání sepsáno jasně a srozumitelně, ukládá i to, aby smlouva transparentně popisovala konkrétní fungování mechanismu, na nějž odkazuje dotčené ujednání. Smlouva musí případně osvětlit i vztah mezi tímto mechanismem a mechanismem stanoveným jinými ujednáními, tak aby spotřebiteli bylo umožněno vyhodnotit na základě přesných a srozumitelných kritérií ekonomické důsledky, které z toho pro něj vyplývají. Tento aspekt musí posoudit vnitrostátní soud s ohledem na všechny relevantní skutkové okolnosti, mezi něž patří propagační materiály a informace poskytnuté věřitelem v rámci sjednávání úvěrové smlouvy (body 45 a 46).

Konkrétně vnitrostátnímu soudu přísluší, aby ověřil, zda byly spotřebiteli sděleny všechny informace, jež mohou mít vliv na rozsah jeho závazku a umožňují mu vyhodnotit celkové náklady úvěru (bod 47).

V této souvislosti Soudní dvůr upřesnil, že finanční ústavy musí poskytnout dlužníkům informace dostatečné k tomu, aby mohli přijmout obezřetná a informovaná rozhodnutí. Tyto informace se musí týkat nejen možného zhodnocení nebo znehodnocení měny úvěru, ale rovněž dopadu fluktuace směnného kursu a zvýšení úrokové sazby měny úvěru na splátky (bod 49).

²⁸ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl I.3. 3.2 „Vyluky z působnosti směrnice 93/13 – Smluvní ujednání definující hlavní předmět smlouvy nebo týkající se ceny či odměny a služeb nebo zboží poskytovaných jako protiplnění“, s. 12. Tento rozsudek je uveden rovněž v oddílu V.2 „Nahrazení zneužívajícího ujednání“.

²⁹ Pokud jde o skutkový a právní rámec sporu, viz oddíl I.3. 3.2 „Vyluky z působnosti směrnice 93/13 – Smluvní ujednání definující hlavní předmět smlouvy nebo týkající se ceny či odměny a služeb nebo zboží poskytovaných jako protiplnění“, s. 13.

Dlužník musí být jasně informován, že uzavřením smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně se vystavuje kursovému riziku, jehož důsledky v situaci, že by došlo k znehodnocení měny, v níž mu plynou příjmy, pro něj mohou být případně finančně obtížně únosné. Bankovní ústav dále musí upozornit na možné výkyvy směnného kurzu a rizika plynoucí z uzavření smlouvy o takovém úvěru, zvláště v případě, kdy dlužník nemá v této cizí měně žádné příjmy (bod 50).

Soudní dvůr rovněž upřesnil, že v případě, že bankovní ústav tyto povinnosti týkající se poskytování informací, varování a poradenství, jakož i povinnost sepsat smluvní ujednání jasným a srozumitelným jazykem porušil, a lze tedy zkoumat zneužívající povahu sporného ujednání, přísluší vnitrostátnímu soudu, aby posoudil, zda banka dodržela požadavek poctivosti, a dále možnou existenci významné nerovnováhy mezi smluvními stranami. Toto posouzení musí být prováděno s ohledem na stav panující v okamžiku uzavření dotčené smlouvy, přičemž je třeba vzít v potaz mj. odborné znalosti a zkušenosti banky, pokud jde o možné výkyvy směnného kurzu a rizika plynoucí z uzavření smlouvy o takovém typu úvěru. V tomto ohledu Soudní dvůr zdůraznil, že smluvní ujednání může způsobovat nerovnováhu mezi smluvními stranami, která se projeví až během plnění smlouvy (body 54 až 57).

Rozsudek ze dne 20. září 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, [EU:C:2018:750](#))

Ujednání začleněné do smlouvy po jejím uzavření v návaznosti na zásah vnitrostátního zákonodárce – Článek 4 odst. 2 – Jasně a srozumitelné znění smluvního ujednání

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše³⁰, Soudní dvůr upřesnil dosah požadavku, aby smluvní ujednání bylo sepsáno jasně a srozumitelně (bod 73).

V tomto ohledu měl Soudní dvůr za to, že finanční ústavy musí poskytnout dlužníkům informace dostatečné k tomu, aby mohli přijmout obezřetná a informovaná rozhodnutí. To znamená, že ujednání o kursovém riziku musí spotřebitel pochopit nejen z formálního a gramatického hlediska, ale i z hlediska jeho konkrétního dosahu. Z toho plyne, že běžně informovaný a přiměřeně pozorný a obezřetný spotřebitel musí mít nejen povědomí o tom, že může dojít k oslabení domácí měny oproti měně cizí, v níž je úvěr denominován, ale i posoudit potenciálně významné ekonomické důsledky tohoto ujednání na své finanční závazky (bod 78).

Mimoto Soudní dvůr uvedl, že jasnost a srozumitelnost smluvních ujednání se posuzuje k okamžiku uzavření smlouvy a s ohledem na všechny okolnosti, které toto uzavření provázely, a na ostatní smluvní ujednání bez ohledu na to, že vnitrostátní zákonodárce některá z nich později prohlásil či považoval za zneužívající a zrušil je (bod 83 a výrok 4).

³⁰ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl I.3. 3.1 „Výluky z působnosti směrnice 93/13 – Smluvní ujednání, která odrážejí závazné právní nebo správní předpisy“, s. 8. Tento rozsudek je uveden rovněž v oddílu II.2 „Pojem ‚smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno‘“.

Rozsudek ze dne 3. října 2019, Kiss a CIB Bank (C-621/17, [EU:C:2019:820](#))***Povinnost jasného a srozumitelného znění smluvních ujednání – Ujednání ukládající placení nákladů nespecifikovaných služeb***

Žalobce v původním řízení uzavřel s právní předchůdkyní společnosti CIB smlouvu o úvěru ve výši 16 451 eur na dobu 20 let s úrokovou sazbou 5,4 % p. a. a poplatky za správu ve výši 2,4 % p. a. Dotyčný byl na základě smluvních ujednání rovněž povinen zaplatit částku 40 000 maďarských forintů (HUF) (přibližně 125 eur) jako provizi za uvolnění úvěru.

Žalobce v původním řízení podal žalobu k Győri Törvényszék (soud v Rábu, Maďarsko), kterou se domáhal určení zneužívající povahy ujednání týkajících se poplatků za správu a provize za uvolnění úvěru z důvodu, že smlouva nespecifikovala konkrétní služby, které za ně měly být poskytnuty.

CIB na svou obranu tvrdila, že služby, které za poplatky za správu a provizi za uvolnění úvěru poskytuje, není povinna specifikovat. Upřesnila nicméně, že provize za uvolnění úvěru se vztahovala k úkonům prováděným před uzavřením smlouvy, zatímco poplatky za správu představovaly protiplnění za úkony prováděné po uzavření smlouvy.

Kúria (Nejvyšší soud, Maďarsko), k němuž byl podán kasační opravný prostředek, se Soudního dvora dotázal, zda byla ujednání dotčená v původním řízení sepsána jasným a srozumitelným jazykem a jak by měl posuzovat jejich případnou zneužívající povahu.

Soudní dvůr rozhodl, že požadavek, aby bylo smluvní ujednání sepsáno jasným a srozumitelným jazykem, nevyžaduje, aby taková smluvní ujednání, která nebyla sjednána individuálně, obsažená ve smlouvě o spotřebitelském úvěru, jako jsou ujednání dotčená v původním řízení, jež přesně stanoví výši poplatků za správu a provize za uvolnění úvěru hrazené spotřebitelem, způsob jejich výpočtu a jejich splatnost, upřesňovala rovněž všechny služby poskytované jako protiplnění za dotyčné částky (výrok 1).

Soudní dvůr však upřesnil, že je třeba, aby povaha skutečně poskytnutých služeb mohla být rozumně pochopena nebo dovozena ze smlouvy jako celku. Kromě toho musí být spotřebitel schopen ověřit, zda se různé poplatky nebo služby za ně poskytované nepřekrývají. Předkládající soud tedy musel posoudit, zda tomu tak bylo, s ohledem na všechny relevantní skutkové okolnosti, mezi něž patřila nejen ujednání obsažená v předmětné smlouvě, ale i propagační materiály a informace poskytnuté věřitelem v rámci vyjednávání o smlouvě (body 43 a 44).

Kromě toho Soudní dvůr rozhodl, že smluvní ujednání týkající se poplatků za správu úvěrové smlouvy, které neumožňuje jednoznačně určit konkrétní služby poskytované jako protiplnění, v zásadě nezpůsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele, nezohledňující požadavek poctivosti. Soudní dvůr totiž upřesnil, že pokud služby poskytované jako protiplnění přiměřeně patřily k plněním uskutečňovaným v rámci správy nebo uvolnění úvěru nebo pokud částky, které hradil spotřebitel z titulu uvedených poplatků a uvedené provize, nebyly nepřiměřené ve vztahu k výši úvěru, nejevilo se, s výhradou ověření předkládajícím soudem, že by ujednání o těchto poplatcích a provizi měla nepříznivý dopad na právní postavení spotřebitele, jak bylo upraveno vnitrostátním právem. Bylo na předkládajícím soudu, aby vedle toho zohlednil účinek ostatních

smluvních ujednání za účelem určení, zda uvedená ujednání nezpůsobovala významnou nerovnováhu v neprospěch dlužníka (bod 55).

Rozsudek ze dne 9. července 2020, Ibercaja Banco (C-452/18, [EU:C:2020:536](#))

Smlouva o hypotečním úvěru – Ujednání o omezení pohyblivosti úrokové sazby (ujednání o minimálním úroku) – Dohoda o novaci

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše³¹, Soudní dvůr dále uvedl, že požadavek transparentnosti, který se na základě směrnice 93/13³² vztahuje na prodávajícího nebo poskytovatele, znamená, že při uzavření smlouvy o hypotečním úvěru s pohyblivou sazbou, která obsahuje ujednání o minimálním úroku, musí být spotřebiteli umožněno, aby pochopil ekonomické důsledky, které pro něj vyplývají z mechanismu zavedeného tímto ujednáním, a to zejména prostřednictvím poskytnutí informací o dosavadním vývoji indexu, na jehož základě se úroková sazba vypočítává (výrok 3).

Rozsudek ze dne 12. ledna 2023, D. V. (Odměna advokáta – Princip hodinové sazby) (C-395/21, [EU:C:2023:14](#))

Smlouva o poskytování právních služeb uzavřená mezi advokátem a spotřebitelem – Článek 4 odst. 2 – Posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání – Ustanovení, které stanoví platbu odměny advokáta podle zásady hodinové sazby

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše³³, Soudní dvůr zkoumal, zda ujednání smlouvy o poskytování právních služeb uzavřené mezi advokátem a spotřebitelem, které stanoví cenu poskytovaných služeb na základě hodinové sazby, splňuje požadavek jasnosti a srozumitelnosti, když neobsahuje žádné další upřesnění či informace, než je účtovaná hodinová sazba. V tomto ohledu Soudní dvůr uvedl, že vzhledem k povaze služeb, které jsou předmětem smlouvy o poskytování právních služeb, je často obtížné, ne-li nemožné, aby poskytovatel při uzavírání smlouvy stanovil přesný počet hodin potřebných k zajištění splnění této smlouvy, a tím i celkové skutečné náklady na své služby (bod 41). Avšak i když od poskytovatele nelze požadovat, aby spotřebitele informoval o konečných finančních důsledcích jeho závazku, které závisí na budoucích, nepředvídatelných událostech nezávislých na vůli tohoto poskytovatele, je povinen sdělit spotřebiteli před uzavřením smlouvy informace, jež mu umožní, aby se rozhodl obezřetně a s plnou znalostí věci, pokud jde o možnost, že takové události mohou nastat, a o důsledky, které mohou mít pro dobu poskytování právních služeb (bod 43).

Tyto informace, jež se mohou lišit v závislosti na předmětu a povaze daných služeb a v závislosti na použitelných pravidlech pro výkon povolání a profesní etiku, musí obsahovat údaje umožňující spotřebiteli posoudit přibližné celkové náklady na tyto služby. Takovými údaji mohou

³¹ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl II.1 „Pojem ‚zneužívající ujednání‘“, s. 20. Tento rozsudek je uveden rovněž v oddílu II.2 „Pojem ‚smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno‘“ a v oddílu V.3 „Další účinky“.

³² Článek 3 odst. 1, čl. 4 odst. 2 a článek 5 směrnice 93/13.

³³ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl I.3. 3.2 „Vyluky z působnosti směrnice 93/13 – Smluvní ujednání definující hlavní předmět smlouvy nebo týkající se ceny či odměny a služeb nebo zboží poskytovaných jako protiplnění“, s. 15. Rozsudek je uveden rovněž v oddílu II.1 „Pojem ‚zneužívající ujednání‘“ a oddílu V.2 „Nahrazení zneužívajícího ujednání“.

být například odhad předpokládaného nebo minimálního počtu hodin požadované práce nebo závazek zasílat v přiměřených intervalech pravidelné faktury nebo výkazy s uvedením počtu odpracovaných hodin. Soudní dvůr upřesnil, že je na vnitrostátním soudu, aby s ohledem na tyto úvahy a všechny relevantní skutečnosti související s uzavřením dotčené smlouvy posoudil, zda poskytovatel sdělil spotřebiteli náležité předsmuvní informace (bod 44).

Soudní dvůr dospěl k závěru, že ujednání, které stanoví cenu na základě hodinové sazby, aniž jsou spotřebiteli před uzavřením smlouvy sděleny informace, jež by mu umožnily přijmout rozhodnutí obezřetně a s veškerou znalostí finančních důsledků, jež uzavření této smlouvy má, nesplňuje požadavek jasnosti a srozumitelnosti.

IV. Právomoci a povinnosti vnitrostátního soudu

1. Právomoc vnitrostátního soudu

Rozsudek ze dne 1. dubna 2004, Freiburger Kommunalbauten (C-237/02, [EU:C:2004:209](#))

Smlouva o výstavbě a dodání parkovacího stání – Změna pořadí plnění smluvních povinností stanovená dispozitivními ustanoveními vnitrostátního práva – Ujednání ukládající spotřebiteli povinnost zaplatit cenu dříve, než prodávající nebo poskytovatel splní své povinnosti – Povinnost prodávajícího nebo poskytovatele poskytnout záruku

Na základě notářsky ověřené smlouvy uzavřené dne 5. května 1998 prodal Freiburger Kommunalbauten, komunální stavební podnik, v rámci své obchodní činnosti manželskému páru spotřebitelů pro jejich soukromé účely parkovací stání na parkovišti, které měl vybudovat.

Smlouva obsahovala ujednání, že celková cena je splatná po poskytnutí zajištění prodávajícím. V případě prodlení s platbou měli kupující povinnost zaplatit úroky z prodlení.

Po poskytnutí zajištění kupující odmítli platbu provést. Tvrdili, že ustanovení o splatnosti celé ceny bylo v rozporu s § 9 Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník). Cenu zaplatili až poté, co jim dne 21. prosince 1999 bylo předáno vad prosté parkovací stání.

Freiburger Kommunalbauten se proto domáhal úroků z prodlení z důvodu opožděné platby u Landgericht Freiburg (zemský soud ve Freiburgu, Německo), který návrhu vyhověl.

Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo), kterému byl spor předložen ve fázi opravného prostředku „Revision“, se rozhodl přerušit řízení a dotázat se Soudního dvora, zda ujednání obsažené ve všeobecných obchodních podmínkách, podle kterého je nabyvatel stavebního díla povinen zaplatit cenu v plné výši bez ohledu na pokročilost stavby, pokud prodávající předtím zřídil bankovní záruku kryjící částky, kterých by se mohl domáhat při nesplnění nebo nesprávném plnění smlouvy, musí být považováno za zneužívající ve smyslu směrnice 93/13.

V uvedeném rozsudku Soudní dvůr rozhodl, že je na vnitrostátním soudu, aby určil, zda ujednání smlouvy o dílo, která činí celou cenu splatnou před splněním povinností prodávajícího nebo poskytovatele, přičemž mu ukládá povinnost poskytnout zajištění, splňuje kritéria vyžadovaná k tomu, aby mohla být kvalifikována za zneužívající ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 (výrok).

Soudní dvůr totiž sice může vyložit obecná kritéria použitá unijním normotvůrcem při definování pojmu „zneužívající ujednání“, která je použit ve směrnici 93/13, avšak nemůže naproti tomu rozhodovat o aplikaci těchto obecných kritérií na konkrétní ujednání, které musí zkoumáno v závislosti na okolnostech vlastních konkrétní věci (bod 22).

2. Povinnost zkoumat i bez návrhu zneužívající povahu smluvního ujednání

2.1. Rozsah povinnosti

Rozsudek ze dne 27. června 2000, *Océano Grupo Editorial* (C-240/98 až C-244/98, [EU:C:2000:346](#))

Ujednání o soudní příslušnosti – Pravomoc soudu zkoumat i bez návrhu zneužívající povahu takového ujednání

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše³⁴, Soudní dvůr rozhodl, že ochrana poskytovaná spotřebitelům směrnicí 93/13 vyžaduje, aby vnitrostátní soud mohl při přezkumu přípustnosti k němu podané žaloby i bez návrhu zkoumat, zda je ujednání obsažené ve smlouvě, která mu byla předložena, zneužívající. Pokud použije ustanovení vnitrostátního práva předcházející přijetí směrnice 93/13 nebo po něm následující, je vnitrostátní soud povinen vykládat v co největším možném rozsahu ve světle znění a účelu směrnice. Požadavek konformního výkladu zejména vyžaduje, aby vnitrostátní soud upřednostnil takový výklad, který mu umožní i bez návrhu odmítnout příslušnost, která je mu svěřena zneužívajícím ujednáním (výrok 2).

Rozsudek ze dne 4. června 2009, *Pannon GSM* (C-243/08, [EU:C:2009:350](#))

Pravomoc a povinnost vnitrostátního soudu zkoumat i bez návrhu zneužívající povahu ustanovení o soudní příslušnosti – Kritéria pro posouzení

Spotřebitel uzavřel se společností Pannon účastnickou smlouvu na poskytování mobilních telefonních služeb. Podpisem smlouvy spotřebitel rovněž souhlasil se všeobecnými smluvními podmínkami společnosti, které určovaly mj. příslušnost Budaörsi Városi Bíróság (městský soud v Budaörsu, Maďarsko), tedy soudu místa sídla společnosti Pannon, pro veškeré spory z účastnické smlouvy nebo s ní související.

Vzhledem k tomu, že Pannon měla za to, že spotřebitel nesplnil své smluvní povinnosti, obrátila se na Budaörsi Városi Bíróság (městský soud v Budaörsu), který konstatoval, že trvalé bydliště spotřebitele, který pobíral invalidní důchod, se nacházelo v Dombegyháze, tedy 275 kilometrů od Budaörsu, s velmi omezenými možnostmi dopravy mezi oběma místy.

Daný soud rovněž uvedl, že podle ustanovení maďarského občanského soudního řádu by v případě neexistence ujednání účastnické smlouvy stanovujícího jeho příslušnost byl místně příslušným soudem soud místa bydliště spotřebitele.

Vzhledem k tomu, že Budaörsi Városi Bíróság (městský soud v Budaörsu) měl nicméně pochybnosti o případné zneužívající povaze ujednání o jeho příslušnosti, položil Soudnímu dvoru

³⁴ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl II.1 „Pojem „zneužívající ujednání““, s. 18.

předběžné otázky týkající se výkladu směrnice 93/13. Chtěl zejména vědět, zda má při ověřování své vlastní místní příslušnosti i bez návrhu zkoumat zneužívající povahu ujednání.

Soudní dvůr nejprve připomněl, že ochrana, kterou směrnice přiznává spotřebitelům, se vztahuje na případy, ve kterých spotřebitel, který s prodávajícím nebo poskytovatelem uzavřel smlouvu obsahující zneužívající ujednání, neuplatní jeho zneužívající povahu buď proto, že o svých právech neví, nebo proto, že je odrazen od jejich uplatnění náklady, které by mělo soudní řízení (bod 30).

Role vnitrostátního soudu v oblasti ochrany spotřebitelů se proto neomezuje na pouhou možnost vyslovit se k případně zneužívající povaze určitého smluvního ujednání, nýbrž zahrnuje rovněž povinnost posoudit tuto otázku i bez návrhu, jakmile má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu, a to včetně případu, kdy řeší svou vlastní místní příslušnost. Považuje-li vnitrostátní soud takové smluvní ujednání za zneužívající, musí se zdržet jeho použití, vyjma případu, kdy spotřebitel poté, co byl soudem upozorněn, nemá v úmyslu napadnout jeho zneužívající povahu a dovolávat se jeho nezávadnosti (body 32 a 33).

Stejně tak vnitrostátní pravidlo, které stanoví, že zneužívající ujednání není pro spotřebitele závazné pouze v případě, že toto ujednání úspěšně napadl před vnitrostátním soudem, není slučitelné se směrnicí 93/13. Takové pravidlo totiž vylučuje možnost vnitrostátního soudu posoudit zneužívající povahu smluvního ujednání i bez návrhu (výrok 1).

Rozsudek (velkého senátu) ze dne 9. listopadu 2010, VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659)

Kritéria pro posouzení – Přezkum zneužívající povahy smluvního ujednání o soudní příslušnosti z úřední povinnosti

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše³⁵, Soudní dvůr rovněž upřesnil, že vnitrostátní soud musí přijmout z úřední povinnosti vyšetřovací opatření za účelem zjištění, zda ujednání o výlučné místní příslušnosti soudu uvedená ve smlouvě, která je předmětem sporu, jenž mu byl předložen, a byla uzavřena mezi prodávajícím nebo poskytovatelem na jedné straně a spotřebitelem na straně druhé, spadá do působnosti směrnice 93/13, a pokud ano, posoudit z úřední povinnosti možnou zneužívající povahu takového ujednání. K tomu, aby mohla být účinná ochrana spotřebitelů zamýšlená unijním normotvůrcem zajištěna v situaci, která se vyznačuje nerovným postavením spotřebitele a prodávajícího nebo poskytovatele, které může být kompenzováno pouze pozitivním zásahem, vnějším ve vztahu k samotným smluvním stranám, musí totiž vnitrostátní soud ve všech případech a bez ohledu na pravidla vnitrostátního práva určit, zda sporné ujednání bylo, či nikoli mezi poskytovatelem nebo prodávajícím na jedné straně a spotřebitelem na straně druhé individuálně sjednáno (bod 48 a výrok 3).

³⁵ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl III.1 „Kritéria pro posouzení“, s. 26.

Rozsudek ze dne 17. května 2018, Karel de Grote– Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen (C-147/16, [EU:C:2018:320](#))

Přezkum toho, zda smlouva spadá do působnosti směrnice 93/13, vnitrostátním soudem i bez návrhu

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše³⁶, měl Soudní dvůr za to, že vnitrostátní soud, který rozhoduje v řízení o vydání rozsudku pro zmeškání a má podle vnitrostátních procesních pravidel pravomoc zkoumat i bez návrhu rozpor mezi ujednáním, na němž je založen žalobní návrh, a kogentními vnitrostátními ustanoveními, musí i bez návrhu zkoumat, zda smlouva obsahující toto ujednání spadá do působnosti směrnice 93/13, a případně i zneužívající povahu uvedeného ujednání ve smyslu směrnice (výrok 1).

Rozsudek ze dne 11. března 2020, Lintner (C-511/17, [EU:C:2020:188](#))

Smlouva o úvěru vyjádřeném v cizí měně – Zohlednění všech ostatních smluvních ujednání pro účely posouzení zneužívající povahy napadeného ujednání – Článek 6 odst. 1 – Přezkum zneužívající povahy smluvních ujednání vnitrostátním soudem i bez návrhu – Rozsah

Žalobkyně podala žalobu k Fővárosi Törvényszék (soud hlavního města Budapešti) ve věci údajně zneužívající povahy určitých ujednání obsažených ve smlouvě o úvěru vyjádřeném v cizí měně, kterou uzavřela s bankovní institucí. Podle těchto ujednání měla tato instituce právo úvěrovou smlouvu jednostranně měnit. Tato žaloba byla zamítnuta a věc byla v návaznosti na odvolání podané žalobkyní příslušným odvolacím soudem vrácena prvně uvedenému soudu, přičemž mu byla uložena povinnost přezkoumat i bez návrhu smluvní ujednání, která žalobkyně v původní žalobě nekritizovala a jež se týkala zejména osvědčení ve formě notářského zápisu, důvodů ukončení smlouvy a určitých poplatků nesených žalobkyní.

Soudní dvůr, kterému byla ve věci předložena žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, rozhodl, pokud šlo zaprvé o rozsah úřední povinnosti přezkumu případně zneužívající povahy smluvního ujednání, jež přísluší vnitrostátnímu soudu podle směrnice 93/13, že daný soud nebyl povinen zkoumat i bez návrhu a jednotlivě všechna ostatní smluvní ujednání, která nebyla spotřebitelem zpochybněna, za účelem ověření, zda nemohou být považována za zneužívající, ale musí zkoumat pouze ta, která souvisejí s předmětem sporu, jak byl vymezen účastníky řízení. Soudní dvůr upřesnil, že tento přezkum musí respektovat meze předmětu sporu chápané jako výsledek, o který účastník řízení usiluje uplatňovanými nároky, nazírané ve světle návrhových žádání a žalobních důvodů předložených za tímto účelem účastníky řízení. Vnitrostátní soud měl tudíž v těchto mezích zkoumat určitá smluvní ujednání i bez návrhu, aby zabránil tomu, že nároky spotřebitele budou zamítnuty rozhodnutím případně zakládajícím překážku věci pravomocně rozsouzené, třebaže tyto nároky by mohly být uznány, kdyby se tento spotřebitel neopomněl z důvodu nevědomosti dovolávat zneužívající povahy ujednání. Soudní dvůr dále zdůraznil, že aby nebyl ohrožen užitečný účinek ochrany přiznané spotřebitelům na základě uvedené směrnice, nesmí vnitrostátní soud návrhy, které mu byly předloženy, vykládat formalisticky, ale

³⁶ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl I.2. „Věcná působnost: pojmy „prodávající nebo poskytovatel“ a „spotřebitel“, s. 4.

musí naopak chápat jejich obsah ve světle důvodů uplatněných na jejich podporu (body 28, 30, 32, 33 a výrok 1).

Zadruhé, co se týče provedení přezkumu zneužívající povahy ujednání i bez návrhu, Soudní dvůr rozhodl, že pokud právní a skutkové okolnosti obsažené ve spise předloženém vnitrostátnímu soudu vzbuzují vážné pochybnosti o zneužívající povaze některých ujednání, na které spotřebitel nepoukázal, ale která souvisejí s předmětem sporu, musí daný soud přijmout z úřední povinnosti důkazní opatření za účelem doplnění tohoto spisu tím, že účastníky řízení při dodržení zásady kontradiktornosti vyzve, aby mu poskytli vysvětlení a dokumenty nezbytné k tomuto účelu (bod 37).

2.2. Meze povinnosti

Rozsudek ze dne 21. listopadu 2002, Cofidis (C-473/00, [EU:C:2002:705](#))

Žaloba podaná prodávajícím nebo poskytovatelem – Vnitrostátní ustanovení zakazující vnitrostátnímu soudu, aby po uplynutí prekluzivní lhůty uplatnil zneužívající povahu ujednání z úřední povinnosti nebo na základě námítky spotřebitele

Smlouvou ze dne 26. ledna 1998 poskytla společnost Cofidis spotřebiteli půjčku. Vzhledem k tomu, že splátky nebyly hrazeny, podala Cofidis dne 24. srpna 2000 proti dlužníkovi žalobu k tribunal d'instance de Vienne (soud prvního stupně ve Vienne), kterou se domáhala zaplacení dlužných částek.

Ačkoli tribunal d'instance de Vienne konstatoval zneužívající povahu některých ujednání smlouvy o půjčce, měl za to, že byla použitelná dvouletá prekluzivní lhůta stanovená v článku L. 311-37 code de la consommation (spotřebitelský zákoník), která mu zakazovala předmětná ujednání zrušit.

Rozhodl se přerušit řízení a dotázat se Soudního dvora, zda požadavek výkladu konformního se systémem ochrany spotřebitele stanoveného směrnicí ukládá vnitrostátnímu soudu, který rozhoduje o žalobě na zaplacení, kterou podal prodávající nebo poskytovatel na spotřebitele, s nímž uzavřel smlouvu, aby nepoužil takové procesní pravidlo o výjimce, jako je pravidlo stanovené v uvedeném článku L. 311–37. V praxi toto pravidlo zakazovalo vnitrostátnímu soudu na návrh spotřebitele nebo z úřední povinnosti zrušit jakékoli zneužívající ujednání, které by smlouvu zneplatňovalo, pokud tato smlouva byla uzavřena více než dva roky před zahájením řízení, a umožňovalo prodejci nebo poskytovateli dovolávat se uvedených ujednání u soudu a opřít o ně žalobu.

Soudní dvůr v rozsudku rozhodl, že ochrana, kterou směrnice 93/13 přiznává spotřebitelům, se vztahuje na případy, kdy spotřebitel, který uzavřel s prodávajícím nebo poskytovatelem smlouvu obsahující zneužívající ujednání, jeho zneužívající povahu neuplatní. Jeví se proto, že v řízeních zahájených prodejci nebo poskytovateli proti spotřebitelům, jejichž cílem je naplnění zneužívajících ujednání, by stanovení časového omezení pro možnost soudce odhlédnout od

těchto ujednání z úřední povinnosti nebo na základě námitky vznesené spotřebitelem, mohlo zasahovat do účinnosti ochrany zamýšlené články 6 a 7 směrnice (bod 35).

Procesní ustanovení, které zakazuje vnitrostátnímu soudu, aby po uplynutí prekluzivní lhůty zohlednil z úřední povinnosti nebo v návaznosti na námitku spotřebitele zneužívající povahu ujednání, jehož neplnění je předmětem návrhu prodávajícího nebo poskytovatele, tak může ve sporech, v nichž jsou spotřebitelé žalovanými, nadměrně ztížit uplatnění ochrany, kterou jim směrnice má přiznat, a v důsledku toho nesmí být tímto soudem použito (bod 36).

Rozsudek ze dne 18. února 2016, Finanmadrid EFC (C-49/14, [EU:C:2016:98](#))

Řízení o platebním rozkazu – Řízení o nuceném výkonu rozhodnutí – Pravomoc vnitrostátního soudu rozhodujícího o výkonu uplatnit i bez návrhu neplatnost zneužívajícího ujednání – Zásada překážky věci pravomocně rozsouzené – Zásada efektivity – Soudní ochrana

Tato věc se týkala španělské právní úpravy, která surčitými výjimkami neumožňovala vnitrostátnímu soudu, aby v řízení o platebním rozkazu přijal příslušné opatření, ani aby v rámci řízení o výkonu uvedeného platebního rozkazu zkoumal i bez návrhu případnou existenci zneužívajících ujednání.

V této souvislosti Soudní dvůr rozhodl, že spotřebitel by mohl být vystaven exekučnímu titulu, aniž by měl v jakémkoli stadiu řízení záruku, že bude provedeno posouzení zneužívající povahy dotčených ujednání, pokud průběh a zvláštnosti řízení o platebním rozkazu jsou takové, že při neexistenci specifických okolností vyžadujících zásah soudce je toto řízení ukončeno bez možnosti zkoumat existenci zneužívajících ujednání ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, a pokud soud rozhodující o výkonu platebního rozkazu nemá pravomoc posoudit existenci takových ujednání i bez návrhu. Takový procesní režim může narušovat účinnost ochrany práv vyplývající ze směrnice 93/13. Efektivní ochrana těchto práv může být totiž zajištěna pouze za podmínky, že uvedený procesní systém umožňuje v rámci řízení o platebním rozkazu nebo o výkonu takového platebního rozkazu zkoumat i bez návrhu případnou zneužívající povahu ujednání obsažených v dotčené smlouvě (body 45 a 46).

Podle Soudního dvora nemohl být tento závěr zpochybněn tím, že vnitrostátní procesní právo stanoví, že rozhodnutí vydané orgánem, který rozhodoval o vydání platebního rozkazu, zakládá překážku věci pravomocně rozsouzené a přiznává mu účinky obdobné účinkům soudního rozhodnutí. Taková právní úprava se totiž nejvíce jeví být v souladu se zásadou efektivity, jelikož v řízeních zahájených prodávajícími či poskytovateli proti spotřebitelům znemožňuje ochranu, kterou spotřebitelům má poskytovat směrnice 93/13, nebo její uplatnění nadměrně ztěžuje (body 47 a 48).

Rozsudek ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, [EU:C:2017:60](#))***Smlouvy o hypotečním úvěru – Řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou – Prekluzivní lhůta – Pravomoci vnitrostátních soudů – Překážka věci pravomocně rozsouzené***

Společnost Banco Primus SA poskytla v roce 2008 spotřebiteli úvěr na nemovitost určenou k bydlení zajištěný hypoteční zástavou. Po nezaplacení sedmi po sobě jdoucích měsíčních splátek byla na základě jednoho z ujednání úvěrové smlouvy uplatněna splatnost celého dluhu. Banco Primus požádala o splacení celé zbývající jistiny spolu s běžnými úroky, úroky z prodlení a různými poplatky. Dala rovněž podnět k dražbě hypotékou zatížené nemovitosti. Vzhledem k tomu, že se k dražbě nedostavil žádný zájemce, Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Santander (soud prvního stupně č. 2 v Santanderu, Španělsko, dále jen „soud prvního stupně“) přiznal vlastnické právo k nemovitosti společnosti Banco Primus, která požádala o převzetí její držby. Toto převzetí bylo odloženo kvůli třem po sobě jdoucím incidenčním řízením, mj. řízení, které vedlo k přijetí usnesení kvalifikujícího ujednání úvěrové smlouvy o úrocích z prodlení jako zneužívající. Přijetím rozhodnutí v rámci třetího incidenčního řízení bylo skončeno přerušení řízení o vyklizení.

Dlužník podal k soudu prvního stupně prostřednictvím mimořádné incidenční žaloby námitku proti řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se jeho hypotékou zatížené nemovitosti, jejímž prostřednictvím se dovolával zneužívající povahy ujednání úvěrové smlouvy o úrocích z prodlení. Na základě této námitky uvedený soud poté, co přerušil řízení o vyklizení, konstatoval přetrvávající pochybnosti o zneužívající povaze ve smyslu směrnice 93/13 některých jiných ujednání úvěrové smlouvy nežli těch o úrocích z prodlení.

Předkládající soud nicméně mj. konstatoval, že španělská právní úprava zásady překážky věci pravomocně rozsouzené bránila novému přezkumu případně zneužívající povahy ujednání smlouvy dotčené ve věci v původním řízení, jelikož legalita této smlouvy z pohledu směrnice 93/13 již byla zkoumána v rámci rozhodnutí, které nabylo právní moci.

V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že směrnice 93/13 nebrání vnitrostátnímu pravidlu, které zakazuje vnitrostátnímu soudu znovu zkoumat i bez návrhu zneužívající povahu ujednání smlouvy uzavřené s prodávajícím nebo poskytovatelem, pokud již bylo rozhodnuto o legalitě všech jejích ujednání s ohledem na tuto směrnici rozhodnutím zakládajícím překážku věci pravomocně rozsouzené (výrok 2 první pododstavec). Soudní dvůr totiž podotkl, že vnitrostátní soud má povinnost posuzovat i bez návrhu zneužívající povahu smluvního ujednání spadajícího do působnosti směrnice 93/13 a odstraňovat tak nerovnováhu, která existuje mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu (bod 43).

V tomto ohledu Soudní dvůr připomněl význam, který má v unijním právním řádu i ve vnitrostátních právních řádech zásada překážky věci pravomocně rozsouzené. Za účelem zajištění stability práva, právních vztahů, jakož i řádného výkonu spravedlnosti je totiž třeba, aby soudní rozhodnutí, která nabyly po vyčerpání dostupných opravných prostředků nebo uplynutí lhůt pro podání těchto prostředků právní moci, již nemohla být zpochybněna.

Unijní právo navíc vnitrostátnímu soudu neukládá, aby nepoužil vnitrostátní procesní pravidla spojující s určitým rozhodnutím překážku věci pravomocně rozsouzené, i kdyby to umožňovalo napravit porušení ustanovení jakéhokoli druhu obsaženého ve směrnici 93/13, ledaže by vnitrostátní právo přiznávalo takovému soudu tuto pravomoc v případě porušení vnitrostátních kogentních pravidel. Podle unijního práva navíc dává zásada účinné právní ochrany spotřebitelům právo na přístup k soudu, nikoliv k dvoustupňovému soudnímu řízení (body 47 a 48).

Podmínky stanovené vnitrostátními právními řády k tomu, aby zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené s prodávajícím nebo poskytovatelem spotřebitele nevázala, na které odkazuje čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13, nicméně nemohou zasahovat do podstaty práva nebýt vázán ujednáním, o němž se má za to, že je zneužívající, které pro spotřebitele ze směrnice vyplývá (bod 51).

Soudní dvůr proto rozhodl, že v případě jednoho či více smluvních ujednání, jejichž případně zneužívající povaha nebyla zkoumána při předchozím soudním přezkumu sporné smlouvy, který byl skončen rozhodnutím zakládajícím překážku věci pravomocně rozsouzené, vnitrostátní soud, na který se spotřebitel řádně obrátil prostřednictvím incidenční námitky, musí posoudit na návrh účastníků řízení nebo z úřední povinnosti případně zneužívající povahu těchto ujednání, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu (výrok 2 druhý pododstavec). V případě neprovedení takového přezkumu by totiž ochrana spotřebitele byla neúplná a nedostatečná a nepředstavovala by přiměřený ani účinný prostředek zabráňující dalšímu používání tohoto typu ujednání, což by bylo v rozporu s čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 (bod 52).

Rozsudek (velkého senátu) ze dne 17. května 2022, Ibercaja Banco (C-600/19, [EU:C:2022:394](#))

Řízení o výkonu exekučního titulu týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou – Zneužívající povaha ujednání stanovujícího sazbu úroků z prodlení a ujednání o předčasné splatnosti obsažených v úvěrové smlouvě – Překážka věci pravomocně rozsouzené a prekluze – Ztráta možnosti dovolávat se zneužívající povahy smluvního ujednání před soudem – Pravomoc vnitrostátního soudu provést přezkum i bez návrhu

Spor v původním řízení probíhal mezi MA a společností Ibercaja Banco SA ve věci návrhu na zaplacení dlužných úroků bankovní instituci z důvodu, že MA a PO neplnily smlouvu o hypotečním úvěru uzavřenou mezi stranami. Příslušný soud rozhodl o výkonu exekučního titulu týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou drženého společností Ibercaja Banco a povolil zabavení nemovitosti spotřebitelům. Až v průběhu řízení o výkonu rozhodnutí, konkrétně po dražbě zatížené nemovitosti, tedy v okamžiku, kdy účinky překážky věci pravomocně rozsouzené a prekluze již neumožňovaly soudu, aby i bez návrhu zkoumal zneužívající povahu smluvních ujednání, a spotřebiteli, aby se dovolával této povahy, se MA dovolával zneužívající povahy ujednání o úrocích z prodlení a o minimální úrokové sazbě. Smlouva byla předmětem přezkumu z úřední povinnosti v okamžiku zahájení řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se hypotékou zatížené nemovitosti, avšak přezkum sporných ujednání nebyl výslovně zmíněn ani odůvodněn.

V rozsudku se Soudní dvůr zabýval vzájemným vztahem mezi zásadou překážky věci pravomocně rozsouzené, prekluzí a pravomocí vnitrostátního soudu zkoumat i bez návrhu zneužívající povahu smluvního ujednání v rámci řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou.

Soudní dvůr uvedl, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 brání vnitrostátním právním předpisům, které z důvodu překážky věci pravomocně rozsouzené a prekluze neumožňují soudu, aby i bez návrhu zkoumal zneužívající povahu smluvních ujednání v rámci řízení o výkonu exekučního titulu týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, ani spotřebiteli, aby se po uplynutí lhůty pro podání námítky dovolával zneužívající povahy uvedených ujednání v tomto nebo následném určovacím řízení. Tento výklad směrnice se použije, pokud uvedená ujednání byla při zahájení řízení o výkonu exekučního titulu týkajícího se hypotékou zatížené nemovitosti předmětem přezkumu z úřední povinnosti, aniž byl tento přezkum výslovně uveden nebo odůvodněn v rozhodnutí povolujícím výkon daného exekučního titulu a aniž posledně uvedené rozhodnutí uvádělo, že takový přezkum již nebude bez podání námítky možné zpochybnit. Vzhledem k tomu, že spotřebitel nebyl v rozhodnutí povolujícím výkon exekučního titulu týkajícího se hypotékou zatížené nemovitosti o proběhlém přezkumu zneužívající povahy smluvních ujednání z úřední povinnosti informován, nemohl totiž posoudit s plnou znalostí věci, zda je třeba proti tomuto rozhodnutí podat opravný prostředek. Účinný přezkum případně zneužívající povahy smluvních ujednání by přitom nemohl být zaručen, pokud by se překážka věci pravomocně rozsouzené týkala rovněž soudních rozhodnutí, která takový přezkum nezmiňují (body 49, 50 a výrok 1).

Dále Soudní dvůr naproti tomu rozhodl, že s uvedenými ustanoveními směrnice 93/13 jsou slučitelné vnitrostátní právní předpisy, které neumožňují vnitrostátnímu soudu, který jedná z úřední povinnosti nebo na návrh spotřebitele, aby zkoumal případnou zneužívající povahu smluvních ujednání, pokud bylo hypoteční zástavní právo již realizováno, nemovitost zatížená hypotékou byla prodána a vlastnické právo k ní bylo převedeno na třetí osobu. Tento závěr však podléhá podmínce, že spotřebitel, jehož nemovitost zatížená hypotékou byla prodána, bude moci uplatnit svá práva v následném řízení s cílem získat náhradu finanční škody vzniklé uplatněním zneužívajících ujednání (výrok 2).

Rozsudek (velkého senátu) ze dne 17. května 2022, SPV Project 1503 a další (C-693/19 a C-831/19, [EU:C:2022:395](#))

Řízení o vydání platebního rozkazu a o přikázání pohledávky vůči poddlužníkům – Překážka věci pravomocně rozsouzené, která se implicitně vztahuje na platnost ujednání exekučního titulu – Pravomoc soudu rozhodujícího o výkonu exekučního titulu zkoumat i bez návrhu případně zneužívající povahu ujednání

Spory v původním řízení probíhaly mezi zaprvé společnostmi SPV Project 1503 Srl a Dobank SpA jakožto zmocněncem společnosti Unicredit SpA na straně jedné a YB na straně druhé a zadruhé mezi Banco di Desio e della Brianza SpA a dalšími úvěrovými institucemi na straně jedné a YX a ZW na straně druhé, a to ve věci řízení o nuceném výkonu zakládajících se na exekučních titulech, které založily překážku věci pravomocně rozsouzené. Italské soudy, před nimiž exekuční řízení probíhala, se zabývaly zneužívající povahou ujednání o smluvní pokutě a ujednání stanovujícího úroky z prodlení ve smlouvách o financování, jakož i zneužívající povahou

některých ujednání obsažených ve smlouvách o ručení. Právě na základě těchto smluv získali věřitelé platební rozkazy, které se staly konečnými. Soudy však uvedly, že podle zásad vnitrostátního procesního práva se v případě, že spotřebitel nepodal odpor, překážka věci pravomocně rozsouzené pojící se k platebnímu rozkazu vztahuje na nezneužívající povahu ujednání smlouvy o ručení, a to i při neexistenci jakéhokoli výslovného přezkumu případně zneužívající povahy těchto ujednání soudem, který tento platební rozkaz vydal.

V rozsudku Soudní dvůr upřesnil souvislost mezi zásadou překážky věci pravomocně rozsouzené a pravomocí soudu rozhodujícího o výkonu rozhodnutí zkoumat i bez návrhu v rámci řízení o vydání platebního rozkazu případně zneužívající povahu smluvního ujednání, které je základem pro tento platební rozkaz.

V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 brání vnitrostátní právní úpravě, podle níž v případě, že dlužník nepodal proti platebnímu rozkazu odpor, nemůže soud rozhodující o výkonu zkoumat případně zneužívající povahu ujednání, která slouží jako základ pro tento platební rozkaz, z důvodu, že se překážka věci pravomocně rozsouzené pojící se k tomuto platebnímu rozkazu implicitně vztahuje na platnost těchto ujednání. Konkrétně právní úprava, podle níž se má za to, že k přezkumu zneužívající povahy smluvních ujednání došlo z úřední povinnosti a vztahuje se na něj překážka věci pravomocně rozsouzené, i když v rozhodnutí o vydání platebního rozkazu chybí jakékoli odůvodnění za tímto účelem, může zbavit povinnost vnitrostátního soudu zkoumat i bez návrhu případně zneužívající povahu těchto ujednání její podstaty. V takovém případě požadavek účinné soudní ochrany vyžaduje, aby soud rozhodující o výkonu rozhodnutí mohl posoudit, a to i poprvé, případně zneužívající povahu smluvních ujednání, která sloužila jako základ platebního rozkazu. Okolnost, že dlužník v okamžiku, kdy se platební rozkaz stal konečným, nevěděl, že může být kvalifikován jako „spotřebitel“ ve smyslu této směrnice, je v tomto ohledu irelevantní (body 65 až 68 a výrok).

Rozsudek (velkého senátu) ze dne 17. května 2022, Impuls Leasing România (C-725/19, EU:C:2022:396)

Řízení o nuceném výkonu leasingové smlouvy, která je exekucním titulem – Námitka proti výkonu – Vnitrostátní právní úprava, která neumožňuje soudu rozhodujícímu o této námitce ověřit zneužívající povahu ujednání exekucního titulu – Pravomoc soudu rozhodujícího o výkonu exekucního titulu zkoumat i bez návrhu případně zneužívající povahu ujednání – Existence řádného opravného prostředku umožňující zkoumat zneužívající povahu uvedených ujednání – Požadavek složení jistoty pro odklad nuceného výkonu

Spor v původním řízení probíhal mezi IO a společností Impuls Leasing Romania IFN SA ve věci námítky proti výkonu týkající se úkonů nuceného výkonu leasingové smlouvy. Rumunský soud uvedl, že leasingová smlouva, na jejímž základě bylo řízení o nuceném výkonu zahájeno, obsahovala určitá ujednání, která by mohla být považována za zneužívající. Rumunská právní úprava však neumožňovala soudu rozhodujícímu o výkonu týkající se pohledávky, k němuž byla podána námitka proti tomuto výkonu, aby z úřední povinnosti nebo na návrh spotřebitele posoudil zneužívající povahu smlouvy uzavřené mezi ním a prodávajícím nebo poskytovatelem, která je exekucním titulem, z důvodu, že v právním řádu existuje žaloba podle obecného práva, v rámci níž může o ní rozhodující soud případně zneužívající povahu ujednání takové smlouvy zkoumat. Je pravda, že soud rozhodující o žalobě ve věci samé v řízení, které se odlišuje od řízení

o výkonu rozhodnutí, má možnost řízení přerušit. Spotřebitel, který navrhuje přerušení řízení o výkonu, je však povinen složit jistotu vypočtenou na základě hodnoty předmětu žaloby.

V rozsudku se Soudní dvůr zabýval pravomocí vnitrostátního soudu zkoumat i bez návrhu případně zneužívající povahu ujednání exekučního titulu v případě, že mu byla předložena námitka proti jeho výkonu.

V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13, jakož i zásada efektivity brání vnitrostátním právním předpisům, které neumožňují soudu rozhodujícímu o výkonu v souvislosti s pohledávkou, k němuž je podána námitka proti tomuto výkonu, aby z úřední povinnosti nebo na návrh spotřebitele posoudil případnou zneužívající povahu ujednání smlouvy, která je exekučním titulem, pokud soud rozhodující ve věci samé, k němuž může být podána samostatná žaloba podle obecného práva za účelem přezkumu případně zneužívající povahy ujednání takové smlouvy, může přerušit řízení o výkonu dříve, než rozhodne ve věci samé, pouze je-li složena jistota, vypočtená například na základě hodnoty předmětu žaloby, jejíž výše může odradit spotřebitele, aby takovou žalobu podal a setrval na ní. Pokud jde o tuto jistotu, Soudní dvůr upřesnil, že náklady, které by soudní řízení vyvolalo ve vztahu k výši sporného dluhu, nesmí odrazovat spotřebitele od podání žaloby k soudu. Je přitom pravděpodobné, že dlužník v prodlení s platbou nedisponuje finančními prostředky nezbytnými k tomu, aby požadovanou jistotu složil. Tak je tomu tím spíše, pokud hodnota předmětu podaných žalob značně přesahuje, jak je tomu patrně v případě žaloby v původním řízení, celkovou hodnotu smlouvy (body 58, 59 a výrok).

3. Přiznání předběžných opatření

Rozsudek ze dne 14. března 2013, Aziz (C-415/11, [EU:C:2013:164](#))

Smlouva o hypotečním úvěru – Řízení o výkonu exekučního titulu prodejem nemovitosti zatížené hypotékou – Pravomoci vnitrostátního soudu rozhodujícího ve věci samé

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše³⁷, Soudní dvůr rovněž upřesnil, že pokud vnitrostátní procesní režim nepřipouští možnost, aby soud rozhodující ve věci samé, k němuž spotřebitel podal návrh, v němž uplatňuje zneužívající povahu smluvního ujednání, na jehož základě byl vydán exekuční titul, přijal předběžná opatření způsobila přerušit řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou v případech, kdy je přijetí takových opatření nezbytné k zajištění plného účinku jeho konečného rozhodnutí, může tento režim narušovat účinnost ochrany sledované směrnicí 93/13 (bod 59).

Bez uvedené možnosti by ve všech případech, kdy došlo k výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou před vydáním rozhodnutí soudu příslušného ve věci samé, kterým bylo smluvní ujednání, na němž byla hypotéka založena, prohlášeno za zneužívající, a kterým bylo tedy řízení o výkonu rozhodnutí prohlášeno za neplatné, dané rozhodnutí mohlo

³⁷ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl II. 3 „Pojem „významná nerovnováha v neprospěch spotřebitele“, s. 23.

spotřebiteli zajistit pouze ochranu v podobě náhrady škody, která by se jevila jako neúplná a nedostatečná a v rozporu s ustanovením čl. 7 odst. 1 této směrnice by nepředstavovala přiměřený ani účinný prostředek zabraňující dalšímu používání tohoto ujednání (bod 60).

4. Posouzení zneužívající povahy rozhodčí doložky

Rozsudek ze dne 26. října 2006, Mostaza Claro (C-168/05, [EU:C:2006:675](#))

Nenapadení zneužívající povahy ujednání v rámci rozhodčího řízení – Možnost vznést tuto námitku v rámci řízení o opravném prostředku proti rozhodčímu nálezu

Dne 2. května 2002 byla mezi společností Móvil a spotřebitelkou uzavřena účastnická smlouva k lince mobilní telefonie. Tato smlouva obsahovala rozhodčí doložku, podle níž byla pro každý spor vzniklý v souvislosti s plněním uvedené smlouvy příslušná Asociación Europea de Arbitraje de Derecho y Equidad (Evropská asociace pro rozhodčí a smírčí řízení, dále jen „AEADE“).

Spotřebitelka napadla rozhodčí nálezy vydaný AEADE před předkládajícím soudem, když tvrdila, že zneužívající povaha rozhodčí doložky způsobovala neplatnost rozhodčí dohody.

Audiencia Provincial de Madrid (provinční soud v Madridu, Španělsko) konstatoval, že nebylo žádných pochyb o tom, že uvedená rozhodčí dohoda obsahovala zneužívající smluvní ujednání, a byla tedy stižena neplatností.

Avšak s ohledem na to, že spotřebitelka tuto neplatnost neuplatnila v rámci rozhodčího řízení, a za účelem výkladu vnitrostátního práva v souladu se směrnicí 93/13 se Audiencia Provincial de Madrid rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku. Konkrétně se zabýval tím, zda vnitrostátní soud, kterému byl předložen návrh na zrušení rozhodčího nálezu nepříznivého pro spotřebitele, který byl vydán v rozhodčím řízení založeném na jednom z ujednání smlouvy o účastnické smlouvě k lince mobilní telefonie, které musí být kvalifikováno jako zneužívající, mu může vyhovět, i když se spotřebitel této povahy před rozhodcem nedovolával.

Soudní dvůr měl ve svém rozsudku za to, že ze směrnice 93/13 plyne, že vnitrostátní soud má posoudit možnou neplatnost rozhodčí dohody a příslušný nálezy zrušit, pokud uvedená dohoda obsahuje zneužívající ujednání, která je na újmu spotřebitele, i když ten tuto neplatnost uplatnil pouze v rámci žaloby na neplatnost. Cíle sledovaného článkem 6 směrnice, který ukládá členským státům, aby stanovily, že zneužívající ujednání nejsou pro spotřebitele závazná, by totiž nemohlo být dosaženo, kdyby soud, jemuž byla předložena žaloba na neplatnost rozhodčího nálezu, nemohl posoudit neplatnost tohoto nálezu pouze z toho důvodu, že spotřebitel neuplatnil neplatnost rozhodčí dohody v rámci rozhodčího řízení. Takové opomenutí ze strany spotřebitele by pak v žádném případě nemohlo být vyváženo jednáním subjektů, které jsou ve vztahu ke smlouvě třetími osobami, a systém zvláštní ochrany zavedený směrnicí by byl tudíž v konečném výsledku ohrožen (body 30, 31 a výrok).

Rozsudek ze dne 6. října 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, [EU:C:2009:615](#))

Zneužívající rozhodčí doložka – Neplatnost – Rozhodčí nález, který nabyl účinky věci pravomocně rozsouzené – Nucený výkon – Pravomoc vnitrostátního soudu rozhodujícího o výkonu uplatnit i bez návrhu neplatnost zneužívající rozhodčí doložky

Dne 24. května 2004 byla mezi společnostmi Asturcom a spotřebitelkou uzavřena smlouva o mobilních telekomunikačních službách. Smlouva obsahovala rozhodčí doložku, podle níž byla pro každý spor vznikající v souvislosti s plněním smlouvy stanovena příslušnost Asociación Europea de Arbitraje de Derecho y Equidad (Evropská asociace pro rozhodčí a smírčí řízení, dále jen „AEADE“). Sídlo tohoto rozhodčího soudu, které nebylo ve smlouvě uvedeno, se nachází v Bilbao (Španělsko).

Jelikož spotřebitelka neuhradila několik faktur a vypověděla smlouvu před uplynutím smluvené minimální doby platnosti, podala proti ní Asturcom návrh na zahájení rozhodčího řízení k AEADE.

Rozhodčím nálezem vydaným dne 14. dubna 2005 byla spotřebitelce uložena povinnost uhradit částku 669,60 eura. Dne 29. října 2007 podala Asturcom návrh na nucený výkon uvedeného rozhodčího nálezu k Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbao (soud prvního stupně č. 4 v Bilbao, Španělsko).

V předkládacím rozhodnutí uvedený soud konstatoval, že rozhodčí doložka obsažená ve smlouvě měla zneužívající povahu. Jelikož však měl pochybnosti o slučitelnosti vnitrostátních právních předpisů s unijním právem, především pokud šlo o vnitrostátní procesní pravidla, rozhodl se přerušit řízení a předložit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

Soudní dvůr, kterému byla věc předložena, rozhodl, že vnitrostátní soud, který rozhoduje o návrhu na nucený výkon pravomocného rozhodčího nálezu vydaného bez účasti spotřebitele, musí, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu, i bez návrhu posoudit možnou zneužívající povahu rozhodčí doložky obsažené ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem, je-li podle vnitrostátních procesních pravidel možné provést takové posouzení v rámci obdobných řízení na základě vnitrostátního práva. Jde-li o zneužívající ujednání, přísluší tomuto soudu vyvodit veškeré důsledky, které z toho vyplývají podle vnitrostátního práva, aby se ujistil, že tento spotřebitel nebude uvedeným ujednáním vázán (výrok 1).

Pro účely tohoto posouzení Soudní dvůr upřesnil, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 představuje kogentní ustanovení a vzhledem k povaze a významu veřejného zájmu, ze kterého vychází ochrana, kterou tato směrnice zajišťuje spotřebitelům, musí být článek 6 považován za normu rovnocennou vnitrostátním pravidlům, které mají uvnitř vnitrostátního právního řádu status kogentních norem (body 51 a 52).

V. Účinky konstatování zneužívající povahy ujednání

1. Osud smlouvy obsahující zneužívající ujednání

Rozsudek ze dne 15. března 2012, Pereničová a Perenič (C-453/10, [EU:C:2012:144](#))

Chybný údaj o roční procentní sazbě nákladů – Dopad nekalých obchodních praktik a zneužívajících ujednání na platnost celé smlouvy

Manželský pár spotřebitelů získal úvěr ve výši 150 000 SKK (4 979 eur) od nebankovní instituce SOS, která poskytovala spotřebitelské úvěry na základě standardizovaných smluv. Podle úvěrové smlouvy měla být půjčka splacena ve 32 měsíčních splátkách po 6 000 SKK (199 eur) doplněných o třicátou třetí splátku ve výši poskytnutého úvěru. Dlužníci byli povinni splatit 342 000 SKK (11 352 eur).

Roční procentní sazba nákladů (RPSN) úvěru – tj. celkové náklady spotřebitele s ním spojené – byla v této smlouvě stanovena na 48,63 %.

Dlužníci podali k okresnímu soudu v Prešově (okresný súd Prešov, Slovensko) žalobu, kterou se domáhali určení, že jejich smlouva o úvěru obsahovala několik zneužívajících ujednání, jako je například nepřesné uvedení RPSN, a rovněž navrhovali, aby uvedený soud konstatoval neplatnost celé smlouvy.

Uvedený soud se Soudního dvora dotázal, zda jej ustanovení směrnice 93/13 opravňovala k tomu, aby konstatoval neplatnost spotřebitelské smlouvy obsahující zneužívající ujednání, pokud by takové řešení bylo pro spotřebitele výhodnější.

V rozsudku Soudní dvůr nejprve připomněl, že cílem směrnice 93/13 je eliminovat zneužívající ujednání obsažená ve spotřebitelských smlouvách a zároveň pokud možno zachovat platnost celé smlouvy, a nikoli všechny smlouvy obsahující taková ujednání zrušit. Ohledně kritérií umožňujících posoudit, zda lze skutečně zachovat platnost určité smlouvy bez zneužívajících ujednání, Soudní dvůr uvedl, že je třeba zaujmout objektivní přístup v tom smyslu, že postavení některé ze smluvních stran, v projednávané věci spotřebitele, nemůže být považováno za rozhodující kritérium pro budoucí osud smlouvy. Uvedená směrnice proto brání tomu, aby při posuzování, zda smlouva obsahující jedno nebo více zneužívajících ujednání může bez těchto ujednání nadále existovat, byla vzata v úvahu pouze výhodnost zrušení celé smlouvy pro spotřebitele (bod 36 a výrok 1).

Soudní dvůr nicméně konstatoval, že směrnice 93/13 provedla pouze částečnou a minimální harmonizaci vnitrostátních právních předpisů týkajících se zneužívajících ujednání a ponechala členským státům možnost, aby spotřebitelům zajistily větší ochranu, než je ochrana, kterou sama stanoví. Uvedená směrnice tedy nebrání tomu, aby členský stát, pokud při tom dodrží unijní právo, přijal právní úpravu, která umožňuje prohlásit smlouvu uzavřenou mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, jež obsahuje jedno nebo více zneužívajících ujednání, za neplatnou jako celek, pokud se taková neplatnost jeví jako lepší ochrana pro spotřebitele (výrok 1).

Rozsudek ze dne 14. června 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, [EU:C:2012:349](#))

*Zneužívající ujednání o úrocích z prodlení – Řízení o platebním rozkazu – Pravomoci
vnitrostátního soudu*

Tato věc má původ ve Španělsku, kde mohou být soudům předkládány návrhy směřující k tomu, aby bylo nařízeno zaplacení splatného peněžitého dluhu do výše 30 000 eur, pokud je výše tohoto dluhu řádně doložena. Je-li takový návrh podán v souladu s těmito požadavky, musí dlužník dluh zaplatit nebo proti zaplacení dluhu podat odpor ve lhůtě 20 dnů a nechat věc rozhodnout v běžném civilním řízení.

Španělské právní předpisy však neopravňují soudy, u nichž byl podán návrh na vydání platebního rozkazu, aby i bez návrhu rozhodly o neplatnosti zneužívajících ujednání obsažených ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím či poskytovatelem a spotřebitelem. Posouzení zneužívající povahy ujednání takové smlouvy je tak možné pouze v případě, kdy spotřebitel podá proti platbě odpor.

Vnitrostátní právní úprava umožňuje navíc španělskému soudu v případě, že je oprávněn konstatovat neplatnost zneužívajícího ujednání vloženého do spotřebitelské smlouvy, doplnit smlouvu způsobem, že změní obsah ujednání tak, aby odstranil jeho zneužívající povahu.

V daném případě uzavřel jednotlivec se španělskou bankou smlouvu o úvěru ve výši 30 000 eur za účelem koupě automobilu. Přestože byl úvěr splatný v roce 2014, měla banka za to, že platnost smlouvy skončila již dříve, neboť v září 2008 zůstávalo neuhrazeno sedm měsíčních splátek. Banka podala k Juzgado de Primera Instancia nº 2 de Sabadell (soud prvního stupně č. 2 v Sabadellu, Španělsko) návrh na vydání platebního rozkazu týkajícího se neuhrazených měsíčních splátek navýšených o sjednané úroky a o náklady řízení. Vnitrostátní soud i bez návrhu prohlásil ujednání týkající se úroků z prodlení za neplatné z důvodu, že má zneužívající povahu, neboť jejich výše činila 29 %, a stanovil novou výši těchto úroků na 19 % s poukazem na zákonnou úrokovou sazbu a sazbu úroků z prodlení. Mimoto požadoval, aby úvěrová instituce nově vypočítala výši úroků.

V rámci řízení o odvolání proti tomuto rozhodnutí se španělský předkládající soud Soudního dvora zejména tázal, zda byla španělská právní úprava umožňující soudům nejen vyloučit, ale i měnit obsah zneužívajících ujednání, slučitelná se směrnicí 93/13.

Soudní dvůr připomněl, že podle směrnice 93/13 zneužívající ujednání vložené do smlouvy uzavřené mezi prodávajícím či poskytovatelem a spotřebitelem tohoto spotřebitele neváže a smlouva obsahující takové ujednání zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotčeného ujednání. Soudní dvůr proto konstatoval, že uvedená směrnice brání španělské právní úpravě, která vnitrostátnímu soudu umožňuje, aby při rozhodnutí o neplatnosti zneužívajícího ujednání změnil její obsah (výrok 2).

Pokud by byla taková možnost vnitrostátnímu soudu přiznána, mohla by eliminovat odrazující účinek pro prodávající a poskytovatele plynoucí z toho, že by se zneužívající ujednání vůči spotřebiteli jednoduše neuplatnilo. Taková možnost by z tohoto důvodu zaručovala méně účinnou ochranu spotřebitelů, než jaká vyplývá z nepoužití těchto ustanovení. Kdyby totiž vnitrostátní soud mohl měnit obsah zneužívajících ujednání, byli by prodávající či poskytovatelé

nadále nutkáni tato ujednání používat, protože by věděli, že i kdyby bylo rozhodnuto o jejich neplatnosti, mohl by soud smlouvu doplnit, takže by jejich zájmy zůstaly takto zajištěny (bod 69).

Pokud tedy vnitrostátní soudy konstatují existenci zneužívajícího ujednání, mají pouze povinnost vyloučit použití takového ujednání, aby tedy nebylo vůči spotřebiteli závazné, avšak nemají pravomoc měnit jeho obsah. Smlouva, jejíž součástí ujednání je, musí totiž v zásadě nadále existovat bez jakékoli jiné změny, než je zrušení zneužívajících ujednání, je-li taková další existence smlouvy v souladu s vnitrostátním právem právně možná (bod 65).

2. Nahrazení zneužívajícího ujednání

Rozsudek ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, [EU:C:2014:282](#))

Smlouvy o spotřebitelském úvěru vyjádřeném v cizí měně – Ujednání týkající se směnného kursu – Rozdíl mezi nákupním kursem použitelným při uvolnění úvěru a prodejním kursem použitelným na jeho splácení – Pravomoci vnitrostátního soudu v případě existence ujednání kvalifikovaného jako „zneužívající“ – Nahrazení zneužívajícího ujednání dispozitivním ustanovením vnitrostátního práva – Přípustnost

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše³⁸, Soudní dvůr rovněž rozhodl, že v případě, že by zrušení zneužívajícího ujednání učinilo, tak jako v daném případě, smlouvu nevykonatelnou, směrnice 93/13 nebrání tomu, aby vnitrostátní soud nahradil předmětné ujednání dispozitivním ustanovením vnitrostátního práva. Takový přístup totiž umožňuje dosáhnout cíle směrnice, který spočívá zejména v obnovení rovnováhy mezi smluvními stranami při současném zachování platnosti zbylé části smlouvy v co největším možném rozsahu (výrok 3).

Kdyby naopak taková náhrada nebyla umožněna a soud by byl povinen smlouvu zrušit, byl by ohrožen odrazující účinek sankce spočívající v neplatnosti, jakož i cíl ochrany spotřebitele. V daném případě by takové zrušení mělo za následek splatnost zbývajících výše úvěru. To přitom může přesahovat finanční možnosti spotřebitele, a z tohoto důvodu postihovat spíše jeho než věřitele, který by s ohledem na tento důsledek nemusel být motivován k tomu, aby se vyhnul zařazování takových ujednání do svých smluv (body 83 a 84)

³⁸ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl I.3. 3.2 „Vyluky z působnosti směrnice 93/13 – Smluvní ujednání definující hlavní předmět smlouvy nebo týkající se ceny či odměny a služeb nebo zboží poskytovaných jako protiplnění“, s. 12. Tento rozsudek je uveden rovněž v oddílu III.2 „Požadavky dobré víry, vyváženosti a transparentnosti“.

Rozsudek ze dne 3. října 2019, Banca Transilvania (C-260/18, [EU:C:2019:819](#))

Hypoteční úvěr indexovaný na cizí měnu – Ujednání o určení směnného kursu – Účinky konstatování zneužívající povahy ujednání – Možnost soudu nahradit zneužívající ujednání použitím obecných ustanovení občanského práva – Posouzení zájmu spotřebitele – Další existence smlouvy bez zneužívajících ujednání

V roce 2008 uzavřel manželský pár spotřebitelů s bankou Raiffeisen smlouvu o hypotečním úvěru vyjádřeném v polských zlotých (PLN), ale indexovaném na švýcarský frank (CHF). Zatímco finanční prostředky byly poskytnuty v PLN, zbývajících dlužná částka a měsíční splátky byly vyjadřovány v CHF, avšak strhávány z bankovního účtu dlužníků v PLN. Při uvolnění úvěru byla zbývajících dlužná částka vyjádřená v CHF stanovena na základě nákupního kursu CHF platného u Raiffeisen banky v daný okamžik, zatímco měsíční splátky byly stanovovány na základě prodejního kursu CHF platného u banky v okamžiku jejich splatnosti. Vzhledem k tomu, že dlužníci uzavřeli smlouvu o úvěru indexovaném na CHF, měli nárok na úrokovou sazbu pojící se k této měně, která byla nižší než sazba pojící se PLN, ale byli vystaveni kursovému riziku vyplývajícemu z kolísání směnného kursu PLN/CHF.

Dlužníci se obrátili na okresní soud ve Varšavě (Sąd Okręgowy w Warszawie, Polsko), aby konstatoval neplatnosti dotčené úvěrové smlouvy z důvodu, že její ujednání stanovující použití rozdílných směnných kursů při nákupu cizí měny při uvolnění finančních prostředků a při jejím prodeji při splácení představují protiprávní zneužívající ujednání, která je podle směrnice 93/13 nezavazovala.

Po zrušení sporných ujednání by podle žalobců nebylo možné určit správný směnný kurs, takže daná smlouva by nemohla nadále existovat. Navíc tvrdili, že i kdyby se ukázalo, že úvěrová smlouva může být bez těchto ujednání plněna jakožto smlouva o úvěru denominovaném v PLN, který již není indexována na CHF, úvěr by měl i nadále zůstat úročen výhodnější sazbou pojící se k CHF.

S odkazem na rozsudek Kásler³⁹ se předkládající soud Soudního dvora dotázal, zda zneužívající ujednání mohou být po svém zrušení nahrazena obecnými ustanoveními vnitrostátního práva, která stanoví, že účinky vyjádřené ve smlouvě jsou doplněny účinky vyplývajícemi ze zásady spravedlnosti nebo zvyklostí.

Vnitrostátní soud si rovněž přál vědět, zda mu směrnice 93/13 umožňuje prohlásit smlouvu za neplatnou, pokud by další existence smlouvy bez zneužívajících ujednání měla za následek změnu povahy jejího hlavního předmětu, jelikož i když by dotčený úvěr již nebyl indexován na CHF, úroky by byly i nadále vypočítávány na základě kursu této měny.

Soudní dvůr v rozsudku nejprve konstatoval, že možnost nahrazení stanovená v rozsudku Kásler je omezena na ustanovení vnitrostátního práva, která mají dispozitivní povahu nebo jsou

³⁹ Rozsudek ze Soudního dvora ze dne 30. dubna 2014, [Kásler a Káslerné Rábai](#) (C-26/13, EU2014:282), uvedený v oddílu I.3. 3.2 „Vyluky z působnosti směrnice 93/13 – Smluvní ujednání definující hlavní předmět smlouvy nebo týkající se ceny či odměny a služeb nebo zboží poskytovaných jako protiplnění“.

použitelná v případě dohody stran, a je založena zejména na tom, že se u takových ustanovení má za to, že nepředstavují zneužívající ujednání (bod 59).

Tato ustanovení totiž mají odrážet rovnováhu, kterou chtěl vnitrostátní zákonodárce nastolit mezi všemi právy a povinnostmi stran některých smluv pro případ, že se strany buď neodchýlily od standardního pravidla, které vnitrostátní zákonodárce pro dotyčné smlouvy stanovil, nebo si výslovně zvolily, že se použije pravidlo, které pro tento účel zákonodárce zavedl. Nezdá se přitom, že by výše uvedená obecná ustanovení polského práva byla předmětem zvláštní analýzy zákonodárce pro účely nastolení této rovnováhy, takže se na ně domněnka absence zneužívající povahy nevztahuje (body 60 a 61).

Proto měl Soudní dvůr za to, že tato ustanovení nemohou odstranit mezery ve smlouvě vyvolané odstraněním v ní obsažených zneužívajících ujednání (bod 62).

V této souvislosti měl Soudní dvůr za to, že jelikož možnost nahrazení slouží k zajištění ochrany spotřebitele tím, že jsou jeho skutečné a aktuální zájmy chráněny proti případným nepříznivým důsledkům, které by mohly vyplývat z neplatnosti celé dotčené smlouvy, tyto důsledky musí být nutně posuzovány ve vztahu k okolnostem existujícím nebo předvídatelným v okamžiku vzniku sporu týkajícího se odstranění dotyčných zneužívajících ujednání, a nikoli ve vztahu k okolnostem existujícím v okamžiku uzavření smlouvy (výrok 2).

Soudní dvůr dále připomněl, že podle směrnice 93/13 je smlouva zbavená zneužívajících ujednání, které obsahovala, pro strany i nadále závazná, pokud jde o ostatní ujednání, která obsahuje, může-li bez zrušených ujednání i nadále existovat a je-li v souladu s vnitrostátním právem taková další existence právně možná. V tomto ohledu Soudní dvůr podotkl, že podle vnitrostátního soudu by se po pouhém odstranění ujednání týkajících se rozdílných směnných kursů povaha hlavního předmětu smlouvy patrně změnila v důsledku kumulativního účinku upuštění od indexace na CHF a dalšího uplatňování úrokové sazby pojící se k této měně. Vzhledem k tomu, že se taková změna v polském právu jevila jako právně nemožná, nebránila směrnice tomu, aby byla sporná smlouva polským soudem prohlášena za neplatnou (body 39, 42 a 43).

V tomto ohledu Soudní dvůr zdůraznil, že zrušení sporných ujednání by vedlo nejen k vypuštění mechanismu indexace a rozdílu v kursech, ale nepřímo i k eliminaci kursového rizika, které přímo souvisí s indexací úvěru na cizí měnu. Soudní dvůr přitom připomněl, že ujednání o kursovém riziku definují hlavní předmět úvěrové smlouvy o úvěru indexovaném na cizí měnu, takže se jevílo, že objektivní možnost zachování dotčené úvěrové smlouvy byla každopádně nejistá (bod 44).

A konečně, Soudní dvůr připomněl, že v případě, že by se spotřebitel raději systému ochrany proti zneužívajícím ujednáním zavedeného směrnicí nedovolával, tento systém se nepoužije. V tomto ohledu Soudní dvůr upřesnil, že spotřebitel musí mít rovněž možnost odmítnout, aby byl na základě téhož systému chráněn proti nepříznivým důsledkům způsobeným zneplatněním celé smlouvy, nepřeje-li si se této ochrany dovolávat.

Rozsudek ze dne 7. listopadu 2019, Kanyeba a další (spojené věci C-349/18 až C-351/18, EU:C:2019:936)⁴⁰

Všeobecné přepravní podmínky železniční společnosti – Závazná právní a správní ustanovení – Smluvní pokuta – Pravomoci vnitrostátního soudu

Tento rozsudek byl vydán v souvislosti se třemi spory, které vznikly mezi Sociétés nationale des chemins de fer belges (SNCB) a třemi cestujícími ve věci příplatků požadovaných od posledně uvedených za cestování bez platného přepravního dokladu. Uvedení cestující totiž odmítli zhojit tento stav okamžitým zaplacením cestovného navýšeného o příplatek nebo pozdějším uhrazením paušální částky, a SNCB se proto obrátila na soud, kde požadovala, aby jim bylo uloženo zaplatit jí částky dlužné z důvodu uvedených porušení přepravních podmínek. V tomto rámci SNCB tvrdila, že vztah mezi ní a uvedenými cestujícími neměl smluvní povahu, ale povahu správní, neboť posledně uvedení si nezakoupili cestovní doklad. Předkládající soud, kterému byly tyto spory předloženy, se Soudního dvora dotázal mj. na rozsah ochrany poskytované směrnicí 93/13 takovým cestujícím, kteří využívají služeb přepravní společnosti bez přepravního dokladu.

Úvodem Soudní dvůr připomněl, že podle čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 smluvní ujednání, která odrážejí zejména závazná právní a správní ustanovení, ustanovením směrnice nepodléhají a že přísluší vnitrostátnímu soudu, aby ověřil, že dotčené ujednání pod tuto výlukou z působnosti směrnice spadá. Soudní dvůr nicméně vycházel z teze, že ujednání do působnosti směrnice spadá, a zabýval se pravomocemi vnitrostátního soudu podle čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 při konstatování zneužívající povahy smluvního ujednání ve smyslu směrnice (bod 61).

Soudní dvůr rozhodl, že uvedené ustanovení brání rovněž tomu, aby vnitrostátní soud na základě vnitrostátních zásad smluvního práva toto ujednání nahradil ustanovením vnitrostátního práva dispozitivní povahy, s výjimkou případů, kdy by v případě zrušení zneužívajícího ujednání dotčená smlouva nemohla nadále existovat a kdy by zrušení smlouvy jako celku vystavilo spotřebitele zvláště nepříznivým důsledkům (výrok 2).

Rozsudek (velkého senátu) ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch (C-125/18, EU:C:2020:138)

Smlouva o hypotečním úvěru – Pohyblivá úroková sazba – Referenční index založený na hypotečních úvěrech spořitelny – Index vyplývající z právního nebo správního ustanovení – Jednostranné vložení takového ujednání do smlouvy poskytovatelem – Přezkum požadavku transparentnosti vnitrostátním soudem – Důsledky konstatování zneužívající povahy ujednání

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše⁴¹, Soudní dvůr připomněl, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 nebrání tomu, aby vnitrostátní soud s použitím zásad smluvního práva zrušil zneužívající ujednání smlouvy uzavřené mezi prodejcem nebo poskytovatelem a spotřebitelem a nahradil jej dispozitivním ustanovením vnitrostátního práva v situacích, v nichž

⁴⁰ Tento rozsudek je uveden rovněž v oddílu V.3 „Další účinky“.

⁴¹ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl I.3.3.1 „Vyluky z působnosti směrnice 93/13 – Smluvní ujednání, která odrážejí závazné právní nebo správní předpisy“, s. 9.

by byl soud na základě zneplatnění zneužívajícího ujednání nucen smlouvu zrušit v plném rozsahu, čímž by spotřebitele vystavil zvláště nepříznivým důsledkům (bod 61).

Důsledkem takového zrušení smlouvy by v zásadě totiž mohlo být to, že by se zbývající dlužná částka úvěru stala okamžitě splatnou, což by mohlo přesahovat finanční možnosti spotřebitele, a postihovat tak spíše jeho než věřitele, který by v konečném důsledku nebyl odrazen od vkládání takových ujednání do smluv, jejichž uzavření nabízí. V projednávané věci španělský zákonodárce po uzavření sporné úvěrové smlouvy zavedl „náhradní“ index, který měl, s výhradou ověření předkládajícím soudem, dispozitivní povahu. Za těchto podmínek měl Soudní dvůr za to, že čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 nebrání tomu, aby v případě neplatnosti zneužívajícího smluvního ujednání, kterým se stanoví referenční index pro výpočet pohyblivé úrokové sazby úvěru, vnitrostátní soud nahradil tento index uvedeným náhradním indexem použitelným v případě, že se smluvní strany nedohodnou jinak, pokud by dotčená smlouva o hypotečním úvěru nemohla v případě zrušení uvedeného zneužívajícího ujednání přetrvat a pokud by zrušení této smlouvy jako celku vystavilo spotřebitele zvláště nepříznivým důsledkům (body 63 až 67 a výrok 4).

Rozsudek ze dne 12. ledna 2023, D. V. (Odměna advokáta – Princip hodinové sazby) (C-395/21, EU:C:2023:14), a tisková zpráva č. 10/23

Smlouva o poskytování právních služeb uzavřená mezi advokátem a spotřebitelem – Ustanovení, které stanoví platbu odměny advokáta podle zásady hodinové sazby – Článek 6 odst. 1 – Pravomoci vnitrostátního soudu v případě existence ujednání kvalifikovaného jako „zneužívající“

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše⁴², Soudní dvůr rozhodoval o účincích konstatování zneužívající povahy ujednání smlouvy o poskytování právních služeb uzavřené mezi advokátem a spotřebitelem, které stanoví cenu poskytovaných služeb na základě hodinové sazby. V tomto ohledu Soudní dvůr podotkl, že vnitrostátní soud má povinnost vyloučit použití tohoto ujednání, ledaže s tím spotřebitel nesouhlasí (bod 55).

Upřesnil, že pokud podle relevantních ustanovení vnitrostátního práva nemůže smlouva o poskytování právních služeb po zrušení zneužívajícího ujednání týkajícího se ceny nadále existovat a pokud byly tyto služby poskytnuty, směrnice 93/13 nebrání zneplatnění této smlouvy ani tomu, aby vnitrostátní soud rozhodl o obnovení situace, v níž by se spotřebitel nacházel v případě neexistence tohoto ujednání, i když to povede k tomu, že poskytovatel neobdrží za své služby jakoukoliv odměnu (bod 59).

Pokud jde o důsledky, které pro spotřebitele mohlo zrušení smluv dotčených ve věci v původním řízení mít, Soudní dvůr připomněl svoji judikaturu, podle níž platí, pokud jde o úvěrovou smlouvu, že zrušení takové smlouvy jako celku by v zásadě způsobilo to, že by se zbývající dlužná částka úvěru stala okamžitě splatnou, což by mohlo přesahovat finanční možnosti spotřebitele a mohlo by to pro něj mít obzvláště nepříznivé důsledky. Nicméně tuto obzvláště nepříznivou povahu zrušení smlouvy nelze omezit pouze na důsledky čistě finanční povahy (bod 61).

⁴² Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl I.3. 3.2 „Vyluky z působnosti směrnice 93/13 – Smluvní ujednání definující hlavní předmět smlouvy nebo týkající se ceny či odměny a služeb nebo zboží poskytovaných jako protiplnění“, s. 15. Rozsudek je uveden rovněž v oddílu II.1 „Pojem ‚zneužívající ujednání‘“ a v oddílu III.2 „Požadavky dobré víry, vyváženosti a transparentnosti“.

Není totiž vyloučeno, že by zrušení smlouvy o poskytování právních služeb, které byly již poskytnuty, mohlo spotřebitele uvést do právní nejistoty, zejména za předpokladu, že by vnitrostátní právo poskytovateli umožňovalo požadovat odměnu za tyto služby na jiném základě, než je zrušená smlouva. Mimo to by neplatnost smlouvy mohla mít případně vliv na platnost a účinnost úkonů učiněných na jejím základě (bod 62).

Za těchto podmínek Soudní dvůr konstatoval, že v případě, že by neplatnost smlouvy jako celku vystavila spotřebitele zvláště nepříznivým důsledkům, což příslušelo ověřit předkládajícímu soudu, nebrání směrnice 93/13 tomu, aby vnitrostátní soud zhojil neplatnost zneužívajícího ujednání tím, že jej nahradí dispozitivním ustanovením vnitrostátního práva nebo ustanovením použitelným v případě souhlasu stran uvedené smlouvy. Směrnice naproti tomu brání tomu, aby vnitrostátní soud nahradil zrušené zneužívající ujednání soudním odhadem výše neuhrazené odměny za uvedené služby (výrok 4).

3. Další účinky

Rozsudek ze dne 21. ledna 2015, Unicaja Banco a Caixabank (C-482/13, C-484/13, C-485/13 a C-487/13, [EU:C:2015:21](#))

Hypoteční smlouvy – Ujednání o úrocích z prodlení – Zneužívající ujednání – Řízení o výkonu exekučního titulu prodejem nemovitosti zatížené hypotékou – Snížení výše úroků – Pravomoci vnitrostátního soudu

Věci v původních řízeních souvisely s řízeními o výkonu rozhodnutí týkajících se nemovitosti zatížené hypotékou zahájených společnostmi Unicaja Banco a Caixabank za účelem nuceného výkonu několika zástavních práv. Všechny úvěrové smlouvy dotčené ve věcech v původních řízeních navíc obsahovaly ujednání, podle něhož v případě, že dlužník neplnil povinnost splácet, věřitel mohl prohlásit úvěr za splatný před původně sjednaným termínem a požadovat splacení celé dlužné částky a zaplacení sjednaných úroků, úroků z prodlení, poplatků, nákladů a výdajů. Unicaja Banco a Caixabank podaly k předkládajícímu soudu návrhy na exekuci částek dlužných po uplatnění úroků z prodlení uvedených v dotčených hypotečních smlouvách.

V rámci těchto návrhů se uvedený soud zabýval otázkou, zda ujednání týkající se sazeb úroku z prodlení a jejich použití na jistinu, jejíž předčasná splatnost byla vyvolána prodlením se splácením, nejsou „zneužívající“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13. V tomto ohledu vyjádřil nicméně předkládající soud pochybnosti o důsledcích, které měl ze zneužívající povahy uvedených ujednání vyvodit s ohledem na ustanovení vnitrostátního práva, podle něhož byl vnitrostátní soud rozhodující v řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se hypotéky povinen nechat přepočítat částky dlužné na základě ujednání smlouvy o hypotečním úvěru, pokud tato stanovovala úroky z prodlení, jejichž sazba převyšovala trojnásobek zákonné sazby, tak, že by použil sazbu úroků z prodlení nepřekračující tento limit.

V tomto ohledu Soudní dvůr bez dalšího konstatoval, že podle předkládajícího soudu byla ujednání o úrocích z prodlení ve smlouvách o hypotečním úvěru, v souvislosti s nimiž měl rozhodnout o výkonu rozhodnutí, „zneužívající“ ve smyslu článku 3 směrnice 93/13 (bod 27).

V této souvislosti Soudní dvůr připomněl, že pokud jde o důsledky, které je nutno vyvodit z konstatování zneužívající povahy určitého ustanovení smlouvy uzavřené mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, ze znění čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 vyplývá, že vnitrostátní soudy mají pouze povinnost vyloučit použití zneužívajícího smluvního ujednání, tak aby vůči spotřebiteli nemělo závazné účinky, avšak nemají pravomoc měnit jeho obsah. Vyjma změny vyplývající ze zrušení zneužívajících ujednání totiž musí tato smlouva v zásadě nadále existovat bez jakékoli jiné změny, je-li v souladu s vnitrostátním právem taková další existence smlouvy právně možná (bod 28).

Z předkládacích rozhodnutí vyplývalo, že dotčené vnitrostátní ustanovení stanovovalo snížení úroků z prodlení v případě půjček nebo úvěrů poskytnutých k nabytí nemovitosti pro účely vlastního bydlení, které byly zajištěny zástavním právem k dotčené nemovitosti (bod 35). Působnost tohoto ustanovení se vztahovala na všechny smlouvy o hypotečním úvěru a lišila se od působnosti směrnice 93/13, která se týká pouze zneužívajících ujednání obsažených ve smlouvách uzavřených mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem. Z toho vyplývalo, že povinnost dodržovat limit odpovídající sazbě úroků z prodlení rovné trojnásobku zákonné úrokové sazby, která byla stanovena zákonodárcem, nijak nepředjímalo posouzení soudu ohledně zneužívající povahy ujednání stanovujícího úroky z prodlení (bod 36).

V této souvislosti Soudní dvůr připomněl, že podle čl. 4 odst. 1 směrnice 93/13 se zneužívající povaha smluvního ujednání musí posuzovat s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s odvoláním na okamžik uzavření smlouvy s ohledem na všechny okolnosti, které toto uzavření provázely. Z toho plyne, že z tohoto hlediska je třeba přihlížet také k důsledkům takového ujednání, a tedy brát v úvahu důsledky, které může uvedené ujednání mít v rámci práva rozhodného pro smlouvu, což vede ke zkoumání vnitrostátního právního systému (bod 37). V tomto ohledu Soudní dvůr mimo to připomněl, že vnitrostátní soud, jemuž byl předložen spor probíhající výlučně mezi jednotlivci, je při použití ustanovení vnitrostátního práva povinen přihlídnout k veškerým pravidlům vnitrostátního práva a vykládat je v co největším možném rozsahu ve světle znění, jakož i účelu směrnice použitelné v daném případě, tak aby mohlo být dosaženo výsledku, který by byl v souladu s cílem sledovaným touto směrnicí (bod 38).

Soudní dvůr v důsledku toho rozhodl, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 nebrání takovému vnitrostátnímu ustanovení, jako bylo ustanovení dotčené v dané věci, pokud jeho použití nepředjímá posouzení zneužívající povahy takového ujednání uvedeným vnitrostátním soudem a nebrání tomu, aby tento soud vyloučil použití uvedeného ujednání, kdyby měl dojít k závěru, že má „zneužívající“ povahu. Pokud je totiž vnitrostátní soud konfrontován se smluvním ujednáním týkajícím se úroků z prodlení, jejichž sazba je nižší než sazba stanovená vnitrostátním právem, stanovení tohoto legislativního stropu nebrání uvedenému soudu posoudit případnou zneužívající povahu tohoto ujednání (bod 40 a výrok).

Je-li naproti tomu sazba úroků z prodlení, kterou stanoví ujednání smlouvy o hypotečním úvěru, vyšší než sazba stanovená vnitrostátním právem, a musí být v souladu s tímto právem snížena, nemůže taková okolnost bránit tomu, aby vnitrostátní soud mohl, nad rámec tohoto snížení, z případné zneužívající povahy ujednání obsahujícího tuto sazbu vyvodit s ohledem na směrnici 93/13 veškeré důsledky a případně toto ujednání zrušit (body 41 a 42).

Rozsudek ze dne 7. srpna 2018, Banco Santander (C-96/16 a 94/17, [EU:C:2018:643](#))***Postoupení pohledávky – Smlouva o spotřebitelském úvěru – Kritéria pro posouzení zneužívající povahy ujednání smlouvy, které stanoví sazbu úroků z prodlení – Důsledky této povahy***

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše⁴³, Soudní dvůr uvedl, že směrnice 93/13 nebránila takové vnitrostátní judikatuře, jako byla judikatura Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko), podle níž bylo důsledkem zneužívající povahy nesjednaného ujednání úvěrové smlouvy uzavřené se spotřebitelem stanovujícího úroky z prodlení úplné vyrušení těchto úroků, s tím že běžné úroky stanovené v této smlouvě měly platit i nadále (výrok 3).

Soudní dvůr především uvedl, že z uvedené směrnice nevyplývá, že nepoužití či zrušení ujednání smlouvy o úvěru, které stanoví sazbu úroků z prodlení, z důvodu jeho zneužívající povahy by mělo vést i k nepoužití či zrušení smluvního ujednání, které stanoví sazbu běžných úroků, a to tím spíše, že tato dvě rozdílná ujednání musí být jasně odlišena. V posledně uvedeném ohledu měl Soudní dvůr za to, že cílem úroků z prodlení je sankcionovat nesplnění povinnosti dlužníka splatit půjčku ve smluvně sjednaných splátkách, odradit tohoto dlužníka od prodlení s plněním jeho povinností a případně odškodnit věřitele za újmu, která mu v důsledku prodlení se splacením vznikla. Především pak tato ujednání platí nejen, když je sazba úroků z prodlení stanovena nezávisle na sazbě běžných úroků, v odlišném ujednání, ale i tehdy, když je sazba úroků z prodlení stanovena ve formě navýšení sazby běžných úroků o určité procentní body. V tomto posledně uvedeném případě, kdy zneužívající ujednání spočívá v tomto navýšení, vyžaduje směrnice 93/13 pouze vyrušení uvedeného navýšení (body 76 a 77).

Rozsudek (velkého senátu) ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria (C-70/17 a C-179/17, [EU:C:2019:250](#))***Ujednání o předčasné splatnosti ve smlouvě o hypotečním úvěru – Prohlášení ujednání za částečně zneužívající – Pravomoci vnitrostátního soudu v případě existence ujednání kvalifikovaného jako „zneužívající“ – Nahrazení zneužívajícího ujednání ustanovením vnitrostátního práva***

Spory v původních řízeních se týkaly ve Španělsku uzavřených smluv o hypotečním úvěru, jež obsahovaly ujednání umožňující požadovat zesplatnění úvěru mj. v případě prodlení s platbou jediné měsíční splátky.

Předkládající soudy se obrátily na Soudní dvůr s otázkou, zda musí být články 6 a 7 směrnice 93/13 v podstatě vykládány v tom smyslu, že v případě, že je ustanovení smlouvy o hypotečním úvěru o předčasné splatnosti považováno za zneužívající, lze je nicméně částečně zachovat odstraněním prvků, které je činí zneužívajícím. Dotazovaly se ho rovněž na to, zda v opačném případě mohou být uvedená ustanovení vykládána v tom smyslu, že řízení o výkonu exekučního titulu prodejem nemovitosti zatížené hypotékou zahájené na základě tohoto ujednání může přesto pokračovat podpůrným použitím pravidla vnitrostátního práva, jelikož nemožnost zahájit toto řízení by mohla být v rozporu se zájmy spotřebitelů.

⁴³ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl II.1 „Pojem „zneužívající ujednání““, s. 19.

V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že články 6 a 7 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že brání tomu, aby ujednání smlouvy o hypotečním úvěru o předčasné splatnosti, jež je považováno za zneužívající, bylo zčásti zachováno odstraněním prvků, které je činí zneužívajícím, kdyby takové odstranění vedlo ke změně obsahu uvedeného ujednání s dopadem na jeho podstatu. Soudní dvůr dále podotkl, že tytéž články nebrání tomu, aby vnitrostátní soud zhojil neplatnost takového zneužívajícího ujednání jeho nahrazením novým zněním zákonného ustanovení, z něhož toto ujednání vycházelo, které je použitelné v případě souhlasu smluvních stran, pokud by smlouva o hypotečním úvěru nemohla v případě odstranění uvedeného zneužívajícího ujednání nadále existovat a zrušení smlouvy v plném rozsahu by spotřebitele vystavilo zvláště nepříznivým důsledkům (výrok).

Je pravdou, že konstatuje-li vnitrostátní soud neplatnost zneužívajícího ujednání ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, brání čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 vnitrostátnímu právnímu předpisu, jenž vnitrostátnímu soudu umožňuje, aby doplnil uvedenou smlouvu tak, že změnil obsah tohoto ujednání. Pokud by vnitrostátní soud měl pravomoc změnit obsah zneužívajících ujednání v takové smlouvě, mohlo by tím být ohroženo splnění dlouhodobého cíle stanoveného v článku 7 směrnice. Tato možnost by totiž přispěla k eliminaci odrazujícího účinku pro prodávající a poskytovatele tím, že se taková zneužívající ujednání vůči spotřebiteli jednoduše neuplatní, jelikož by je to i nadále svádělo k používání uvedených ujednání, neboť by věděli, že i kdyby mělo být rozhodnuto o jejich neplatnosti, mohl by vnitrostátní soud smlouvu v nezbytném rozsahu doplnit, takže by jejich zájmy byly tímto způsobem přesto zajištěny (body 53 a 54).

Nicméně v situaci, v níž smlouva uzavřená mezi prodávajícím či poskytovatelem a spotřebitelem nemůže po odstranění zneužívajícího ujednání nadále existovat, čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 nebrání tomu, aby vnitrostátní soud s použitím zásad smluvního práva zneužívající ujednání zrušil a nahradil jej dispozitivním ustanovením vnitrostátního práva v situacích, v nichž by byl soud na základě neplatnosti zneužívajícího ujednání nucen zrušit smlouvu v plném rozsahu, čímž by spotřebitele vystavil zvláště nepříznivým důsledkům, které by ho penalizovaly (bod 56).

Takové nahrazení je plně odůvodněno účelem směrnice 93/13. Je totiž v souladu s cílem čl. 6 odst. 1 směrnice, jelikož toto ustanovení směřuje k nahrazení formální rovnováhy, kterou smlouva nastoluje mezi právy a povinnostmi smluvních stran, rovnováhou skutečnou, která může nastolit rovnost mezi těmito smluvními stranami, a nikoliv k rušení všech smluv obsahujících zneužívající ujednání (bod 57).

Pokud by nebylo nahrazení zneužívajícího ujednání vnitrostátním dispozitivním ustanovením možné, v důsledku čehož by byl soud nucen zrušit smlouvu v plném rozsahu, mohl by být spotřebitel vystaven zvláště nepříznivým důsledkům, takže by mohl být ohrožen odrazující charakter plynoucí ze zrušení smlouvy. Pokud jde o úvěrovou smlouvu, důsledkem takového zrušení by totiž v zásadě bylo, že by se zbývajícím dlužným částka úvěru stala okamžitě splatnou, což by mohlo přesahovat finanční možnosti spotřebitele, a postihovat tak spíše jeho než věitele, který by v konečném důsledku nebyl odrazen od vkládání takových ujednání do smluv, jejichž uzavření nabízí (bod 58).

Z obdobných důvodů Soudní dvůr rozhodl, že v situaci, v níž smlouva o hypotečním úvěru uzavřená mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem nemůže nadále existovat po zrušení zneužívajícího ujednání, jehož formulace vychází z ustanovení právních předpisů

použitelného v případě souhlasu smluvních stran, čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 nebrání ani tomu, aby vnitrostátní soud nahradil toto ujednání novým zněním tohoto referenčního ustanovení přijatým po uzavření smlouvy s cílem předejít neplatnosti této smlouvy, pokud by zrušení smlouvy vystavilo spotřebitele zvláště nepříznivým důsledkům (bod 59).

Předkládajícím soudům příslušelo v souladu s pravidly vnitrostátního práva a na základě objektivního přístupu ověřit, zda by odstranění těchto ujednání mohlo vést k tomu, že by smlouvy o hypotečním úvěru nemohly nadále existovat.

V takovém případě by předkládající soudy musely posoudit, zda by zrušení smluv o hypotečním úvěru dotčených v původních řízeních vystavilo dotyčné spotřebitele zvláště nepříznivým důsledkům. V tomto ohledu Soudní dvůr uvedl, že z předkládacích rozhodnutí vyplývalo, že takové zrušení by mohlo mít dopad zejména na procesní pravidla vnitrostátního práva, podle nichž banky mohly soudně vymáhat vrácení celé zbývající částky dlužné spotřebitelem.

Rozsudek ze dne 7. listopadu 2019, Kanyeba a další (spojené věci C-349/18 až C-351/18, [EU:C:2019:936](#))

Všeobecné přepravní podmínky železniční společnosti – Smluvní pokuta – Pravomoci vnitrostátního soudu

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše⁴⁴, Soudní dvůr ohledně ujednání o smluvní pokutě stanoveného ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem rozhodl, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 brání tomu, aby vnitrostátní soud, který konstatuje zneužívající povahu takového ujednání, částku pokuty uložené spotřebiteli uvedeným ujednáním snížil (výrok 2).

Rozsudek ze dne 9. července 2020, Ibercaja Banco (C-452/18, [EU:C:2020:536](#))

Smlouva o hypotečním úvěru – Ujednání o omezení pohyblivosti úrokové sazby (ujednání o minimálním úroku) – Dohoda o novaci – Vzdání se práva podat žalobu na neplatnost smluvních ujednání – Neexistence závazné povahy

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše⁴⁵, měl Soudní dvůr za to, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 nebrání tomu, aby ujednání smlouvy uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem, jehož zneužívající povaha může být konstatována v soudním rozhodnutí, mohlo být předmětem dohody o novaci úvěru uzavřené mezi tímto prodávajícím nebo poskytovatelem a tímto spotřebitelem, kterou se spotřebitel vzdává účinků, které by mělo určení toho, že toto ujednání má zneužívající povahu, za podmínky, že toto vzdání se práv vyplývá z jeho svobodného a vědomého souhlasu, což příslušelo ověřit vnitrostátnímu soudu (výrok 1).

⁴⁴ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl V.2 „Nahrazení zneužívajícího ujednání“, s. 53.

⁴⁵ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl II.1 „Pojem „zneužívající ujednání““, s. 20. Tento rozsudek je uveden rovněž v oddílu II.2 „Pojem „ujednání, které nebylo sjednáno individuálně““ a oddílu III.2. „Požadavky dobré víry, vyváženosti a transparentnosti“.

Soudní dvůr upřesnil, že vzdání se možnosti dovolávat se neplatnosti zneužívajícího ujednání spotřebitelem lze zohlednit pouze tehdy, když si byl tento spotřebitel při tomto vzdání se práv vědom toho, že toto ujednání a z něj vyplývající důsledky jsou nezávazné. Pouze v takovém případě lze mít za to, že jeho přistoupení na novaci takového ujednání vyplývá ze svobodného a vědomého souhlasu v souladu s požadavky stanovenými v článku 3 směrnice 93/13, což příslušelo ověřit vnitrostátnímu soudu (bod 29).

4. Časové omezení účinků konstatované neplatnosti

Rozsudek (velkého senátu) ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, [EU:C:2016:980](#))

Hypoteční úvěry – Zneužívající ujednání – Konstatování neplatnosti – Rozhodnutí vnitrostátního soudu o časovém omezení účinků konstatování neplatnosti zneužívajícího ujednání

Spory v původních řízeních se týkaly ujednání obsažených ve smlouvách o hypotečním úvěru, která stanovovala minimální sazbu, pod kterou nemohla pohyblivá úroková sazba klesnout. Přestože španělský nejvyšší soud dříve vydaným rozsudkem na základě judikatury Soudního dvora, která se týká výkladu směrnice 93/13, určil, že tato ujednání o minimální úrokové sazbě jsou zneužívající, omezil s obecnou platností zpětný účinek konstatované neplatnosti těchto ujednání na částky, které byly bezdůvodně uhrazeny až po vyhlášení jeho rozsudku formulujícího tuto zásadu. Za těchto podmínek předkládající soudy projednávající žalobní návrhy spotřebitelů, kteří byli uvedenými ujednáními o minimální úrokové sazbě dotčeni, položily otázku, zda je takové časové omezení účinků určení neplatnosti slučitelné se směrnicí 93/13.

Soudní dvůr v rozsudku zdůraznil, že důsledkem určení zneužívající povahy ujednání ve smyslu směrnice 93/13 musí být obnovení právní a faktické situace spotřebitele, ve které by se nacházel, kdyby uvedené ujednání nebylo sjednáno. Proto v dané věci muselo určení zneužívající povahy ujednání o minimální úrokové sazbě umožňovat vrácení prospěchu, který byl od spotřebitelů bezdůvodně získán (body 66 a 67).

V tomto ohledu Soudní dvůr upřesnil, že i když vnitrostátní soud může rozhodnout v tom smyslu, že jeho rozsudek nemůže mít v zájmu právní jistoty vliv na situace, o nichž bylo rozhodnuto v soudních rozhodnutích zakládajících překážku věci pravomocně rozsouzené, je naproti tomu jen na Soudním dvoru, aby rozhodl o časovém omezení svého výkladu unijního pravidla. Mimoto, pokud takové časové omezení účinků neplatnosti ujednání o minimální úrokové sazbě, o jakém rozhodl španělský nejvyšší soud, zbavuje spotřebitele práva na navrácení veškerých bezdůvodně uhrazených částek, pak takové omezení spotřebitelům zajišťuje pouze neúplnou a nedostatečnou ochranu. Za těchto podmínek není takové omezení odpovídajícím ani účinným prostředkem zabraňujícím dalšímu používání tohoto druhu ujednání, což je v rozporu s ustanoveními směrnice. Unijní právo tak brání tomuto časovému omezení restitučních účinků spojených s neplatností zneužívajícího ujednání (body 70, 72, 73, 75 a výrok).

Rozsudek (velkého senátu) ze dne 17. května 2022, Unicaja Banco (C-869/19, [EU:C:2022:397](#))

Hypoteční smlouva – Zneužívající povaha ujednání o minimální úrokové sazbě obsaženého v této smlouvě – Vnitrostátní pravidla týkající se odvolacího soudního řízení – Časové omezení účinků konstatování neplatnosti zneužívajícího ujednání – Vrácení částek – Pravomoc vnitrostátního odvolacího soudu provést přezkum i bez návrhu

V původním řízení se jednalo o spor mezi L a Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria SAU, jejíž právní nástupkyní se stala Unicaja Banco SA, týkajícího se toho, že vnitrostátní odvolací soud neuplatnil i bez návrhu důvod vycházející z porušení unijního práva. Bankovní ústav poskytl L hypoteční úvěr. Příslušná smlouva obsahovala ujednání o minimální úrokové sazbě, podle kterého nemohla být variabilní sazba nižší než 3 %. L podala proti uvedenému ústavu žalobu, kterou se domáhala určení neplatnosti tohoto ujednání a vrácení bezdůvodně inkasovaných částek, na podporu čehož tvrdila, že toto ujednání musí být prohlášeno za zneužívající z důvodu nedostatku transparentnosti. Prvoinstanční soud žalobě vyhověl, ale na základě vnitrostátní judikatury časově omezil restituční účinky. Odvolací soud, na který se obrátil bankovní ústav, nenařídil vrácení všech částek vybraných na základě ujednání o minimální úrokové sazbě, jelikož L nepodala proti rozsudku vydanému v prvním stupni odvolání. Podle španělského práva platilo, že není-li určitá část výroku rozsudku žádným z účastníků řízení zpochybněna, odvolací soud nemůže tuto část zbavit účinků nebo změnit její obsah. Toto pravidlo vykazovalo podobnost s překážkou věci pravomocně rozsouzené. Španělský Nejvyšší soud se tedy Soudního dvora dotázal na slučitelnost vnitrostátního práva s unijním právem, zejména pokud šlo o okolnost, že vnitrostátní soud, k němuž bylo podáno odvolání proti rozsudku, jímž bylo časově omezeno vrácení částek bezdůvodně zaplacených spotřebitelem na základě ujednání prohlášeného za zneužívající, nemůže uplatnit i bez návrhu důvod vycházející z porušení směrnice 93/13 ani nařídít vrácení všech uvedených částek.

V rozsudku Soudní dvůr zkoumal vzájemný vztah mezi určitými vnitrostátními procesními zásadami, jimiž se řídí odvolací řízení, jako je zásada projednací, zásada shody a zásada zákazu reformatio in peius, a pravomocí vnitrostátního soudu zkoumat i bez návrhu zneužívající povahu určitého ujednání.

V tomto ohledu měl za to, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 brání použití takových vnitrostátních procesních zásad, podle nichž vnitrostátní soud, k němuž bylo podáno odvolání proti rozsudku, jímž bylo časově omezeno vrácení částek bezdůvodně zaplacených spotřebitelem na základě ujednání prohlášeného za zneužívající, nemůže uplatnit i bez návrhu důvod vycházející z porušení ustanovení směrnice a nařídít vrácení všech uvedených částek, jestliže skutečnost, že dotčený spotřebitel toto časové omezení nezpochybnil, nelze přičíst jeho úplné nečinnosti. V dané věci Soudní dvůr upřesnil, že skutečnost, že dotčený spotřebitel ve stanovené lhůtě nepodal odvolání, lze přičíst tomu, že v okamžiku vyhlášení rozsudku Gutiérrez Naranjo a další⁴⁶, v němž Soudní dvůr rozhodl, že je s uvedenou směrnicí neslučitelná vnitrostátní judikatura časově omezující restituční účinky spojené s konstatováním zneužívající povahy smluvního ujednání, již uplynula lhůta, kdy mohl podat odvolání. Ve věci v původním řízení tudíž neplatilo, že dotčený spotřebitel byl vzhledem k tomu, že nepodal odvolání, zcela nečinný. Za těchto

⁴⁶ Rozsudek ze dne 21. prosince 2016, [Gutiérrez Naranjo a další](#) (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980), uvedený v oddílu V.4 „Časové omezení účinků konstatované neplatnosti“.

okolností je uplatnění vnitrostátních procesních zásad, jímž je spotřebitel zbaven prostředků, které mu umožňují uplatnit jeho práva na základě směrnice o zneužívajících ujednáních, v rozporu se zásadou efektivity, neboť může znemožnit nebo nadměrně ztížit ochranu těchto práv (body 38, 39 a výrok).

VI. Prostředky určené k zabránění dalšímu používání zneužívajícího ujednání

1. Kolektivní žaloby nebo žaloby ve veřejném zájmu

Rozsudek ze dne 26. dubna 2012, Invitel (C-472/10, [EU:C:2012:242](#))

Jednostranná změna podmínek smlouvy prodávajícím nebo poskytovatelem – Žaloba na zdržení se jednání podaná ve veřejném zájmu, jménem spotřebitelů, entitou určenou vnitrostátními právními předpisy – Konstatování zneužívající povahy ujednání – Právní účinky

V tomto rozsudku, jehož skutkový a právní rámec byl již vylíčen výše⁴⁷, Soudní dvůr především připomněl, že směrnice 93/13 ukládá členským státům povinnost umožnit osobám nebo organizacím, které mají oprávněný zájem na ochraně spotřebitelů, požádat v rámci žaloby na zdržení se jednání soudy o určení, zda ujednání sepsaná pro obecné použití jsou zneužívající, a případně se domoci jejich zákazu. V tomto ohledu však Soudní dvůr upřesnil, že cílem směrnice není harmonizovat sankce, které se mají použít v případě uznání zneužívající povahy ujednání v rámci řízení zahájených těmito osobami nebo organizacemi (body 35 a 36).

Soudní dvůr dále uvedl, že efektivní dosažení odrazujícího účelu žalob ve veřejném zájmu vyžaduje, aby ujednání, která byla v rámci takové žaloby podané proti dotýčnému prodávajícímu nebo poskytovateli prohlášena za zneužívající, nebyly závazné pro spotřebitele, kteří jsou případnými účastníky řízení, ani pro spotřebitele, kteří jimi nejsou, avšak kteří s tímto prodávajícím nebo poskytovatelem uzavřeli smlouvu, na kterou se vztahují stejné všeobecné podmínky. V této souvislosti Soudní dvůr zdůraznil, že žaloby ve veřejném zájmu podané za účelem zabránění používání zneužívajících ujednání mohou být podány i před jejich použitím ve smlouvách (bod 38).

Za těchto okolností Soudní dvůr konstatoval, že sporné právní předpisy, podle nichž se prohlášení zneužívajícího ujednání za neplatné soudem na základě žaloby ve veřejném zájmu vztahuje na každého spotřebitele, který uzavřel smlouvu s prodávajícím či poskytovatelem, v níž je takové ujednání obsaženo, zcela zapadají do logiky směrnice 93/13, podle níž jsou členské státy povinny zajistit přiměřené a účinné prostředky zabraňující dalšímu používání zneužívajících ujednání. V důsledku toho jsou tyto právní předpisy považovány za slučitelné se směrnicí.

Soudní dvůr následně doplnil, že vnitrostátní soudy jsou povinny i bez návrhu vyvodit, a to i do budoucna, veškeré důsledky z konstatování neplatnosti v rámci zdržovací žaloby tak, aby zneužívající ujednání nebylo závazné pro spotřebitele, kteří uzavřeli smlouvu obsahující takové ujednání, na niž se použijí stejné všeobecné podmínky (bod 43 a výrok 2).

⁴⁷ Ohledně skutkového a právního rámce sporu viz oddíl III.1 „Kritéria pro posouzení“, s. 27.

Rozsudek ze dne 27. února 2014, Pohotovost (C-470/12, [EU:C:2014:101](#))

Nucený výkon rozhodčího nálezu – Návrh na vstup vedlejšího účastníka do řízení o výkonu rozhodnutí – Sdružení na ochranu spotřebitelů – Vnitrostátní právní předpisy neumožňující takové vedlejší účastenství – Procesní autonomie členských států

Společnost Pohotovost poskytla spotřebitelský úvěr. Spotřebiteli bylo rozhodčím nálezem uloženo zaplacení částek souvisejících s plněním uzavřené smlouvy. V návaznosti na návrh společnosti Pohotovost na výkon tohoto rozhodčího nálezu podal příslušný soudní exekutor k okresnímu soudu ve Svidníku (okresný soud Svidník, Slovensko) (dále jen „vnitrostátní soud“) návrh na nařízení výkonu uvedeného nálezu.

V rámci tohoto exekučního řízení podalo sdružení na ochranu spotřebitelů návrh na vstup do řízení jako vedlejší účastník. Sdružení se totiž dovolávalo absence nestrannosti soudního exekutora, jelikož ten měl v minulosti pracovní poměr se společností Pohotovost. Po vydání usnesení prohlašujícího návrh na vstup do řízení za nepřipustný byl vnitrostátnímu soudu předložen opravný prostředek proti tomuto usnesení. Uvedené sdružení v něm v podstatě tvrdilo, že soud neposkytl dlužníkovi dostatečnou ochranu před zneužívající rozhodčí doložkou.

Podle slovenské právní úpravy může sdružení na ochranu spotřebitelů vstoupit jako vedlejší účastník do řízení, v němž se podstata sporu týká práv spotřebitele. Nicméně podle judikatury Nejvyššího soudu Slovenské republiky (Najvyšší súd Slovenskej republiky) není takový vstup přípustný, pokud jde o řízení o výkon rozhodnutí týkajícího se spotřebitele, ať se jedná o výkon rozsudku vnitrostátního soudu, nebo pravomocného rozhodčího nálezu.

V této souvislosti se vnitrostátní soud rozhodl předložit věc Soudnímu dvoru. Ten v rozsudku rozhodl, že směrnice 93/13 a články 38 a 47 Listiny, které se týkají ochrany spotřebitelů a práva na účinnou právní ochranu, nebrání vnitrostátní právní úpravě, podle které není přípustné vedlejší účastenství sdružení na ochranu spotřebitelů na podporu dotčeného spotřebitele v řízení o výkon pravomocného rozhodčího nálezu, které je vedeno proti dotčenému spotřebiteli (výrok).

Soudní dvůr upřesnil, že vnitrostátní soud, kterému byla předložena věc týkající se výkonu pravomocného rozhodčího nálezu, je povinen, jakmile má k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu, i bez návrhu zkoumat případně zneužívající povahu smluvních ujednání, na kterých se zakládá pohledávka konstatovaná v daném nálezu (bod 42).

Mimo to, pokud jde o úlohu sdružení na ochranu spotřebitelů, Soudní dvůr uvedl, že čl. 7 odst. 1 a 2 směrnice 93/13 stanoví možnost těchto sdružení požádat soudy o rozhodnutí, zda jsou ujednání sepsaná pro obecné použití zneužívající, a případně se domoci jejich zákazu. V tomto smyslu upřesnil, že žaloby na zdržení se jednání mohou být podávány, i když ujednání, jejichž zákaz je požadován, nebyla v určitých smlouvách použita. Naopak při neexistenci unijní právní úpravy, pokud jde o možnost sdružení na ochranu spotřebitelů vstupovat jako vedlejší účastníci do řízení v individuálních sporech týkajících se spotřebitelů, je tato otázka na základě zásady procesní autonomie a při dodržení zásad rovnocennosti a efektivity upravena jednotlivými členskými státy (body 43, 44 a 46).

Pokud šlo o zásadu rovnocennosti, Soudní dvůr dospěl k závěru, že v daném případě nebyla porušena. Vyloučení vedlejšího účastnictví jakékoli třetí osoby ve všech řízeních o výkonu rozhodnutí vnitrostátního soudu nebo pravomocného rozhodčího nálezu se totiž uplatní bez ohledu na to, zda je namítáno porušení unijního, nebo vnitrostátního práva. Soudní dvůr rovněž konstatoval, že nebyla porušena ani zásada efektivity. Nejprve upřesnil, že směrnice o zneužívajících ujednáních nestanoví právo sdružení na ochranu spotřebitelů vstupovat jako vedlejší účastníci do řízení o individuálních sporech týkajících se spotřebitelů. Z tohoto důvodu článek 38 Listiny, týkající se potřeby zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitelů, nevyžaduje výklad směrnice ve smyslu uznání tohoto práva. Kromě toho došel k závěru, že jelikož uvedená směrnice stanoví povinnost vnitrostátního soudu zkoumat i bez návrhu případně zneužívající povahu smluvních ujednání, nepovolení vstupu takového sdružení jako vedlejšího účastníka do řízení na podporu spotřebitele není porušením práva tohoto spotřebitele na účinnou právní ochranu. Podle Soudního dvora se však toto odmítnutí nedotýká práva takového sdružení podat mj. kolektivní žalobu nebo přímo zastupovat spotřebitele v jakémkoli řízení (body 49, 50, 52 a 54 až 56).

Rozsudek ze dne 14. dubna 2016, Sales Sinués (C-381/14 a C-385/14, [EU:C:2016:68](#), bod 252)

Hypoteční smlouvy – Ujednání o minimální úrokové sazbě – Přezkum ujednání za účelem určení jeho neplatnosti – Řízení o kolektivní žalobě – Žaloba na zdržení se jednání – Přerušování řízení o individuální žalobě mající stejný předmět

V roce 2005 uzavřeli dlužníci smlouvu o novaci hypotečního úvěru a smlouvu o hypotečním úvěru se dvěma španělskými bankovními ústavami. Smlouvy obsahovaly ujednání o minimální výši nominální roční úrokové sazby, jakož i strop této sazby. Na základě tohoto ujednání a nezávisle na kolísání sazeb na trhu nemohly být úrokové sazby z těchto smluv nižší než procentní sazba stanovená v uvedeném ujednání.

Jelikož dlužníci měli za to, že jim tato ujednání o minimální úrokové sazbě byla bankovními ústavami vnucena a že vytvářejí nerovnováhu v jejich neprospěch, podali k Juzgado de lo Mercantil n° 9 de Barcelona (obchodní soud č. 9 v Barceloně, Španělsko, dále jen „vnitrostátní soud“) individuální žaloby na neplatnost těchto ujednání. Před jejich podáním podalo jedno ze sdružení spotřebitelů kolektivní žalobu proti několika bankovním ústavám, kterou se zejména domáhalo ukončení používání ujednání o minimální úrokové sazbě v úvěrových smlouvách.

V projednávaných věcech požádaly bankovní ústavy o přerušování dotčených řízení do doby, než bude pravomocně ukončeno řízení o kolektivní žalobě. Dlužníci s tímto přerušováním nesouhlasili. Vnitrostátní soud měl za to, že na základě ustanovení španělského procesního práva byl povinen řízení o individuálních žalobách, které mu byly předloženy, přerušit do doby, než bude pravomocně rozhodnuto o kolektivní žalobě. Takový odkladný účinek by přitom měl za následek nezbytné podřízení individuální žaloby žalobě kolektivní, pokud jde o průběh řízení i jeho výsledek.

Soudní dvůr na základě položené předběžné otázky rozhodl o výkladu článku 7 směrnice 93/13. Měl za to, že uvedené ustanovení brání vnitrostátní právní úpravě, která soudu, jemuž byla předložena individuální žaloba, kterou se spotřebitel domáhá určení zneužívající povahy smluvního ujednání, které ho váže k prodávajícímu či poskytovateli, ukládá povinnost

automaticky přerušit řízení o takové žalobě až do vydání pravomocného rozsudku o projednávané kolektivní žalobě, jež byla podána sdružením spotřebitelů s cílem zabránit dalšímu používání ujednání podobných ujednání dotčenému uvedenou individuální žalobou ve smlouvách téhož druhu. Soudní dvůr upřesnil, že tato neslučitelnost vyvstává zejména tehdy, když k tomuto přerušení dojde a nemůže být vzata v potaz relevance takového přerušení z hlediska ochrany spotřebitele, který podal k danému soudu individuální žalobu, a tento spotřebitel se mohl rozhodnout, že se od kolektivní žaloby distancuje (výrok).

Připomněl, že souběžně se subjektivním právem spotřebitele obrátit se na soud s návrhem na posouzení zneužívající povahy ujednání smlouvy, jejíž je smluvní stranou, směrnice 93/13 umožňuje členským státům na základě svého čl. 7 odst. 2 zavést kontrolu zneužívajících ujednání obsažených ve formulářových smlouvách prostřednictvím žalob na zdržení se jednání podávaných sdruženími na ochranu spotřebitelů. Soudní dvůr podotkl, že preventivní povaha a odrazující účel uvedených žalob, jakož i jejich nezávislost na jakémkoliv konkrétním individuálním sporu značí, že musí být možné takové žaloby podat, i když ujednání, jejichž zákaz je požadován, nebyla v určitých smlouvách použita. Soudní dvůr tudíž zdůraznil, že individuální a kolektivní žaloby mají odlišné předměty a právní účinky. Jejich průběh by měl splňovat pouze procesní požadavky týkající se především řádného výkonu spravedlnosti a potřeby zabránit protichůdným soudním rozhodnutím, avšak nesmí vést k oslabení ochrany spotřebitelů (body 21, 29 a 30).

Při neexistenci harmonizace procesních pravidel použitelných na vztahy mezi kolektivními a individuálními žalobami je na každém členském státě, aby tato pravidla stanovil na základě zásady procesní autonomie a při dodržení zásad rovnocennosti a efektivity. K dané věci Soudní dvůr podotkl, že španělské procesní ustanovení, podle kterého je vnitrostátní soud povinen automaticky přerušit řízení o individuální žalobě, kterou se spotřebitel domáhá určení zneužívající povahy smluvního ujednání, až do vydání pravomocného rozsudku v probíhajícím řízení o kolektivní žalobě, nevyvolává pochybnosti o dodržení zásady rovnocennosti. Tak tomu naopak není u zásady efektivity, jelikož toto procesní ustanovení může spotřebiteli bránit v tom, aby se individuálně dovolával práv přiznaných směrnicí. Soudní dvůr totiž konstatoval, že spotřebitel je nezbytně vázán výsledkem řízení o kolektivní žalobě, i když se rozhodl nebýt jeho účastníkem, a musí čekat na přijetí soudního rozhodnutí týkajícího se takové žaloby (body 32, 33, 36 a 39).

Kromě toho v případě, že se chce podílet na podání kolektivní žaloby, podléhá spotřebitel omezením spojeným s určením soudní příslušnosti a žalobním důvodům, které mohou být uplatněny. Mimoto nevyhnutelně ztrácí rovněž práva, která by mu byla přiznána v rámci individuální žaloby, například zohlednění okolností, jimž se vyznačuje jeho případ, a možnost vzdát se práva na nepoužití zneužívajícího ujednání. A dále použití uvedeného procesního pravidla brání vnitrostátnímu soudu posoudit relevanci přerušení řízení o individuální žalobě do vydání konečného rozsudku v řízení o kolektivní žalobě. V této souvislosti Soudní dvůr dospěl k závěru, že takový nedostatek efektivity nemůže být odůvodněn nutností zabránit riziku protichůdných soudních rozhodnutí, jelikož rozdíl v povaze soudní kontroly vykonávané v rámci kolektivní žaloby a v rámci žaloby individuální by v zásadě měl takovému riziku zamezit. Takový nedostatek nemůže být odůvodněn ani nezbytností zabránit přetížení soudů, jelikož účinný výkon práv, která směrnice 93/13 přiznává spotřebitelům, nelze zpochybnit úvahami týkajícími se organizace soudnictví v členském státě (body 37, 38 a 40 až 42).

2. Záruka práva na účinný opravný prostředek

Rozsudek 17. července 2014, *Sánchez Morcillo a Abril García* (C-169/14, [EU:C:2014:2099](#))

Smlouva o hypotečním úvěru – Zneužívající ujednání – Řízení o výkonu exekučního titulu prodejem nemovitosti zatížené hypotékou – Právo na opravný prostředek

V roce 2013 žalobci podepsali s Banco Bilbao notářský zápis o úvěru zajištěném zástavním právem k nemovitosti určené k jejich bydlení. Vzhledem k tomu, že dlužníci neplnili povinnost platit měsíční splátky, požádala Banco Bilbao o splacení celého úvěru včetně běžných úroků a úroků z prodlení a navrhla nucený prodej nemovitosti zatížené hypotékou ve svůj prospěch.

Po zahájení řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou podali dlužníci proti tomuto řízení námitku, která byla v prvním stupni zamítnuta. Proti tomuto rozhodnutí podali odvolání k Audiencia Provincial de Castellón (provinční soud v Castellónu, Španělsko, dále jen „vnitrostátní soud“).

Podle španělských občanskoprávních procesních předpisů může věřitel podat odvolání proti rozhodnutí, které vyhovuje námitce podané dlužníkem, a ukončuje tak řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou. Naproti tomu neumožňuje dlužníkovi, jehož námitka byla zamítnuta, podat odvolání proti rozsudku, kterým se nařizuje pokračovat ve výkonu rozhodnutí. Soud rozhodující ve věci samé navíc nemůže řízení o výkonu rozhodnutí přerušit; nanejvýš může spotřebiteli přiznat náhradu za vzniklou újmu.

V daném případě měl vnitrostátní soud pochybnosti o slučitelnosti těchto španělských právních předpisů s cílem ochrany spotřebitele, který sleduje směrnice 93/13, jakož i s právem na účinný opravný prostředek, jak je zakotveno v článku 47 Listiny. Upřesnil, že možnost dlužníků podat odvolání mohla být tím spíše rozhodující, že některá ujednání úvěrové smlouvy dotčené v původním řízení mohla být považována za „zneužívající“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13.

Soudní dvůr v rozsudku rozhodl, že čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení s článkem 47 Listiny brání vnitrostátnímu systému výkonu rozhodnutí, který stanoví, že řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou nemůže být přerušeno soudem rozhodujícím ve věci samé, jelikož ten může v konečném rozhodnutí spotřebiteli nanejvýš přiznat náhradu za vzniklou újmu. Soudní dvůr upřesnil, že neslučitelnost spočívá v tom, že spotřebitel jakožto dlužník, proti němuž výkon směřuje, se nemůže odvolat proti rozhodnutí zamítajícímu jeho námitku proti tomuto výkonu, kdežto poskytovatel, který je věřitelem navrhuje výkon, tohoto opravného prostředku proti rozhodnutí, jímž je nařízeno ukončení řízení nebo jímž je zneužívající ujednání prohlášeno za nepoužitelné, využít může (bod 51 a výrok).

Soudní dvůr nejprve poznamenal, že španělské procesní předpisy omezovaly možnost podat odvolání proti rozhodnutí o legitimitě smluvního ujednání, čímž zavedly rozdílné zacházení s poskytovatelem a spotřebitelem jakožto účastníky řízení. Poskytovatel totiž disponuje možností podat opravný prostředek proti rozhodnutí nepříznivému pro své zájmy, zatímco spotřebitel tuto možnost v případě zamítnutí námitky nemá (bod 30).

Soudní dvůr uvedl, že při neexistenci harmonizace vnitrostátních mechanismů nuceného výkonu je na základě zásady procesní autonomie členských států úkolem jejich vnitrostátního práva, aby určilo podmínky, za nichž je v řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou přípustné podávat odvolání proti rozhodnutí o legitimitě smluvního ujednání, za předpokladu, že jsou dodrženy zásady rovnocennosti a efektivity (bod 31).

Soudní dvůr měl dále za to, že podle unijního práva dává zásada účinné právní ochrany právo pouze na přístup k soudu. Proto skutečnost, že spotřebitel v postavení dlužníka, proti němuž směřuje řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, může uplatnit práva plynoucí ze směrnice 93/13 prostřednictvím opravného prostředku pouze před jedním soudem, nemůže být jako taková v rozporu s unijním právem (bod 36).

Soudní dvůr nicméně podotkl, že španělský systém vystavuje tohoto spotřebitele, případně i jeho rodinu, riziku, že přijde nuceným prodejem o své bydliště, když soud rozhodující o výkonu provede nanejvýš rychlý přezkum platnosti smluvních ujednání, na nichž poskytovatel zakládá svůj návrh. Ochrana, kterou by mohl spotřebitel jakožto dlužníkovi, proti němuž výkon směřuje, případně poskytovat odlišný soudní přezkum uskutečněný v rámci nalézacího řízení zahájeného současně s řízením o výkonu rozhodnutí, nemůže toto riziko zmírnit, jelikož by se tomuto spotřebiteli nedostalo naturální náhrady jeho újmy spočívající v obnovení stavu před výkonem rozhodnutí, ale nanejvýš náhrady škody. Pouze odškodňující povaha náhrady případně přiznané spotřebiteli by mu přitom poskytovala pouze neúplnou a nedostatečnou ochranu, a v důsledku toho by nepředstavovala přiměřený ani účinný prostředek ve smyslu čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 zabraňující dalšímu používání zneužívajícího ujednání (bod 43).

Soudní dvůr kromě toho upřesnil, že průběh řízení o námitce proti výkonu stanoveného španělskými právními předpisy staví spotřebitele jakožto dlužníka, proti němuž výkon směřuje, do stavu podřízenosti vůči poskytovateli jakožto věřiteli podávajícímu návrh na výkon, pokud jde o soudní ochranu práv, kterých je na základě směrnice 93/13 oprávněn se dovolávat proti používání zneužívajících ujednání. Tato situace ohrožovala dosažení směrníci sledovaného cíle, přičemž nerovnost procesních prostředků poskytovaných účastníkům řízení pouze prohlubovala nerovnost smluvních stran (body 45 a 46).

Rozsudek ze dne 1. října 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, [EU:C:2015:637](#))

Smlouva o hypotečním úvěru – Ukončení používání zneužívajících ujednání – Přiměřené a účinné prostředky – Uznání dluhu – Notářský zápis – Připojení doložky vykonatelnosti notářem – Exekuční titul – Povinnosti notáře – Přezkum zneužívajících ujednání z úřední povinnosti – Soudní přezkum – Zásady rovnocennosti a efektivity

Spor v původním řízení se týkal návrhu na zneplatnění odmítnutí notáře zrušit doložku vykonatelnosti, která byla připojena formou notářského zápisu k uznání dluhu ze strany maďarského spotřebitele na základě úvěrové smlouvy a smlouvy o hypoteční zástavě, které uzavřel s bankou.

Soudní dvůr uvedl, že směrnice 93/13 neupravuje otázku, zda je třeba za okolností, kdy vnitrostátní právní předpisy přiznávají notáři pravomoc provést připojení doložky vykonatelnosti na veřejnou listinu týkající se smlouvy a následně ji případně zrušit, rozšířit i na něj oprávnění

vykonávat pravomoci, které jsou přímo součástí soudní funkce. Při neexistenci harmonizace vnitrostátních prováděcích mechanismů nuceného výkonu a úlohy notářů v jejich rámci v unijním právu je přitom na vnitrostátním právním řádu každého členského státu, aby na základě zásady procesní autonomie taková pravidla stanovil, avšak za podmínky, že budou vždy respektovány zásady rovnocennosti a efektivity. Soudní dvůr ve vztahu k zásadě efektivity rozhodl, že směrnice 93/13 ve sporech týkajících se prodávajícího nebo poskytovatele a spotřebitele ukládá vnitrostátnímu soudu rozhodujícímu takové spory povinnost konat aktivně a nezávisle na samotných smluvních stranách. Dodržování zásady efektivity nicméně nemůže vést až k tomu, že zcela nahradí úplnou nečinnost dotyčného spotřebitele (body 48, 49 a 62).

Z toho důvodu skutečnost, že se spotřebitel může dovolávat směrnici stanovené ochrany, pouze pokud zahájí soudní řízení, a to zejména ve věci zpochybnění platnosti notářské listiny, sama o sobě zásadu efektivity neporušuje. Účinná soudní ochrana zaručená směrnicí totiž spočívá na předpokladu, že se na vnitrostátní soud nejprve obrátí jedna ze smluvních stran (bod 63).

Rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Biuro podrozy „Partner“ (C-119/15, [EU:C:2016:987](#))

Účinek erga omnes u zneužívajících ujednání, která jsou uvedena ve veřejném rejstříku – Peněžitá sankce uložená prodávajícímu nebo poskytovateli, který použil ujednání, které je považováno za rovnocenné tomu, jež je uvedeno v tomto rejstříku – Prodávající nebo poskytovatel, který nebyl účastníkem řízení, jež vedlo ke konstatování zneužívající povahy ujednání

Rozhodnutím ze dne 22. listopadu 2011 předseda polského úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a spotřebitelů konstatoval, že Biuro Partner, polská společnost činná v odvětví služeb cestovního ruchu, používala ujednání, jež byla považována za rovnocenná těm, která již byla v řízeních týkajících se jiných prodávajících nebo poskytovatelů prohlášena za protiprávní a která byla zanesena do vnitrostátního rejstříku ujednání, jejichž použití je v rámci všeobecných obchodních podmínek považováno za nepřípustné. Podle uvedeného předsedy tato ujednání používaná společností Biuro Partner zasahovala do kolektivních zájmů spotřebitelů a odůvodňovala uložení pokuty ve výši 27 127 polských zlotých (PLN) (přibližně 6 400 eur).

Společnost HK Zakład Usługowo Handlowy „Partner“, jejíž právní nástupkyní se společnost Biuro Partner stala, rovnocennost ujednání používaných touto společností s ujednáními zapsanými v uvedeném rejstříku napadla.

Rozsudkem ze dne 19. listopadu 2013 okresní soud ve Varšavě – soud pro ochranu hospodářské soutěže a spotřebitelů (Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Polsko) žalobu společnosti Biuro Partner podanou proti uvedenému rozhodnutí předsedy úřadu zamítl a v souladu s ním rozhodl, že porovnávaná ujednání byla rovnocenná.

Odvolací soud ve Varšavě (Sąd Apelacyjny w Warszawie, Polsko), k němuž bylo podáno odvolání, vyjádřil pochybnosti o výkladu směrnice 93/13 a směrnice 2009/22 týkajících se žalob na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů⁴⁸.

Předkládající soud se tedy Soudního dvora dotázal, zda čl. 6 odst. 1 a článek 7 směrnice 93/13 ve spojení s články 1 a 2 směrnice 2009/22 musí být vykládány v tom smyslu, že brání tomu, aby použití ujednání v rámci všeobecných obchodních podmínek, jejichž obsah je rovnocenný s obsahem ujednání, která byla pravomocným soudním rozhodnutím prohlášena za protiprávní a zapsána do vnitrostátního rejstříku takových ujednání, bylo ve vztahu k prodávajícímu nebo poskytovateli, který nebyl účastníkem řízení, jež vedlo k zápisu těchto ujednání do uvedeného rejstříku, považováno za protiprávní jednání, které může být potrestáno uložením pokuty.

Soudní dvůr v rozsudku rozhodl, že čl. 6 odst. 1 a článek 7 směrnice 93/13 ve spojení s články 1 a 2 směrnice 2009/22 a s ohledem na článek 47 Listiny musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání tomu, aby použití ujednání všeobecných obchodních podmínek bylo ve vztahu k prodávajícímu nebo poskytovateli, který nebyl účastníkem řízení, jež vedlo k zápisu těchto ujednání do uvedeného rejstříku, považováno za protiprávní jednání.

Zavedení takového registru, jako byl dotčený rejstřík, je slučitelné s unijním právem. V tomto ohledu z ustanovení směrnice 93/13, a zejména z jejího článku 8 vyplývá, že členské státy mohou vytvořit seznamy, v nichž jsou uvedena smluvní ujednání, která jsou považována za zneužívající. Podle článku 8a směrnice 93/13 ve znění směrnice 2011/83⁴⁹ jsou členské státy povinny Komisi o zavedení takových seznamů uvědomit. Z těchto ustanovení vyplývá, že tyto seznamy nebo rejstříky zavedené vnitrostátními orgány v zásadě odpovídají zájmu ochrany spotřebitele v rámci směrnice 93/13. Uvedený rejstřík musí být nicméně veden transparentním způsobem v zájmu nejen spotřebitelů, ale i prodávajících nebo poskytovatelů. Tento požadavek zejména znamená, že rejstřík musí mít jasnou strukturu, nezávisle na množství ujednání, která obsahuje. Kromě toho ujednání uvedená v tomto rejstříku musí splňovat kritérium aktuálnosti, což znamená, že je nutno tento rejstřík pečlivě aktualizovat a v souladu se zásadou právní jistoty je nutno z něj ujednání, která se v něm již nemají nacházet, neprodleně odstraňovat (body 36, 38 a 39).

Navíc na základě použití zásady účinné soudní ochrany musí prodávající nebo poskytovatel, kterému byla uložena pokuta z důvodu použití ujednání, které bylo prohlášeno za rovnocenné ujednání uvedenému v rejstříku, zejména mít možnost podat proti této sankci opravný prostředek. Toto právo na podání opravného prostředku se musí vztahovat na posouzení jednání, které je považováno za nepřípustné, i na výši pokuty stanovenou příslušným vnitrostátním orgánem. V této souvislosti se přezkum prováděný příslušným soudem neomezuje na pouhé formální porovnání posuzovaných ujednání s ujednáními nacházejícími se v rejstříku. Naopak tento přezkum spočívá v posouzení obsahu sporných ujednání s cílem určit, zda jsou vzhledem ke všem relevantním okolnostem každého případu tato ujednání věcně shodná, zejména pokud jde o negativní účinky na spotřebitele, které vyvolávají, s ujednáními uvedenými v tomto rejstříku (body 40 a 42).

⁴⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/22/ES ze dne 23. dubna 2009 o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů (Úř. věst. 2009, L 110, s. 30).

⁴⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES (Úř. věst. 2011, L 304, s. 64).

Rozsudek ze dne 9. července 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale (C-698/18 a C-699/18, [EU:C:2020:537](#))

Smlouva o úvěru týkající se osobn   půjčky, kter   byla v plném rozsahu splněna – Konstatování zneu  žívaj  c   povahy smluvních ujednání –   aloba na vrácení částek bezdůvodně zaplacených na základě zneu  žívaj  c  ho ujednání – Soudní   prava – Počátek běhu promlčecí l  h  ty – Objektivn   okamžik, kdy se spot  řebitel dozví o existenci zneu  žívaj  c  ho ujednání

Dva spot  řebitel   uzav  řeli se společnostmi Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale   v  rov   smlouvy, jejichž předmětem bylo poskytnut   osobních úvěrů. Poté, co ka  d   z nich svůj úvěr v pln   výši splatil, podali k Judec  toria T  rgu Mure   (soud prvního stupně v T  rgu Mure  , Rumunsko) individu  ln   žaloby, kterými se domáhali ur  cen   zneu  žívaj  c   povahy určitých ujednání smluv, jimiž byl sjednán poplatek za zpracování a měsíční poplatek za správu, jakož i mo  znosti bank změnit úrokovou sazbu.

Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale uvedly, že k okamžiku podání žalob oba b  val   dlužníci z důvodu, že   v  rov   smlouvy na základě úplného splnění pozbyly platnosti, j     m  li postavení spot  řebitele ani právo podat žalobu.

Judec  toria T  rgu Mure   měl za to, že   pln   splnění smlouvy nebránilo ověření p   ipadn   zneu  žívaj  c   povahy jejích ujednání, a konstatoval, že tato ujednání zneu  žívaj  c   byla. Uveden   soud tedy oběma bankovním   stav  m uložil, aby částky zaplacen   oběma bývalými dlužníky na základě těchto ujednání vrátily a zaplatily z nich z  konn     roky. Raiffeisen Bank i BRD Groupe Société Générale podaly proti tomuto rozhodnutí odvolání.

V této souvislosti se Tribunalul Specializat Mure   (specializovan   soud prvního stupně v Mure  , Rumunsko) Soudního dvora dotázal, zda se směrnice 93/13 použije i poté, co byla smlouva v plném rozsahu splněna, a p   ipadn  , zda žaloba na vrácení částek získaných na základě smluvních ujednání pova  zovan  ch za zneu  žívaj  c   m   e podléhat t   ilet   promlčecí l  h  t  , kter   začala plynout okamžikem, kdy smlouva pozbyla platnosti.

Soudní dvůr ve svém rozsudku nejprve připomněl, že povinnost vnitrost  t  n  ho soudu vyloučit pou  it   zneu  žívaj  c  ho smluvního ujednání, kter   ukl  d  a povinnost zaplatit částky, kter   se uk     být neoprávněnými, m   za následek vrácení těchto částek (bod 54).

Soudní dvůr v   ak podotkl, že péči neexistenci unijní pr  vn   úpravy p   islu   i vnitrost  t  n  mu právnímu r  adu každého členského státu, aby upravil procesní podmínky soudních r  zen   určených k zaji  t  n   ochrany práv unijních ob  an  . Tyto podmínky v   ak nesmí být m  n   p    zniv   než ty, které se týkají obdobných r  zen   na základě vnitrost  t  n  ho práva (zásada rovnocennosti), a nesmí v praxi znemo   ňovat nebo nadm  rn   ztěžovat výkon práv příznaných unijním právním r  adem (zásada efektivitě) (bod 57).

Co se týče zásady efektivitě, Soudní dvůr připomněl, že systém ochrany zaveden   směrnici 93/13 spoívá na tezi, že se spot  řebitel nach  z  i v nerovn  m postavení v    ci prod  v  j  c  mu nebo poskytovateli. I když se v tomto ohledu t    ilet   promlčecí l  h  ta v zásadě jevila z v  ecn  ho hlediska jako dostate  n  a k tomu, aby spot  řebiteli umožnila přípravu a pod  n  n   účinného opravného prostředku, jelikož tato l  h  ta za  n  a plynout okamžikem úplného splnění smlouvy, hrozí, že

uplyne ještě před tím, než se spotřebitel mohl dozvědět o zneužívající povaze v ní obsaženého ujednání. Tato lhůta tedy nemůže spotřebiteli zajistit účinnou ochranu (body 64, 66 a 67).

Za těchto podmínek není omezení ochrany přiznané spotřebiteli pouze na dobu plnění dotčené smlouvy slučitelné se systémem ochrany zavedeným směrnicí. Zásada efektivity tedy brání tomu, aby žaloba na vrácení plnění podléhala promlčecí lhůtě tří let, která začíná běžet okamžikem, kdy dotčená smlouva pozbyla platnosti, nezávisle na tom, zda spotřebitel k tomuto okamžiku věděl nebo rozumně mohl vědět o zneužívající povaze ujednání této smlouvy (body 73 a 75).

Co se týče zásady rovnocennosti, Soudní dvůr připomněl, že ta vyžaduje, aby se dotčené vnitrostátní pravidlo použilo bez rozdílu na žaloby, které jsou založeny na porušení unijního práva, i na žaloby, které jsou založeny na porušení práva vnitrostátního, mají-li podobný předmět a důvod. V tomto ohledu brání výkladu vnitrostátních právních předpisů v tom smyslu, že promlčecí lhůta pro podání žaloby na vrácení částek bezdůvodně zaplacených na základě zneužívajícího ujednání počíná běžet okamžikem úplného splnění smlouvy, zatímco tatáž lhůta pro obdobné žaloby upravené vnitrostátním právem počíná běžet okamžikem soudního určení důvodu dotčené žaloby (body 76, 77 a 82).

3. Zvláštní procesní podmínky

Rozsudek ze dne 21. dubna 2016, Radlinger a Radlingerová (C-377/14, [EU:C:2016:283](#))

Vnitrostátní procesní úprava insolvenčního řízení – Dluhy ze smlouvy o spotřebitelském úvěru – Účinná soudní ochrana

Spor v původním řízení se týkal české právní úpravy, která nepřiznávala vnitrostátním soudům pravomoc zkoumat i bez návrhu, zda prodávající nebo poskytovatelé dodrželi pravidla unijního práva v oblasti ochrany spotřebitele týkající se zejména ujednání smlouvy o spotřebitelském úvěru.

Soudní dvůr měl za to, že čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 brání takové vnitrostátní právní úpravě, která v případě uvedených smluv tento přezkum neumožňuje, ačkoli má soud za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu, a která dále uvedenému soudu umožňuje zkoumat pouze určité pohledávky, a to navíc pouze na základě omezených důvodů (výrok 1).

Rozsudek ze dne 31. května 2018, Sziber (C-483/16, [EU:C:2018:367](#))⁵⁰

Smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně – Vnitrostátní právní úprava, která stanoví zvláštní procesní požadavky pro napadení zneužívající povahy – Zásada rovnocennosti – Právo na účinnou soudní ochranu

V původním řízení měl spotřebitel spor s maďarskou bankou, který vyústil v návrh na určení zneužívající povahy určitých ujednání, která byla vložena do smlouvy o úvěru uzavřené za účelem pořízení bydlení, přičemž tento úvěr, ač byl poskytnut a splácen v maďarských forintech (HUF), byl veden ve švýcarských francích (CHF) na základě směnného kursu platného v den platby.

Vnitrostátní právní předpisy stanovovaly dodatečné procesní požadavky v neprospěch účastníka řízení (žalobce nebo žalovaného), jež byl stranou smlouvy o úvěru jakožto spotřebitel, který v období od 1. května 2004 do 26. července 2014 uzavřel jako spotřebitel úvěrovou smlouvu, která byla dotčena zneužívajícím smluvním ujednáním týkajícím se rozpětí směnných kurzů, přičemž je třeba upřesnit, že podle uvedených dodatečných požadavků bylo možné před soudy účinně uplatňovat nároky vyplývající z neplatnosti zmíněných smluv uzavřených se spotřebiteli, a soud zejména mohl věc meritorně projednat, jen tehdy, bylo-li učiněno podání v občanském sporném řízení s určitým povinným obsahem (bod 27).

Soudní dvůr předně připomněl, že unijní právo neharmonizuje řízení použitelná na přezkum údajně zneužívající povahy smluvního ujednání. Tato řízení proto spadají do působnosti vnitrostátních právních řádů členských států, avšak za podmínky, že nejsou méně příznivá než řízení upravující podobné situace podléhající vnitrostátnímu právu (zásada rovnocennosti) a že stanoví účinnou soudní ochranu, tak jak je zakotvena v článku 47 Listiny (zásada efektivity) (bod 35).

Zprvce při posuzování toho, zda byla dodržena zásada rovnocennosti, Soudní dvůr připomněl, že kladení dalších procesních požadavků na spotřebitele, který uplatňuje práva vyplývající mu z unijního práva, samo o sobě neznamená, že by tyto procesní podmínky pro něj byly méně příznivé. Situaci je totiž třeba posoudit s přihlédnutím k pozici dotčených procesních ustanovení v daném řízení jako celku, k průběhu tohoto řízení a ke specifikům těchto ustanovení ve vztahu k vnitrostátním orgánům (bod 43). Procesní požadavky dotčené v původním řízení nemohly být s přihlédnutím k jejich místu v systému zavedeném maďarským zákonodárcem k tomu, aby mohlo být v přiměřené lhůtě vyřešeno obrovské množství sporů souvisejících se smlouvami o úvěru vyjádřeném v cizí měně, které obsahovaly zneužívající ujednání, v zásadě považovány za méně příznivé než procesní požadavky týkající se podobných žalob, které se nevztahovaly na práva vyplývající z unijního práva. S výhradou ověření, která měl provést předkládající soud, tudíž nebylo možné takové požadavky považovat za neslučitelné se zásadou rovnocennosti (bod 48).

Pokud šlo zadruhé o zásadu účinné soudní ochrany, Soudní dvůr uvedl, že povinnost členských států stanovit procesní podmínky, které umožňují zajistit dodržování práv, jež vyplývají jednotlivcům ze směrnice 93/13 a chrání je před používáním zneužívajících ujednání, zahrnuje požadavek účinné soudní ochrany, zakotvený rovněž článkem 47 Listiny. Tato ochrana se musí uplatnit při určení soudů příslušných k rozhodování o žalobách založených na unijním právu i při

⁵⁰ Rozsudek je uveden rovněž v oddílu I.1 „Územní působnost: použití směrnice 93/13 při absenci přeshraničního prvku“.

stanovení procesních podmínek souvisejících s takovými žalobami (bod 49). Ochrana spotřebitele však není absolutní. Skutečnost, že určité řízení zahrnuje určité procesní požadavky, které musí spotřebitel dodržet, aby mohl uplatnit svá práva, nutně neznamená, že mu bylo odepřeno právo na účinnou soudní ochranu. Směrnice 93/13 ve sporech týkajících se prodávajícího nebo poskytovatele a spotřebitele sice ukládá vnitrostátnímu soudu rozhodujícímu takové spory povinnost konat aktivně a nezávisle na samotných smluvních stranách, dodržování zásady účinné soudní ochrany však v zásadě nebrání tomu, aby takový soud vyzval spotřebitele k předložení určitých důkazů, o něž opírá svá tvrzení (bod 50).

Ačkoli byla podle Soudního dvora pravda, že procesní pravidla dotčená ve věci v původním řízení vyžadovala od spotřebitele dodatečné úsilí, nic to neměnilo na tom, že tato pravidla vzhledem k tomu, že jejich cílem bylo ulevit soudnímu systému z důvodu objemu dotčených soudních sporů, reagovala na výjimečnou situaci a sledovala obecný zájem na řádném výkonu spravedlnosti. Uvedená pravidla jako taková mohla mít přednost před zájmy jednotlivce, pokud nepřekračovala rámec toho, co je nezbytné k dosažení jejich cíle (bod 51). V uvedené věci se s přihlédnutím k cíli spočívajícímu v odlehčení soudnímu systému nezdálo, že by pravidla, která spotřebiteli ukládají předložit vyčíslený návrh, který sestává alespoň zčásti z vyúčtování již vypracovaného dotčenou finanční institucí, a povinnost upřesnit právní následky, které vnitrostátnímu soudu navrhuje uplatnit v případě neplatnosti dotčené smlouvy o úvěru nebo některých ujednání, která v ní jsou obsažena, byla natolik složitá ani že by zahrnovala tak zatěžující požadavky, že by nepřiměřeně ovlivňovala právo spotřebitele na účinnou soudní ochranu, avšak tuto skutečnost měl ověřit předkládající soud.

Soudní dvůr proto rozhodl, že článek 7 směrnice 93/13 v zásadě nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví zvláštní procesní požadavky, jež jsou kladeny na žaloby spotřebitelů, kteří uzavřeli smlouvy o úvěru vyjádřeném v cizí měně, jež obsahují ujednání týkající se rozpětí směnných kursů nebo ujednání stanovící možnost jednostranné změny, pokud určení zneužívající povahy ujednání obsažených v takové smlouvě umožňuje obnovit právní a faktickou situaci, ve které by se spotřebitel nacházel, kdyby tato zneužívající ujednání nebyla sjednána (výrok 1).

Rozsudek ze dne 13. září 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, [EU:C:2018:711](#))

Řízení o vydání platebního rozkazu na základě směnky na řad, která zajišťuje závazky ze smlouvy o spotřebitelském úvěru

V roce 2015 poskytla společnost Profi Credit Polska spotřebitelský úvěr. Jeho splácení bylo na základě ujednání formulářové smlouvy zajištěno směnkou na řad vystavenou a podepsanou dlužníkem, přičemž částka nebyla vyplněna.

Poté, co dlužník nesplácel, ho Profi Credit Polska informovala, že směnka byla vyplněna na částku, která odpovídá zbývajícím dlužným částkám z úvěru. Uvedená společnost kromě toho podala k občanskoprávnímu senátu okresního soudu v Siemianowicach Śląskich (Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich I Wydział Cywilny, Polsko, dále jen „vnitrostátní soud“) návrh na vydání platebního rozkazu vůči dlužníkovi založený na uvedené směnce.

Podle polských procesních předpisů mělo řízení o vydání platebního rozkazu proběhnout ve dvou fázích. V první fázi se posouzení platnosti směnky, které mohlo být soudem provedeno i bez návrhu, omezovalo na přezkum jejích formálních náležitostí. Ve druhé fázi, pokud směnečný dlužník podal proti platebnímu rozkazu odpor, mohl v něm zpochybnit nejen závazek vyplývající ze směnky, ale i existenci základního právního vztahu, tedy smlouvy o spotřebitelském úvěru.

V daném případě se předkládající soud nicméně zabýval tím, zda polské řízení o vydání platebního rozkazu na základě směnky na řad bylo v souladu se směrnicí 93/13. Uvedl totiž, že v praxi byla k návrhu na vydání platebního rozkazu přikládána pouze řádně vyplněná směnka, ale smlouva o spotřebitelském úvěru nikoli. Proto pro vydání platebního rozkazu stačilo ověřit, zda byla směnka vystavena v souladu s polskou směnečnou právní úpravou. Přezkum vnitrostátního soudu se omezoval na obsah směnky a nemohl být rozšířen na smlouvu o spotřebitelském úvěru, i kdyby s ní byl soud seznámen. Pro určení případné zneužívající povahy některých ujednání této smlouvy proto musel spotřebitel podat proti platebnímu rozkazu odpor.

Soudní dvůr na základě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce rozhodl, že čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 brání vnitrostátní právní úpravě, která umožňuje vydat platební rozkaz na základě směnky na řad splňující formální náležitosti, kterou je zajištěna pohledávka ze smlouvy o spotřebitelském úvěru, pokud soud, který rozhoduje o návrhu na vydání platebního rozkazu, nemá pravomoc provést přezkum případně zneužívající povahy ujednání této smlouvy. Jak totiž upřesnil, tato neslučitelnost existuje, pokud podmínky uplatnění práva podat proti takovému rozkazu odpor neumožňují zajistit dodržení práv, která spotřebiteli směrnice přiznává (výrok).

Soudní dvůr podotkl, že povinnost vnitrostátního soudu zkoumat i bez návrhu zneužívající povahu smluvního ujednání spadajícího do působnosti směrnice 93/13, má-li k tomu k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu, platí i pro řízení o platebním rozkazu. V tomto ohledu Soudní dvůr uvedl, že efektivní ochrana práv, která směrnice spotřebiteli přiznává, může být zajištěna pouze za podmínky, že vnitrostátní procesní systém umožňuje v rámci řízení o platebním rozkazu nebo řízení o jeho výkonu i bez návrhu zkoumat případně zneužívající povahu smluvních ujednání obsažených v dotyčné smlouvě. V daném případě Soudní dvůr dospěl k závěru, že jelikož se přezkum vnitrostátního soudu omezoval na směnku a nemohl se týkat smlouvy o spotřebitelském úvěru, nemohl daný soud zkoumat případně zneužívající povahu smluvního ujednání této smlouvy, dokud za tímto účelem neměl k dispozici všechny informace o právním a skutkovém stavu (body 42 až 47).

Soudní dvůr kromě toho připomněl, že při neexistenci harmonizace řízení použitelných při přezkumu údajně zneužívající povahy smluvního ujednání v unijním právu spadají tato řízení na základě zásady procesní autonomie do působnosti právních řádů členských států za podmínky, že dodržují zásadu rovnocennosti a právo na účinnou právní ochranu. Soudní dvůr podotkl, že neměl k dispozici poznatky, které by mohly vyvolávat pochybnosti o souladu polské právní úpravy týkající se řízení o vydání platebního rozkazu na základě směnky na řad s uvedenou zásadou. Pokud šlo dále o právo na účinnou právní ochranu, Soudní dvůr zdůraznil, že vnitrostátní soud měl určit, zda podmínky řízení o odporu stanovené vnitrostátním právem nevyvolávaly nezanedbatelné riziko, že spotřebitelé požadovaný odpor nepodají. Aby jim bylo toto právo na účinnou právní ochranu zaručeno, museli mít možnost podat žalobu nebo odpor za přiměřených procesních podmínek, tak aby možnost výkonu práv plynoucích jim ze směrnice

93/13 nebyla oslabena zejména lhůtami nebo poplatky, které by se na ně vztahovaly (body 57, 58, 61 a 63).

V daném případě Soudní dvůr zdůraznil, že polský spotřebitel měl sice právo platební rozkaz napadnout, avšak výkon tohoto práva podléhal zvláště omezujícím podmínkám. Konkrétně Soudní dvůr konstatoval, že tento spotřebitel měl k dispozici dvoutýdenní lhůtu k podání odporu a musel při něm uhradit tři čtvrtiny soudních poplatků. Vzhledem k tomu, že uvedený spotřebitel musel ve lhůtě dvou týdnů od doručení platebního rozkazu uvést skutečnosti a předložit důkazy umožňující soudu provést posouzení jeho odporu a že byl penalizován způsobem, jímž se vypočítávaly soudní poplatky, dospěl Soudní dvůr k závěru, že existovalo nezanedbatelné riziko, že spotřebitel požadovaný odpor nepodá (body 64 až 68 a 70).

SEZNAM UVEDENÝCH ROZHODNUTÍ SOUDNÍHO DVORA

(V CHRONOLOGICKÉM POŘADÍ)

<i>Rozsudek ze dne 27. června 2000, Océano Grupo Editorial (C-240/98 až C-244/98, EU:C:2000:346)</i>	s. 16 a 32
<i>Rozsudek ze dne 22. listopadu 2001, Cape a další (spojené věci C-541/99 a C-542/99, EU:C:2001:625)</i>	s. 3
<i>Rozsudek ze dne 21. listopadu 2002, Cofidis (C-473/00, EU:C:2002:705)</i>	s. 35
<i>Rozsudek ze dne 1. dubna 2004, Freiburger Kommunalbauten (C-237/02, EU:C:2004:209)</i>	s. 31
<i>Rozsudek ze dne 1. dubna 2006, Mostaza Claro (C-168/05, EU:C:2006:675)</i>	s. 42
<i>Rozsudek ze dne 4. června 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350)</i>	s. 32
<i>Rozsudek ze dne 6. října 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615)</i>	s. 43
<i>Rozsudek ze dne 3. června 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, EU:C:2010:309)</i>	s. 14
<i>Rozsudek (velkého senátu) ze dne 9. listopadu 2010, VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659)</i>	s. 23 a 33
<i>Rozsudek ze dne 15. března 2012, Pereničová a Perenič (C-453/10, EU:C:2012:144)</i>	s. 44
<i>Rozsudek ze dne 26. dubna 2012, Invitel (C-472/10, EU:C:2012:242)</i>	s. 24 a 59
<i>Rozsudek ze dne 14. června 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349)</i>	s. 45
<i>Rozsudek ze dne 14. března 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164)</i>	s. 21 a 41
<i>Rozsudek ze dne 21. března 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180)</i>	s. 6 a 25
<i>Rozsudek ze dne 16. ledna 2014, Constructora Principado (C-226/12, EU:C:2014:10)</i>	s. 21
<i>Rozsudek ze dne 27. února 2014, Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101)</i>	s. 60

<u>Rozsudek ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282)</u>	s. 11, 25 a 46
<u>Rozsudek 17. července 2014, Sánchez Morcillo a Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099)</u>	s. 63
<u>Rozsudek ze dne 21. ledna 2015, Unicaja Banco a Caixabank (C-482/13, C-484/13, C-485/13 a C-487/13, EU:C:2015:21)</u>	s. 51
<u>Rozsudek ze dne 1. října 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637)</u>	s. 64
<u>Rozsudek ze dne 18. února 2016, Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98)</u>	s. 36
<u>Rozsudek ze dne 14. dubna 2016, Sales Sinués (C-381/14 a C-385/14, EU:C:2016:252)</u>	s. 61
<u>Rozsudek ze dne 21. dubna 2016, Radlinger a Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283)</u>	s. 68
<u>Rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Biuro podrozy „Partner“ (C-119/15, EU:C:2016:987)</u>	s. 65
<u>Rozsudek (velkého senátu) ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980)</u>	s. 56
<u>Rozsudek ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60)</u>	s. 36
<u>Rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriuc a další (C-186/16, EU:C:2017:703)</u>	s. 12 a 26
<u>Rozsudek ze dne 17. května 2018, Karel de Grote– Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen (C-147/16, EU:C:2018:320)</u>	s. 4 a 34
<u>Rozsudek ze dne 31. května 2018, Sziber (C-483/16, EU:C:2018:367)</u>	s. 3 a 68
<u>Rozsudek ze dne 7. srpna 2018, Banco Santander (C-96/16 a C-94/17, EU:C:2018:643)</u>	s. 17 a 53
<u>Rozsudek ze dne 13. září 2018, Profj Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711)</u>	s. 70
<u>Rozsudek ze dne 20. září 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750)</u>	s. 7, 20 a 27
<u>Rozsudek ze dne 21. března 2019, Pouvin a Dijoux (C-590/17, EU:C:2019:232)</u>	s. 4
<u>Rozsudek (velkého senátu) ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250)</u>	s. 53
<u>Rozsudek ze dne 3. října 2019, Kiss a CIB Bank (C-621/17, EU:C:2019:820)</u>	s. 27

<u>Rozsudek ze dne 3. října 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819)</u>	s. 47
<u>Rozsudek ze dne 7. listopadu 2019, Kanyebe a další (spojené věci C-349/18 až C-351/18, EU:C:2019:936)</u>	s. 49 a 55
<u>Rozsudek (velkého senátu) ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch (C-125/18, EU:C:2020:138)</u>	s. 8 a 49
<u>Rozsudek ze dne 11. března 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188)</u>	s. 34
<u>Rozsudek ze dne 2. dubna 2020, Condominio di Milano, via Meda (C-329/19, EU:C:2020:263)</u>	s. 5
<u>Rozsudek ze dne 9. července 2020, Ibercaja Banco (C-452/18, EU:C:2020:536)</u>	s. 18, 20, 28 a 55
<u>Rozsudek ze dne 9. července 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale (C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537)</u>	s. 67
<u>Rozsudek ze dne 9. července 2020, Banca Transilvania (C-81/19, EU:C:2020:532)</u>	s. 9
<u>Rozsudek ze dne 3. z��r�� 2020, Profi Credit Polska a dal����� (C-84/19, C-222/19 a C-252/19, EU:C:2020:631)</u>	s. 12 a 15
<u>Rozsudek (velkého senátu) ze dne 17. května 2022, Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394)</u>	s. 38
<u>Rozsudek (velkého senátu) ze dne 17. května 2022, SPV Project 1503 a dal����� (C-693/19 a C-831/19, EU:C:2022:395)</u>	s. 39
<u>Rozsudek (velkého senátu) ze dne 17. května 2022, Impuls Leasing Rom��nia (C-725/19, EU:C:2022:396)</u>	s. 40
<u>Rozsudek (velkého senátu) ze dne 17. května 2022, Unicaja Banco (C-869/19, EU:C:2022:397)</u>	s. 57
<u>Rozsudek ze dne 12. ledna 2023, D. V. (Odměna advokáta – Princip hodinov�� sazby), (C-395/21, EU:C:2023:14)</u>	s. 13, 19, 29 a 50